

۱۰۰

بسم اللہ الرحمن الرحیم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

خاتمہ طبع

الحمد لله الذي جعل هذا الكتاب من كتب المنفعة

التي تروى بان من ۲۲ جنوری ۱۸۷۹ء کو کمال جدو جہد سے

مطبع فوق کاشی میں ابنی پرشاد مالک و مہتمم

اور مولف کتاب کے اہتمام سے

چھپ کر مطبوع طبع

خاص عام ہو

فقط

Handwritten notes and signatures in the bottom section, including 'کتاب کو بوجہ قانون' and 'مطبع فوق کاشی'.

عمرشان

الحمد لله

مفتی محمد بلال صاحب مدرس مدرسہ قصبہ
خوشنودی مزاج جناب معتمد القاب علم پرو
کک صاحب بہادر انسپکٹر مدارس حلقہ

و نیز

جناب فضیلت آبا عالم سحریر فاضل شہیر جناب لالہ بلدیو سہاے

166

ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗ੍ਰਹ

पुस्तक का नाम हल टाकविल कोर्सों

लेखक मुन्शी मोहम्मद बलाल साहब

प्रकाशन वर्ष... १८८५...

आगत संख्या 166

بسم الله الرحمن الرحيم

اینست فاعل
ایمن همیر منبع
چو نعت مصطفی

حار
اسم یک سخن شار الیه پلا مفت کوشد کج مسکین بلال پیشوا

متعلق پس جملہ فعلیہ الشیخ ماہر بخوبی جانتے ہیں کہ ارتباط الفاظ سے جملہ بنانا۔ پھر محل میں تقدیم و تاخیر کا
رہے۔ فی الجملہ ظاہر ہے کہ معلمین و متعلمین کو بخوبی کتابوں اور ترکیبی رسالوں بذریعہ تعلیم و

و تعم میں وقت اتم پیش آتی ہے اسلئے اس سچاں احقر الرجال فقیر محمد بلال متوطن قصبہ ساڈھوہ ضلع انبالہ
 باوجود کم لیاقتی اور عیدم القستی کے اس امر اہم کے سہل کرنے کو محض بنظر حصول ثواب نفع اندوزی
 طلب اپنا بار دوش کیا چنانچہ شہداء میں باب اول بوستاں کو ترکیب و ترجمہ کیا جس کی حکام وقت نے
 قدراتی فرمائی۔ شائقین نے ازراہ دلدادی خریداری کی جدا زائیں شہداء میں باب دوم و سوم کی
 طبع کا خیال مطبوع خاطر فاتر ہوا اب چوتھی دفعہ بفضل داوید کا رساز نہایت صحت و صفا کے ساتھ چھپ کر
 تیار ہو گئے ہیں۔ من بعد شہداء عیسوی میں جو خلوص قلبی و حب الوطنی نے جوش مارا تو گلستان کے
 چہرہ باب معہ گلدستہ دانش خیا بان ترکیب ہوئی۔ ہنوز اس گل افشانی سے سیر نہ ہوا تھا کہ جی نے
 گلستان کے نابقی و باب کی نو بہار ترکیب دکھانی چاہی۔ ہر چند سمجھایا۔ باز نہ آیا۔ آخر الامر
 میان ہمت پر کمر عزیمت باندھ ہر دو باب کا گلدستہ بنا جدا گانہ چھپوانا طرین کے نذر کیا۔ جمع سخن پرواز ان
 منی طراز کی خدمت میں یکمال عجز و انکسار گزارش ہے۔ کہ جہاں کہیں سہو و خطا پائیں۔ عنایت فرما
 چھپائیں مجھے ممنون فرمائیں *

بسم الله الرحمن الرحيم

باب دوم در احصال

اگر شو مندی معنی گراے

اگر تو غفلت نه نیک عملوں کی طرف توجہ کر

کرا دانش وجود و تقوی بنود

چنین عقل اور بخشش اور برتر گاری

کتنے خسید آسوده در زیر ط

وہ شخص قبر میں آرام سے سوینگا

نعم خوشی و زندگی خور کہ خوش

اپنا نعم اپنی زندگی میں کھا کیونکہ رشہ دار

کہ معنی بماند نہ صورت بجا

کیونکہ نیک عمل قائم رہینگے اور جسم

بصورت دشن پیچ معنی بنود

اسے جسم میں کچھ کمالات جانی ہی پہنچ

کہ خسپند از مردم آسوده دل

جس کو دنیا میں آسوده دل تھے ہوں

بمردہ پیر و از در حش

اپنی حرص کی سبب مردہ کی طرف توجہ ہوگا

بسم الله الرحمن الرحيم

باب دوم در احصال

اگر ہوشمند می بختی گراے
اگر تو غفلت ہے نیک عملوں کی طرف توجہ کر
کرا دانش وجود و تقویٰ بنود
حسب شخص عقل و بخشش اور برائیگری
کستہ خسید آسودہ و زریں ط
وہ شخص خبریں آرام سے سوئیگا
نعم خویش و زندگی خور کہ خواش
اینا نعم بنی زندگی میل پ کہا کہو بختہ دار

کہ معنی بماند نہ صورت بجا
 کیونکہ نیک عمل قائم رہینگے اور نہ جسم
 بصورت و شکل پیچ معنی نہ ہو
 اس کے جسم میں کچھ کمالات جانی ہی ہندیں
 کہ خستہ پندار و مردہ آسودہ دل
 جس کو دنیا میں آسودہ دل تھے ہوں
 بھر دے پیر و ازوار حرص و خلش
 اپنی حرص کی سبب مردہ کیفیت متوجہ ہو کر

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

مکن بر کف دست هر چه هست | که فردا بدندان گزری پشت دست
 بپوشیدن ستر در ویش کوش | که ستر خدايت بود پرده پوش
 رویش که ستر دباکنه ميں کوشش کر | ناکه خدا کی بخشش تیری پرده پوش ہو
 لرواں غریب از درت کفصیب | مبادا که گردی بدر با غریب

ایسا نہ کہ تو لوگوں کے دروازوں پر محتاج ہو
 کہ ترس کہ محتاج گرد و بغیر
 جو غیر کا محتاج ہو جانیے دُعا ہے
 کہ روزی تو دل خستہ باشتی
 کیونکہ تو بھی شاید کسی دن سبکین بیجا
 ز روز فروماندگی یاد کن
 اور عاجز نہ کہ دیکھو بھی یاد کر

[illegible]

ی تاکید دل خسته جز گمراه نشد ز می بیا تشکیک طرف زمان فعل ناقص هم و خود متعلق کیسه ساقه ملکه حلیه تعلیه خرمیه بود که علت موهی معلول نیست که

برجست بجن آبتن دیده پاک
 تو رفتی اسی آنکھوں آنسو پونچھ
 اگر سایہ او برفت از سرش
 اگر اسکا سایہ دل پہ آسکے سو جانا
 من آنکھ سے سیر تاجور و آستم
 میرا سر اس وقت تاجور تھا
 اگر برو جو دم نشستی مگس
 اگر میرے بسم پر بھی یہی مہستی
 کنوں گرنزدان ندم اسیر
 اب اگر قید خانہ میں یہی قید کردیں
 ہر اباشار از در و طفلان خبر
 اگر کوئی تکلیف کی مجھے اچھی طرح ہے

بہ شققت بفتشاشن چہرہ ک
 اور مہربانی سے اسے چہرہ گردھا کر
 تو در سایہ خوشیتن پرورش
 تو تو اپنے مہربانی کے سایہ میں سکواں
 کہ سرور کننا پریدر و آستم
 کہ جب میرا سر پاپ کی بجل میں تھا
 پریشاں شک خاطر چند کس
 تو بہت سے آدمیوں کا دل رنج ہوتا
 نباشد کس از دوستانم نصیر
 تو بھی میرے دوستوں میں سے کوئی مدد کا کر
 کہ طفلی از سر بر فتم پدیر
 کیونکہ اگر تکلیف ہی میں میرا پاپ سے سرور کر گیا

مفعول با ناعل الیہ ملکہ
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل

۵
 مفعول با ناعل الیہ ملکہ
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل

مفعول با ناعل الیہ ملکہ
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل

مفعول با ناعل الیہ ملکہ
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل
 مفعول با ناعل ہر دو بار مجبور متعلق فعل

چو مینی دعا گوئی دولت ہزار
خداوند را شکر نعمت گزار
جب اپنی دولت کچھ ہزاروں عالم دیکھے
تو خدا تعالیٰ کی نعمت کا سزا داکر
کہ چشم از تو دار نہ در دم بسے
عنه تو چشم داری بایست کسے
کہ بہت آدمی ترسے سے امید رکھتے ہیں
اور تو کیسی ہاتھ کی طرف تھموا لانا نہیں ہے

گفتار اندر احسان با مردم نیکو

<p>گرہ پر سر بنیاد احسان مہر تو خیرات کی پھیلی پر گرہ مت لگا</p>	<p>کہ ایں زرق و شیش بہشت آں لکڑ اس خیال ہو کہ کیر اور دیکھو ہر اور دنگہ اور گنگہ</p>
<p>زبان میکند ہر دِ تفسیر داں تفسیر جانے والا مرد فقہاں کرتا ہے</p>	<p>کہ علم و ادب میں ضرورت نہاں کہ وہ علم اور ادب کو روٹی کے عوض بیچتا ہے</p>
<p>کجا عقل با شرع فتویٰ دہا عقل شرع کو ساتھ کہاں حکم دیتی ہے</p>	<p>کہ ہر درد دیں بد نیا دہا کہ عقل مند آدمی دین دنیا کے عوض بیچے</p>

موجودہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق

موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق

موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق

زاراں فروشان کج خلق
 سستہ سپہ سالاروں کے خرید و فروش

ولیکن تو بستان کج خلق
 اور لیکن تو خرید کے کیونکہ عقلمند آدمی

حکایت عابد با شیا و شوخ چشم

کہ حکم فرو مانده ام در گلے
 اور کہا کہ میں نہایت ہی کچھڑیوں میں جھبا ہوں
 کہ دانستے ازاں ہر دم وہ
 کہ اسکا اکین گنگ سیر اور پیر نہ دس سیر ہو
 سمہ روز چوں سایہ و نیال من
 تمام دن سایہ گیر دہ سیر چہ لگا رہتا
 درون لہم چوں رخسانہ لیش
 سیر دیکھے باطن گہر کے دروازہ کی طرح خوشی نیا
 جز این درم چیز دیگر نداد
 اس دس درم کے سوا اور کچھ نہیں دیا

زبان دانے آمد بصاحب دلے
 ایک شاعر ایک صاحب دل کے پاس آیا
 یکے سنگھ را وہ درم ہر دست
 ایک کدین کے دس پیسے میر دے میں
 ہمہ شب پریشان و حال من
 تمام رات اس میرا حال پریشان ہے
 بکرو از منہا عے خاطر پیش
 اس کی پریشان کرنوالی باتوں سے
 خدائش مگر تازہ مادر نبراد
 جب تک پیدا ہوا شاید خدا نے اسے

موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق

موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق

موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق

موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق
 موقوفہ محذوف استحقاق

نہ خواہندہ بجز باب الایمن صرف
 نہ خیر کر نیکہ باکے سو کچھ پڑا ہے
 کہ آں قلبتال حلقہ بردر نرند
 کہ اس شہر کو کر دے ازہ کا کھانا
 از آں سنگدان ست گیر و بزم
 اس شعل سے جانے کہ عرض میری
 درستی دو در آستینش ہناد
 تو دوا ندریناں اسکے ماتھے میں دیں
 بروں فیت انما بخاچوز تازہ رو
 تو سونے کی طرح تازہ خوش بند کر دیاں
 ہر گر میرد بناید گر نسبت
 ایسا کہ تو میرا تو اسپر فانی ہی نہیں

نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در

نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در

نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در

خنگ آنگه در صحبت عاقلان
 بزمین و شخص جو تا سخن می گویند
 گریخت عقل را نیست و بدید و خوش
 اگر ترس می نفل او در بدید و خوش
 که آنگه در پیش شیوه دار و مثال
 که اکثر اس نصیحت که طریقه می سکی گفتگو
 بیاموز و اخلاق صا حید لال
 بزرگوں کی نیک خصلتیں سیکھتا ہے
 بجزت گمنی پند سعدی گویش
 تو سعدی کی نصیحت گوش ہوئے سن
 نہ دیر چشم و زلف و گوش و خال
 مشغول کی نگاہ نہ زلف و گوش و خال کی

حکایت پدر و مسک فرزند جو احمد

یکے رفت دنیا از و یادگار
 ایک شخص مر گیا اور دنیا میں اس کے
 نہ چوں مسکان دست بزر گرفت
 آنے بخیلوں کی طرح روپیہ پر پناہ نہ رکھا
 زور ویش خالی نمائے درش
 آسکا در دانه فقروں سے خالی نہ رہتا
 خلف ماند صاحب دل و ہوشیار
 ایک صاحب دل اور ہوشیار یادگار رہا
 چو آزاد گاہ بند از ویر گرفت
 بلکہ آزادوں کی طرح اس قید اٹھائی
 مسافر و مساکسرا اندر شش
 مسافر کسی مساکسرا میں موجود ہی ہوئے

نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در

نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در

نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در
 نفل فعل فاعل ناقص در

باد تیرا تو اں آخرت یافتن
 رو پیہ سے بہشت حاصل کر کے ہیں
 زوشت تہی پر نیاید امید
 خالی ہاتھ سے امید نہیں پوری ہوتی
 وگر ہر چہ داری کف برہنی
 اور اگر چہ کچھ نہ پاس ہے تو گویا کچھ بکری
 گدایاں بسجی تو ہرگز قوی
 فقیر لوگ تیری کوشش سے کبھی ہمت نہ ہینے

ہر ر بہنچہ دیو پر تافتن
 اور کچھ سے دیو کا سپر ڈر سکے ہیں
 ہر ر برہنی چشم دیو سپید
 اور تو کچھ سو تو دیو سپید کی آنکھیں کھل مکتا ہی
 گفت وقت حاجت نہ ہی
 تو تیرا تھہ مزور ک وقت خالی رہ جا دیگا
 نگر دند و ترسم تو لاغر شوی
 اور میں ڈرنا ہو کی تو نے نگر دند رہ جا دیگا

باز آدم بجکایت فرزند خلف

چو متاع خیر اینجکایت گفت
 جب تنگی سے نہ گدوائے نہ بے بات کہی
 پر اگر گدوائے دل گشت از ان عیب جو
 اس عیب کی بے بات سودہ بہت سجدہ دل ہوا

ز غیرت جوانمرد ارگ گفت
 تودہ جوانمرد لکا میر کے سیکم سو باز رہا
 پر آشفت گفت آبر اگر گدوائے گھر
 اور غصہ ہو کر کہا کہ ای ہر سودہ کہنے والی

۱۳

میرا تیرا وقتے نے پیش شو
 ایک دن ایک عورت نے ابو خادہ کو شکایت کی
 بیٹا زار گندم فروشاں گرے
 گینہ کی روٹی بیچنے والوں کے ہاتھ میں جا
 نہ از مشتری کا زو حام ملس
 خریداروں سے نہیں کہیں کہ جو
 بدلداری میں مرو صاحب زار
 اُس نیک خور مرنے والا ہی کے ساتھ

بہ آخر زو سوا سطر پریش
 آخر دل کے پریش کیو آشیطانی دوسو سطر
 پتلیش پتلیش بلیس بچاہ رفت
 شیطاں اس کو سگر ای کو بنیں ہر گ
 گرتش حجت حق نہ وریافتی
 اگر خدا کی رحمت اس کی خبر گیر نہ ہوتی
 یکے ماتف از غیب آواز داد
 ایک ششہ ششہ غیب سے آواز دی
 پندر گریٹا ستمے کردہ
 اگر تو خدا کی ہندگی کی ہے تو بہ محار کر
 با حسائے آسودہ گردن دے
 احسان سے کسی دل کو خوش کرنا

پسند آمدش و نظر کا پریش
 اپنا کار اسکی نظر میں بند آیا
 کہ نتوان انہ رخ تیرا رفت
 کہ آن خیال کیا کہ اس اچھا کوئی چلے
 غرورش سراز جادہ بر تافتے
 تو غور اس کا سراستہ بہیو دیا
 کہ اے نیک بخت مبارک نہاد
 کہ اے نیک بخت مبارک نہاد
 کہ ترے پیریں حضرت دروہ
 کہ تو اس رگہ میں کچھ خطلا یا ہے
 بہ از الف گیت بہر فرمے
 بہر فرمے بہر فرمے بہر فرمے

حکایت

ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ

۱۷

ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ

ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ
 ماجری وقت کسر و فاعل ہے دروہ

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible][illegible]

کہ خیر و مبارک در رزق رات
 کائے مبارک اُٹھے اور رزق کی تلاش کر
 کہ فرزند گانت بستھی درند
 کیونکہ تیرے بال بچہ بہو کے ہیں
 کہ سلطانِ شبنمِ روزه گرو
 کیونکہ بادشاہ نے رات روزه کی سنت کی
 ہمیں گفست باخود دل از فاقہ پیر
 ایڑیں کتنی تھی اور دل فاقہ کُشتیال تھا
 کہ افطار اور عیدِ طُحْطُحانِ ست
 کیونکہ اسکا روزہ رکھنا ہمارے کہ کوئی عید کا
 بہ از صایم الدہر و تیا پرست
 و شوخ بارہ ہینے کہ روزہ روا بخیل سی اچھا ہے

۱۰
 لیسرنگ سلطان حسین گفت زن
 بادشاہ کے بیوی کو اسکی عورت یہ باکی
 ۱۱
 پروتاز خوانت نصیب دہند
 بادشاہ کا مان کر تجا بھی دتر خوان کے حصہ میں
 ۱۲
 بگفتا بود مطمحہ اہر و ز سرود
 اُس نے کہا کہ آج بادرجہانہ سرد ہوگا
 ۱۳
 زن نامیدی سرائدہ پیش
 عورت نامیدی سے سر نیچہ تھیکایا
 ۱۴
 کہ سلطان میں زہ آیا چرخوا
 کہ بادشاہ فراس مدد ہو کیا نادرہ حاصل کیا
 ۱۵
 خورندہ کہ خیرش برآید ز دست
 جو کہا بنوا کہ اُسکے مانتہ سے خیرات ہو

جواب نہا مولانا جواب کے ساتھ ملکر چلا
میں نے یہ کہ بیان ہو رہی ہیں ہر بیان ملکر
مقرر ہو گفت کا گفت فعل غافل و غفل
و قولہ کے ساتھ ملکر چلا میں نے یہ ہوا
بر وقت

[illegible]

در آفرینش آنکه خداوند جل و علاه عز و جلال
مستحق تعالی است که در این عالم بزرگوار
بسیار از کائنات خلقت کرده اند که هر یک
از ایشان را صفاتی خاصه و اختصاصی
است که به او نسبت شده است و اینها را
صفات نامیده اند که بعضی از آنها
صفات ذاتیه و بعضی از آنها صفات
علاقیه می باشد.

مضاف و مضاف الیه
مضاف و مضاف الیه
مضاف و مضاف الیه

مجلس اول در بیان کلیات
مجلس دوم در بیان کلیات
مجلس سوم در بیان کلیات
مجلس چهارم در بیان کلیات
مجلس پنجم در بیان کلیات
مجلس ششم در بیان کلیات
مجلس هفتم در بیان کلیات
مجلس هشتم در بیان کلیات
مجلس نهم در بیان کلیات
مجلس دهم در بیان کلیات

مسلم کے راہ و روزہ و آیت
 اس شخص کو روزہ رکھنا درست ہے
 و اگرچہ نہ حاجت کہ زحمت بری
 اور نہ ہی کیا ضرورت کہ ہو کہہ اور یہاں کی تکلیف
 خیالات نادان خلوت نشین
 جاہل گوشہ نشین کے خیالات
 صفاست در آج ائینہ تیر
 صفائی آئینہ ادبانی دونوں میں ہے

کہ در ماندہ را و بدندان چات
 جو کوئی دو پہر کا کہا تا محتاج کہ در دہا
 ز خود باز گیری و ہم خود خوری
 اپنے سراس کہانیکو چا کہی اور پہر کہی کہانیکو
 بہم بر کند عاقبت کفر و ویں
 آخر کفر و دین کو رلا ملا دیے ہیں
 و لیکن صفار اسیا بد تمیز
 لیکن صفائی کو تمیز نہا ہے کہ کوئی حق ہے

حکایت کیم تنگدست یا سائل

کے را کرم بود و قوت بنود
 ایک شخص سخی تھا اور وہ یہ اُس کے پاس تھا

کھا فاش بقدر ضرورت بنود
 اُسکی آمد سخاوت کر کے اندازہ کھاتی بہن سخی

مغول محذوف زاید فعل یا فاعل مغول کے
 غلام بود و عاقل و سخی و سائل
 مغول و غلام کے ساتھ مغول یا فاعل غلام
 مغول محذوف زاید فعل یا فاعل مغول کے
 غلام بود و عاقل و سخی و سائل
 مغول و غلام کے ساتھ مغول یا فاعل غلام

19

بیان مکرر معلوم است که این کتاب در
 قتل یا نماندن معلوم است که این کتاب در
 خدیجه فریدیه
 بیان مکرر معلوم است که این کتاب در
 قتل یا نماندن معلوم است که این کتاب در
 خدیجه فریدیه

بیان مکرر معلوم است که این کتاب در
 قتل یا نماندن معلوم است که این کتاب در
 خدیجه فریدیه
 بیان مکرر معلوم است که این کتاب در
 قتل یا نماندن معلوم است که این کتاب در
 خدیجه فریدیه

<p> گر قند حاکم جو اخرو را سپا پوش آسودت اسخی کو پڑیا ز شیپاگی راه زندان گرفت ناچار ہو کر اس نخنی قید خانہ کا رہ گیا شہید حم کہ در مجلس چندی می ماند پیشناک مدت مکہ قید خانہ میں رہا ز ماہیتا سو و شہا نخت آئے عدول آرام بنایا اور راتوں کے نہ سویا نہ پندارست مال مردم خوری میں تو گمان نہیں کرتا کہ تو لوگوں کا مال چر کر کھایا </p>	<p> کہ حاضر بکن سیم یا مرو را اور کہا کہ با مرد کو حاضر کر یا رو پیہ دے کہ مرغ از قفس فتنہ تو اگر گرفت کیونکہ پھر جو کو گدہ ہو جانو کوئی بند نہیں کر سکتا نہ رقعہ نیست و نہ شیرا و خواہد اسٹ میں تو اس کو کئی خط لکھا اور نہ فرما کی پرو پار سا گزر کر دو گفت آسکے پاس ایک فخر نے گذر کیا اور کہا چہ پیش آمد مست تا زندان می تجھے کیا چاہے کہ تو قید خانہ میں قید رہے </p>
---	---

بیان مکرر معلوم است که این کتاب در
 قتل یا نماندن معلوم است که این کتاب در
 خدیجه فریدیه
 بیان مکرر معلوم است که این کتاب در
 قتل یا نماندن معلوم است که این کتاب در
 خدیجه فریدیه

بیان مکرر معلوم است که این کتاب در
 قتل یا نماندن معلوم است که این کتاب در
 خدیجه فریدیه
 بیان مکرر معلوم است که این کتاب در
 قتل یا نماندن معلوم است که این کتاب در
 خدیجه فریدیه

کرم کن چنان کت آید زو
 جیسے تیرے ہاتھ سے بخش ہو کر دی کر
 گرت دریا بان شاہد چھے
 اگر جگہ میں کوئی تیرا کوئی کہد یا پوچھیں
 بقسطا زرخش کروں گج
 پائے بہر ہر خزائن میں سر پر خیرا کت
 برو ہر کسے بار و زور و زور
 ہر شخص جو نہ کہ موافق ہو چھ اٹھاتا ہو
 تو با خلق نیکی کن آئینگیخت
 آئینگیخت تو خلعت کے ساتھ اب نیکی کر
 گر از پادشاه آید نہ تدا سیر
 اگر وہ عاجز ہو تو اسی حالت میں ہمیشہ بندہ رہتا

جہاں باں در خیر بر کس نسبت
 کیونکہ خدا کی دعا سے کسی پر بندہ نہیں رہتا
 چراغی نہ در زیارت کہے
 تو کسی بارگاہ میں آگے ہی رو کر کہہ دے
 پنچند انکہ وینا کے از دست گج
 اتنا تو نہیں رکھتا جتنا کہ مجھ کا ایک دن
 گراست پاؤں طمع پیش مور
 چوئی کے نزدیک ٹھہر کر یا پوچھ ہی بہاری ہو
 کہ فردا نیکر و خدا تیرا سخت -
 تاکہ قیامت میں خدا تیرے سختی نہ کر
 کہ افتادگان را بود و دستگیر
 جو شخص عاجزوں کے مددگار رہتا ہے

۲۵

موصول و مدد ملکر مبتدا و مخر ہوا مبتدا جڑ کے ساتھ ملکر جملہ آمیزہ خبر ہوا +

[illegible][illegible]

که باشد که افتد بفرمانده است
 کیونکه شاید که کسی در تیر او چاکم شود
 گشتن و بر مرد در روشن عام
 تو غریب و محتاج رعیت پر سرگز ظلمت
 چو بیدی که نگاه فرزند شود
 که باشد که افتد بفرمانده است
 کیونکه شاید که کسی در تیر او چاکم شود
 گشتن و بر مرد در روشن عام
 تو غریب و محتاج رعیت پر سرگز ظلمت
 چو بیدی که نگاه فرزند شود

فصاحت شو مردم نیک میں نپاشد درویش دل تخم کیں
 فصاحت والو رب نیک دیکھو آدھی کے کوئی آدمی کینہ کا بیج نہیں بوتا
 خداوندِ عرض میں یوں مسکند کہ بر خوشی چیں سرگراں مسکند
 کہلیان کا کالک پنا نقصان کراہے کہ سلا چنبے والوں کے اوپر تکبر کراہے
 ترسد کہ نعمت بسکیں وہاں ورنہ آن رخِ بادل میں نہں
 وہ کہلیان اسباب نہیں دتا کہ خالی دولت اور حال سے اس کے دل پر غم کا بوجہ نہں

[illegible]

بستان زورمند که افتاد بخت
بیت دفعه اتفاق جہاں کہ دو زمین یک گال ہو
دل پر دستار بنای شکست
مختار و مکی دل شکنی مکر فی چاہے

پس افتاده را یوری
اوربیت دفعه کشاؤ و ضعیف نموده می کشد
مبادا که روزه شوی تنگد
ایا نه که کمی توبی محتاج موباد

حکایت

بنا لیکھو درو از ضعف حال
 ایک فیر بچی تنگ سستی کے سبب
 تھو دینا رو اوٹش بیٹھ نہ دیا
 اس میں کچھ سکھو نہ دیا اور پیسہ
 دل سائل ز جو را و خو گرفت
 سائل کا دل اسکی سختی سے بچنے ہوا
 تو اگر ترش روی بابے چرست
 تو اگر ترش روی کے کیوں ہے

برتنہ جوئے خداوند مال
ایا جنہیں مال کے پاس رویا
روز و سیر با بری طریقہ مانگا
لگایا اور دنا اُس پر غصہ ہوا
سزا غم بگور دو گشتِ غمت
غم سے سزا اٹھایا اور کہا کہ اگر تجھ
مگر نے تیرے تلخی خود است
شاید مانگنے کی خواری سے نہیں

فعل و مفعول و متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل

فعل و مفعول و متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل

فعل و مفعول و متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل

بر اندیشن بخواری و زجر تمام	بفرمود که نظر ما غلام
جہڑ کی ادخوار کجی ساتہ نکال دیا	اس کی تہ نظر اسیر حکدیا کسایک کسکوتو کلام
شنیدم کہ برگشت از روزگار	بنا کروں شکر پروردگار
اس کا زمانہ بٹ گیا	میں نے سنا کہ خدا کی ناشکر کجی سبب
عطار و قلم و رسیا ہی نہاوا	بزرگیش سرور تباہی نہاوا
عطار دہنے اس کے نصیب بد بختی کھدی	اس کی زندگی تباہی میں سر رکھا
نہ بادش رہا کرد و بار گیر	شقاوت پر منہ نشاند چوسیر
نہ تو کد با سبیل چوڑا اور نہ تباہی نہاوا	بد بختی نے اس کو بس طرح نکاٹھا دیا
مشحید صفت کیسہ و دست پاک	فشانیش قضا بر سر از قضا ک
نہ کی طرح اس کا دامن کیسہ نہا گیا	قضا نے اس کو سر بناد کی خاک جہاڑی
پریں ماجرا دے برگزشت	سراپا حال شد اگر گوشت
اس حال پر ایک عرصہ گزر گیا	اس کا تمام حال آٹ پلٹ گیا

فعل و مفعول و متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل

فعل و مفعول و متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل

فعل و مفعول و متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل

فعل و مفعول و متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل
 مفعول به مفعول به متعلق فعل فعل

غلامش بدست گیر و قمار
 اسکا غلام ایک میسجی کے ماتہ لگ گیا
 بد بیا مسکین آشفہ حال
 وہ امیرین پر جا لگو پھر کیا خوش رہتا تھا
 شبانہ لگو بگر بدوش لقمہ حبس
 رات بوقت ایک قیر لڑ اسکے دروازہ پر سوال کیا
 بفرمود صاحب نظر بندہ را
 پر کہنے دے امیر نے غلام کو حکم دیا
 چو نزدیک دشن خواں بہرہ
 جب وہ غلام اس فکر کو پاس نہ خوان میں کہنا
 چو نزدیک آمد بر خواجہ باز
 جب اپنے مالک کے پاس پہنچ کر آیا

توانگر دل و درویش نہاد
 کہ وہ امیر دل اور ماتہ کا لہو بندہ اور نہاد تھا
 چنان شاو بود کہ مسکین مال
 جیسا مسکین دولت سے
 سختی کشید قد مہاش
 کہ فاقہ کی سختی کھینچے سو اس کو پاؤست تیر
 کہ خوشنود کن مرو خواہندہ
 کہ اس لگو والے آدمی لگیا نادیر خوش کر
 براؤ رو کو خوشستن منورہ
 تو بے اختیار ہو کر اس کو ایک دانہ ماری
 جیاس دانشکش بنیاجہ راز
 تو اسکے آنسوؤں نے خارہ پیرہ کو خاک کر دیا

موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف

موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف

موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف

موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف

موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف

موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف
 موصوف موصوف موصوف موصوف موصوف

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

فعلی فعل غیر فاعل کی نسبت حاصل
کیطرت وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل
مستند وہ فاعل کی نسبت حاصل

۵۰

بہر سید سالار فرخندہ کو
سبارک خوشوارنے پوچھا
بگفت اندر وہم شوریدہ بخت
اس غلام نے کہا کہ میرا دل
کہ مملوک و بودم اندر قائم
کہ میں چلے زانہ میں اسکا غلام تھا
چو کو تہا شد تشنہ از غر و ناز
اب چونکہ اسکا ہاتھ عزت و ناز ہو گیا
بجندید و گفت اسکی سپر چو
اس امیر نے کہا کہ اسکی غلام نہیں
نہ آں تند خویت بازار گاہ
کہ یہی بخیل تند خو سو گر نہیں ہے

کہ اسکی بخت چور کہ آمد بروے
کہ یہ انو تیری منہ پر کے غلام سی جاری ہوئے
بر احوال میں پیر شوریدہ بخت
اس شخص کے حال بہت پریشان تھا
خداوند اہلک و اسباب و سیم
اور یہ شخص اور یہ پیر اور اسباب الہا تھا
کہ دست خواہش میں ملو رہا
ناچار لوگوں کو دروازہ پر لگنے کا ماتہ پسلا دیا
ستم بر کس زگر دشمن و نیست
زانہ کی گردش سے تو کسی پر ہی غلام نہیں ہے
کہ یہ دوسرا زگر کہ رہا سماں
کہ خود کے سبب اپنا آسمان پر خیال کرتا تھا

سیکستیمیرت نیکمروانشنو
اگر تو نیکمروان باشی خصلت کار با این
که ششلی رعایت کنی که هم تو
که خضر شالی گه پند میجوئی و کی کار

اگر نیکمروی و پاکیز روی
اگر تو نیکمروان باشی حلقه ولاست
بدنه برو امانت گذرم بدوش
گهی بوی بهری شوی بوری سوزد نه بر آتشها کرا

سید اندر ویا شد و سنگدل
 ده شخص ٹٹا ہی سنگدل اور یہ دل ہے
 منٹ پر سر ناتواں دست زور
 ناتواں ہو یک سر پر زور کی کا پتہ نہ مار
 نہ بخشید پر حال پروانہ صبح
 شمع نے پروانہ کے حال پر رحم نہیں کیا
 گرفتار نہ تو ناتواں تر بسو است
 بیش مانا کہ بہت لوگ تیرے کزور ہیں

کہ خواہد کہ موری شود سنگدل
 جو کوئی یہ بھی چکا کہ ایک جینوئی سنگدل ہو
 کہ رور پیالینش افقی جو ہو
 تاکہ ایسا نہ ہو کہ تو جینوئی کی طرح مسکریا ہو
 کہ کہ کن چوں شست و پریش جمع
 دیکھ کہ مجلس میں ہے اگر گھر چل گئی
 تو اتنا تر از تو ہم آخر کسواست
 آخر تیرے زیادہ زور اور بھی کوئی ہوگا

گفتار در طریق تسخیر مردم با خلاق و کم

بخشش ہے آپس کا دمی زاد و صید
 لڑا کہ بخشش کر کیونکہ آدمی زادہ کو احسان

باحسان تو انکو رو خوشی بقید
 علاج کر سکتے ہیں بھنگلی جانو کہ رشی سے

۳۳

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ
 کہ برل ہے موصول کی طرف سے
 اس میں کاف بیانہ شود فعل ناقص
 کہ برل ہے موصول کی طرف سے
 اس میں کاف بیانہ شود فعل ناقص

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ

بابت فعل ناقص کی طرف سے
 کیا انداز میں ہو کر
 جملہ فعل ناقص ام و جملہ اساتذہ

Handwritten text in Persian script, likely a continuation of the manuscript. The text is written in a cursive style and is partially obscured by the binding of the book.

[illegible]

شفا کے نگوں بخت شیر خورو
 بر نصیب گدڑ کو شیر نے کہا لیا
 وگر روز بازار اتھائے فتاد
 دوسرے روز پہر ایسا ہی اتفاق ہوا
 یقین مرد را دیدہ بیندہ کرد
 یقین اس مرد دلی آنکھیں روشن کی پڑ
 کر تیں پس بجز نشیم چو مور
 اور دیکھ کہ آج چونوئی طبع ایک نہ بڑی
 زرخداں فرو برو چندین بکب
 چند روز کا رہا یہ جوڑ مراقبہ میں بیٹھا
 نہ بیگانہ تیار خوروشن سست
 اس میں کئی آجیکانے تو آسکانم کہہا

بماندا آنچہ رو باہ از وسیر خورد
 جو کچہ اسیں پھر تا اسے لوٹنے بیٹ بہر
 کہ روزی رساں صحت زین بداد
 خدا تعالیٰ نے دیکھا کہ تا اسکو بھیجا
 شد و تکیہ پر آفرینندہ کرد
 دناں روانہ ہوا اور خدا پر بھر دسہ کیا
 کہ روزی نخو رو نہ پیدان بنو
 کیونکہ ماہیوں کے کچہ خونہ روز ہی پیکانی
 کہ بخشندہ روزی فرستند نہ
 اغفال میں کہ خدا غیب روزی بھیجو
 چونکیش رگ استخوان ماند و پوست
 چنگ نہ طرح اسکی ہڈی اور رگ او چڑا کہ کھانا بیٹا

[illegible]

فصل فی بیان انواع و اقسام غرض
غرض از تحصیل علم است که یا برای خود باشد یا برای دیگران
و یا برای خداوند تعالی و یا برای دنیا و آخرت
و یا برای همه اینها و یا برای بعضی از آنها

[illegible]

٢٤

سازگار و خصله انسانی است
در این کتاب که در این کتاب
در این کتاب که در این کتاب

نصف اول از این کتاب است
نصف دوم از این کتاب است
نصف سوم از این کتاب است

نصف اول از این کتاب است
نصف دوم از این کتاب است
نصف سوم از این کتاب است

<p>ز دیوار حجر البش آمد بگویش تو مسجدی دیوار سوخته کان پیش را آئی مینداز خود را چو روباه شل یعنی لوتری کی طبع اپنی آگ عا جزم است چو روبه چه باشی بوا مانده سپهر لوتری کی طرح او و تو چو کی بیا پیش تپه گرفتند چو روبه سگ از روی بیابا اگرچه لوتری کی طرح او و تو چو کی بیا پیش تپه</p>	<p>چو صبرش نماند از ضعیفی و هوش چینا هاتنی سوسکا صبر هوش فایم با برو شیر درنده باشی و عمل ای مکار تو جاور و بیار میوالا شیرین چنان سعی کن کنز تو ماند چو شیر ایسی کوشش کر که شیر کی طرح تیر باس شوی چو شیرین کر اگر گردن فربه است چو شخص شیرین کی برابر شده زور به</p>
<p>نه بر فضله دیگران گش کن اور و کس بچو پر نگه نه رکبه که سعیت بود و تر از او خویش ایونکه تری کوشش تیرا همانا یس هوش</p>	<p>چونک آمد و دیگران خوش کن اپنه هانه سکا اور غریبوں سانه کھلا بخورتا توانی بیاز و خویش جیدک تو سکا پنه بانه ی که لکه کہا</p>

نصف اول از این کتاب است
نصف دوم از این کتاب است
نصف سوم از این کتاب است

نصف اول از این کتاب است
نصف دوم از این کتاب است
نصف سوم از این کتاب است

نصف اول از این کتاب است
نصف دوم از این کتاب است
نصف سوم از این کتاب است

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

چو ہر دال بچ و دست بچ کساں
 مردوں کی طرح تو تکلیف آئے اور زور و زور
 بکیر اے بچواں دست و دست بچ کساں
 ایچوان پور پرورش کا ماتہ بکیر
 خدا را براں بندہ بخشایش
 اس بندہ پر خدا کی رحمت ہوتی جو
 کرم و زرواں سرکہ سرخ و دست بچ کساں
 وہ شخص بخشش اختیار کرتا جو جس قدر عقل ہوتی
 کسے نیک بنید بہر و دست بچ کساں
 وہ شخص دو جہاں میں بہلائی دیکھتا

حکایت عابد بخیل

شنیدم کہ ہر دست پاکیزہ تو
 مینے سنا کہ ایک پاک طینت مرد

شنا ساورہ رود و دست بچ کساں
 خدا کا پیسا نیوالا اور طرقت کستہ کا

مخفٹ خور و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں
 ہیرا و ہریاں بچ و دست بچ کساں

بجی لیا کہ عاقل و مستور نہانی
نیل پر گاہ کہ در منزل نانی
خندت پس

نیل پر گاہ کہ در منزل نانی
خندت پس

نیل پر گاہ کہ در منزل نانی
خندت پس

نیل پر گاہ کہ در منزل نانی
خندت پس

حکایت حاتم طائی و جودو

شہیندم در ایام حاتم کہ بود
مینے تاکہ حاتم کے زمانے میں ایک گہوڑا
صبا سترے رعد بانگ دہمی
وہ گہوڑا صبا کی سی چال گج کی سی آواز تھا
تنگ تارالہ میر سیرت بر کوہ وود
دوڑنے وقت پہاڑ اور جنگل پر اوڑھ کر تھپتا
کیسے سیل رفتار ہاموں نور و
وہ گہوڑا کی سی چال یہ جنگل کاٹ کر نیا لا
جھنڈ مر دان صاحب مہم
واقع لوگوں نے حاتم کی باتیں
بجیل اندرش باد پام کی جودو
ہمکے گہوڑوں کے مینے میں ہونے کی سنا گیا
کہ بر برق بیشی گرفتی ہے
کہ دوڑنے میں بجلی سے بڑھ جاتا
تو گفتی گرا پر نیساں گزشت
تو کہے شاید گتا وانی کا بادل آگیا
کہ با د از پیش بازماندی جو گرد
کہ ہوا ہی کی پیچ کر دیکر رجبانی تھی
سخنہای حاتم بسطان دم
روم کے بادشاہ کے پاس جا کر کہیں

نیل پر گاہ کہ در منزل نانی
خندت پس

نیل پر گاہ کہ در منزل نانی
خندت پس

نیل پر گاہ کہ در منزل نانی
خندت پس

نیل پر گاہ کہ در منزل نانی
خندت پس

چو پیش بچلان و ناوردیت
اُسکے گھر کی مانند میدان و چال نہیں
کہ بالائے سیرش پیر و عقاب
اگر اُسکی چال کی بار و عقاب ہی نہیں
کہ دعویٰ خجالت بود بے گواہ
کہ بدون گواہ دعویٰ کرنا ترسنگی نہیں
بخواہم گراؤ مکرمت کرد و داد
اگر اُس نے بخشش کی اور بچکد دیدیا
و گر رد کند بانگِ طبلِ نیست
اگر گویے سوال کو رد کر چچا تو سچو بچا کر
رواں کرد و دہر دہراہ و
اور دس آدمی اُسکے ساتھ گئے

والتعلق كسائر التعلقات فليس هو
مستقلاً بل هو متعلق بغيره
فإنه لا يمكن أن يكون له
وجود مستقل عن غيره
فإنه لا يمكن أن يكون له
وجود مستقل عن غيره
فإنه لا يمكن أن يكون له
وجود مستقل عن غيره

بگوئی برآید در آن نمود چون در غایت
 کشی پس کانیانند خود فصل نقل
 و هم که در آن خبر آید فصل نقل
 مستحق فصل نقل

[illegible]

۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲

بہر گزشتہ فصل میں ہم نے دیکھا کہ فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔ اب اس وقت ہم دیکھیں کہ فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔

فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔ اب اس وقت ہم دیکھیں کہ فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔

زیریں مردہ دایر گریاں برو
 ہست زین مری ہوئی تھی اور باد لگ
 بنر لگہ حاتم آمد فرو
 وہ قاصد حاتم کے مکان پر آ کر اتر
 سحاطی بیگند واسپر بگشت
 دسترخوان بچایا اور ایک گجڑ اٹھا لیا
 شب بجا ہو دند و روز دگر
 وہ سب کو اُس جگہ رہی اور دس دن
 ہم گشت جاتم پریشان چوت
 حاتم پریشان مست کی طرح
 کہ اے بہرہ و مردم نیک نام
 کہ اے نیک نام مرد فائدہ دینے والے

فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔ اب اس وقت ہم دیکھیں کہ فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔

فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔ اب اس وقت ہم دیکھیں کہ فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔

فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔ اب اس وقت ہم دیکھیں کہ فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔

فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔ اب اس وقت ہم دیکھیں کہ فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔

فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔ اب اس وقت ہم دیکھیں کہ فعل ناقص کے ساتھ کئی کئی چیزیں آتی ہیں۔

بدانست چارے کہ کارے نگر و
اسی تہ پہچان گیا کہ اس کو کام پورا نہیں کیا
چرا سر نہ بستی بقتراک بر
کسوٹم تو اس کا سر شکار نہ میں نہ بکرتہ لایا
نیا دروی از ضعف تاب ہر و
اور تو ناتوانی سے راز کا
ملک انشا گشت و تکلیف ہوا
بادشاہ کی تعریف کی اور تعظیم کی
ازیندہ رخنہاے حاتم نوش
اس طرح کی حاتم کی باتیں سن
ہنرمند خوش منظور و خوب روے
ہنرمند اور خوب شکل ہا درو بصورت پایا

کلیں وہ فاعل ہے اس میں
 کائنات یا یہ کرم مبتدا ہے
 یہ جار نام خانہ
 کرم مبتدا ہے اس میں
 کائنات یا یہ کرم مبتدا ہے
 یہ جار نام خانہ

جو اندر و صبا خود دیدمش
 اور چنے اسکو جو اندر و شکند دیکھا
 مرابا لطفش دو تا کر شیت
 اسکی مہربانی کی وجہ میری شہ کو کثیر کیا
 جغت آنچہ دیدار کر مہا وے
 جو کہ اسکی بخششیں کہیں تیرے سیا کہیں
 فرستادہ را داد مہر و درم
 اور اس شہ کویت اشغول را انعام اور پیا
 مراد را رسد گر گواہی دہند
 اگر چہ ان لوگ بھی گواہی دیں تو لایں ہے

مستحق خبر مبتدا ہے اس میں
 کرم مبتدا ہے اس میں
 کائنات یا یہ کرم مبتدا ہے
 یہ جار نام خانہ

بہر داغی فوق خود دیدمش
 جو اندر و صبا خود دیدمش
 اور چنے اسکو جو اندر و شکند دیکھا
 مرابا لطفش دو تا کر شیت
 اسکی مہربانی کی وجہ میری شہ کو کثیر کیا
 جغت آنچہ دیدار کر مہا وے
 جو کہ اسکی بخششیں کہیں تیرے سیا کہیں
 فرستادہ را داد مہر و درم
 اور اس شہ کویت اشغول را انعام اور پیا
 مراد را رسد گر گواہی دہند
 اگر چہ ان لوگ بھی گواہی دیں تو لایں ہے

مستحق خبر مبتدا ہے اس میں
 کرم مبتدا ہے اس میں
 کائنات یا یہ کرم مبتدا ہے
 یہ جار نام خانہ

حکایت ہمت حاتم

جو اندر و صبا خود دیدمش
 اور چنے اسکو جو اندر و شکند دیکھا
 مرابا لطفش دو تا کر شیت
 اسکی مہربانی کی وجہ میری شہ کو کثیر کیا
 جغت آنچہ دیدار کر مہا وے
 جو کہ اسکی بخششیں کہیں تیرے سیا کہیں
 فرستادہ را داد مہر و درم
 اور اس شہ کویت اشغول را انعام اور پیا
 مراد را رسد گر گواہی دہند
 اگر چہ ان لوگ بھی گواہی دیں تو لایں ہے

مستحق خبر مبتدا ہے اس میں
 کرم مبتدا ہے اس میں
 کائنات یا یہ کرم مبتدا ہے
 یہ جار نام خانہ

زنگاہ حاتم یکے پیر مرد
 ایک بڑا آدمی نے حاتم کی مکان سے
 زراوی چنیں یا دورام خبر
 میں کہنے والے سے ایسا یاد کرتا ہوں
 زن از خمیہ گفت ایچ بد بیزو
 حاتم کی عورت نے خمیہ سے کہا کہ کیا تیری
 شنید این سخن نام پروار طر
 طے کے مشہور کرنا حاتم کی جیت بات سنی
 اگر او در خور حاجت خوشی است
 اگر اس نے اپنی حاجت کے موافق سوال کیا
 چو حاتم باز او مروی و گر
 جو انہوی میں حاتم سامر و شاید

طلب دہ درم سنگ فایز کرد
 دس درم بہر شکر کا سوال کیا
 کہ پیش فرستاد تنگ شکر
 کہ حاتم نے شکر کی گولی کے پانچ بھیجی
 بھال دہ درم حاجت پیر بود
 بڑے کی خواہش لی تو دس م بہر شکر کی بھی
 بخندید و گفت آو تارام حر
 تو شکر کہا اوج کے فیلید کی دلا رام
 جو انہوی آل حاتم کجاست
 داوین کو اس قدر دو تو آل حاتم کی خواہش کیا ہی
 زو دوران گیتی نیامد مگر
 نانہ کی گروس کوئی دوسرا پیدا نہیں ہوا

۵۳

Handwritten marginal notes in Urdu/Hindi script, including phrases like 'طلب دہ درم سنگ فایز کرد', 'دس درم بہر شکر کا سوال کیا', and 'کہ پیش فرستاد تنگ شکر'. The notes are written in a cursive style, filling the margins around the central text.

که چنانکه بیری کوشیدن به سحر و جادو

کونکر میری نیکی تو اب دیر کے کا ثواب میرا

فصل فی علم در زمین

فصل في بيان ما يجب من العلم بالحقائق
فصل في بيان ما يجب من العلم بالحقائق

Handwritten marginal notes in Urdu script, likely providing commentary or additional information related to the main text. The notes are written in a cursive style and cover the margins of the page.

بخشید بر حال مسکین و
 بادشاه مناسبتی که حال چو کجا
 فرشت داد و اسب قبا و شیلون
 روم اور گهرا اور پتین کی قبا اسکو کجا
 یکے گفتش آرمی سیرتین شیلون
 ایک شخص اسکو کجا اسل ایسٹون
 اگر من بنا لیدم از در و خیزتر
 اگر منی زنی تکلیف کی شکایت کی
 بدی را بدی سهل باشد جفا
 دی که دره میں دی کرنی آسان

تو انگری و سائلے صاحب دل

Handwritten marginal notes in Urdu script, continuing the commentary or providing additional information. The notes are written in a cursive style and cover the margins of the page.

Handwritten marginal notes at the top of the page, including the number 17.

Handwritten marginal notes in the upper left margin, including the number 17.

Handwritten marginal notes in the upper right margin.

در خانه بزرگ سائل به لبست ایستاده سائل کو ایرو درگاه چهره که کماله جگر گرم و آه از تن سینه سرد غم و غصه اسکا جگر گرم تمام از تن سینه سرد بگفتا چه در تابست او در و چشم او که با او تو کسوا غصه او در گری میخیزد جفا که گزاف شخص آمد بروی اس شخص نه اسکا او بر کتا تیاره سبیل کتا یک اندیش بزرگ من اظهار کن او را حکایت تو سره سائل کتا کتا کتا بمنزل او در و شو خواش شید ایچو کتا بزرگ کتا یا او اسکا کتا کتا کتا	ششیدم که مفرور از کبر است چینه سزا که ایکه مفرور کبر است یکجے فرو مانده شبست مرد مرد مفرور کتا کتا کتا کتا کتا کتا ششیدش یکے مفرور شید ششم ایکے مفرور کتا کتا کتا کتا کتا کتا فرو گفت و بگفت بجا کتا کتا و مفرور کتا کتا کتا کتا کتا کتا بگفت و کتا کتا کتا کتا کتا کتا اس کتا کتا کتا کتا کتا کتا کتا بخلق و فریش کتا کتا کتا کتا خوشی او در و کتا کتا کتا کتا کتا
--	--

Handwritten marginal notes in the right margin, including the number 51.

Handwritten marginal notes in the lower left margin.

Handwritten marginal notes in the lower right margin.

सन्निवृत्तः श्रीगुरुदेवः

[illegible][illegible]

پیرا سو دور ویش روشن مہاو
روشنیات و مدنی کہانا کہا اگر آرام پایا
شب زنگش قطره چند چکید
رات کو اسکی آنکھوں میں سیالی کے چند قطرے ٹپکے
مکہایت شہر اندر افتاد خوش
بگفت ازوت رشتائی دناو
اور کہا کہ خلائی کی آنکھیں روشن تھی
سحر دیدہ برگرد و دنیا پدید
صبر کو نگاہیں کھولیں اور دنیا کی بھی
کہ بے دیدہ ویدہ برگرد و توکل
مکہایت شہر اندر افتاد خوش

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
موسى بن جعفر الطوسي

8 A 15

کسی همچون بدست آورد جبهه باز
و شخص جبهه باز که سطح حاصل کرد

و در تلاش اهل اندر بخیریت خلق اند

الا اگر طلب گار اہل دلی
 خبردار اگر تو اعدائے کا طلب گار ہے
 خورشید و مہر چشت کہ کج کام
 چرخ اور چکرا اور کونکر کو بہر نادہ
 چو ہر گوشہ تیرینا ز افغانی
 جب تو ہر طرف عاجزی کے تیرہینے گا
 در تو شہم پر آید نہ چندیں
 کتنی ہی بدیہ و بدیہ ایک مرتی مکتلہ ہے

ز خدمت مکن یکیز مال غافل
 تو کو کجی خدمت کر نہیں ایدم غفلت سکر
 کہ یکروزت افسدہ کا بدام
 ہا کہ کسی کوئی جاہشی تر جاہیں سپین مارو
 امیدست ناگہ کہ بازار افغانی
 تو امید ہے کہ تو جاہک باز کو ہی مارے گشت
 ز صد چو بہ آید یہ کجے بر ہدف
 سینکڑوں تر و تریں ایک شانہ پر پہنچتا ہے

Handwritten notes at the top of the page, including the title 'حکایت ہمدردی معنی' and other introductory text.

Handwritten notes on the left margin, starting with 'نور نواز ہمارے دے لے پار'.

Handwritten notes on the left margin, starting with 'نور نواز ہمارے دے لے پار'.

Handwritten notes on the left margin, starting with 'نور نواز ہمارے دے لے پار'.

Handwritten notes on the left margin, starting with 'نور نواز ہمارے دے لے پار'.

نور نواز ہمارے دے لے پار اور ایک چل کے مٹا کر پتے کا ٹکڑا کھانے میں

حکایت ہمدردی معنی

<p>نور نواز ہمارے دے لے پار</p> <p>شیر تاج ملکر اوہ در ملاخ</p> <p>شیر تاج میں ایک شہزادہ تاج میں</p> <p>پدر گفتش اندر شب تیرہ رنگ</p> <p>باب نے اُس کو کہا کہ تو اندھیری رات میں</p> <p>ہمہ تنگہا گوش خوارے پسر</p> <p>ایک دن کے ایک لنگیوں میں گھڑا</p> <p>چہرہ والی کہ گوہر کہ امیر سنگ</p> <p>کیا جانے کہ کونسا موتی اور کونسا تیرہ</p> <p>کہ لعل از میا نشین شاہد پدید</p> <p>کیونکہ لعل ان سب کا ہر ہنگام</p> <p>ہماں جاں نیک تاریک لعلست و سنگ</p> <p>ایسے ہو تو میں جیسے اندھیری رات میں لعل چتر</p>	<p>نور نواز ہمارے دے لے پار</p> <p>شیر تاج ملکر اوہ در ملاخ</p> <p>شیر تاج میں ایک شہزادہ تاج میں</p> <p>پدر گفتش اندر شب تیرہ رنگ</p> <p>باب نے اُس کو کہا کہ تو اندھیری رات میں</p> <p>ہمہ تنگہا گوش خوارے پسر</p> <p>ایک دن کے ایک لنگیوں میں گھڑا</p> <p>چہرہ والی کہ گوہر کہ امیر سنگ</p> <p>کیا جانے کہ کونسا موتی اور کونسا تیرہ</p> <p>کہ لعل از میا نشین شاہد پدید</p> <p>کیونکہ لعل ان سب کا ہر ہنگام</p> <p>ہماں جاں نیک تاریک لعلست و سنگ</p> <p>ایسے ہو تو میں جیسے اندھیری رات میں لعل چتر</p>
--	--

Handwritten notes at the bottom of the page, including the title 'حکایت ہمدردی معنی' and other concluding text.

کئے را کہ نرویک طنت بد است
جو شخص تیرے گمان میں برا ہے
در معرفتِ برکسا طیت باز
معرفت کا دروازہ اُن کو نبر کہا ہوا ہے
بسا تلخ عیشاں تلخی چشیاں
ہیٹ تلخ عیش اور تلخ سہنے واسے لوگ
بیوی گرت عقل و تدبیر است
اگر تیرے اندر عقل اور تدبیر ہے
کہ روک بروں پیدا ز شہر نجد
کیونکہ وہ کہی تو قید خانہ سے نکلیگا
موسوزانِ درخت گل اندر زخرا
پہول کے درخت کو سادنی کے موسم میں

چہ دانی کہ خدا ولایت او دست
تو اسکو کیا جانتا ہے کہ وہ دلی ہے
کہ در ماست بر سر کوا نشان فلان
کہ حجب منہ پر خلقت کے دروازہ بند ہیں
کہ آئندہ در خلد و امکنش
بہشت مدنی امن ہائے ہرگز آدینگے
حکام را نوادر تو خاست
تو باو شانہ زادہ کے ہاتھ قی خانہ چینم
بلندیت بخشید چو گوہر بلند
تجکوبندی بخشید گنج آبلند ہرگا
کہ در نو بہارت نمایطرف
کیونکہ نو بہار میں تجکولادت کیا گیا

[illegible]

چوانمرو از ربقائے نکر و
 اُس جواہر کے پاس روپیہ نہ ٹھہرا
 ازیش کم زرنے بود و بیباک و
 ایسا فضل خرج اور بد جلیں تھا
 ہنادہ پیر چین نام خوش
 باب اپنے محلے میں انکو ٹھادیکر ونگا
 پد رزار و گریاں ہمہ شخصت
 باب تمام رات روتے نہ سویا
 زرار بہ خور و ن بود اسی پد
 لے باب روپیہ کھانے کی واسطے ہوتا ہے
 زرار سنگ خارا بروں کو بند
 سونے کو کان کے باہر واسطے نکالتی ہیں

بیک ستنش مدد دیگر بخورد
 ایک تھکڑا سکے پاس یاد دوسرے کہا یا
 کلامش بیاتزار و مینر رگرو
 کہ اسکی ٹوپی اور پاجامہ بازار میں گرتا تھا
 پس چنگی و ناس آو رو پیش
 لڑکے نے نئے اور جنگ بجاؤ والے کو بلایا
 پس با مردواں بخندید و گفت
 لڑکا صبح ہی باب سے شکر کہنے لگا
 ز بہر نہادون چه سنگ و چه زر
 رکھنے کیواسطے سونا اور پتھر برابر
 کہ بخشند و پوشند و آسانخ زند
 کہ اللہ او دل دیند اور آرام کسی کہائیں

42

حکایت

کسے دیکھو صحرائے محنت و نحر و اب
ایک شخص قیامت کے میدان خواب میں یہ کہا
مجھے شرف فلک شد زہر دم خروش
فلت کاود بآسمان تک پہنچا تھا
یک شخص زینجہ و رسیا یہ
ان سب میں سے ایک شخص سایہ میں

کہ آفاق و رسایہ ہمتش
 کہ جہان کے لوگ اُسکی ہمت کے سایہ میں
 درختے شست مرد و کرم باردار
 سخی آدمی میوہ دار درخت کی مانند ہے
 حطب اگر تیشہ بر پے زند
 سو کبھی کبھی کھا کر گھار مار تیر مایں
 بسے پائدار اے درخت ہنر
 اے ہنر کے درخت تو ہمیشہ قائم رہ

مقیمند ویر سفرہ کجختش
 اُسکی نعت کے دسترخوان بہتیم ہیں
 وز و بگذری ہمیں مگوہ سار
 اور اگر تو اُسکے سوا اور کا ذکر کر تو چوہا کی
 درخت برومند را کے زند
 میوہ دار درخت کج مارتے ہیں
 کہ ہم میوہ داری و ہم سایہ ویر
 کیونکہ تو میوہ دار پہنچ اور سایہ ویر ہی

گفتار و بیان معنی سیاست پیر ملکدار مئی عدل و

بگفتیم در باب حساں بے
 بنے خلقت کے ساتھ نیکی کو بہت کچھ کہا ہے

ولیکن شرط پتا ہر کسے
 لیکن آپ کی سادگی کی کرنی پہلی انصاف کی شرط

لغات علت آفاق و رسایہ ہمتش
 جہان کے لوگ اُسکی ہمت کے سایہ میں
 درختے شست مرد و کرم باردار
 سخی آدمی میوہ دار درخت کی مانند ہے
 حطب اگر تیشہ بر پے زند
 سو کبھی کبھی کھا کر گھار مار تیر مایں
 بسے پائدار اے درخت ہنر
 اے ہنر کے درخت تو ہمیشہ قائم رہ

مقیمند ویر سفرہ کجختش
 اُسکی نعت کے دسترخوان بہتیم ہیں
 وز و بگذری ہمیں مگوہ سار
 اور اگر تو اُسکے سوا اور کا ذکر کر تو چوہا کی
 درخت برومند را کے زند
 میوہ دار درخت کج مارتے ہیں
 کہ ہم میوہ داری و ہم سایہ ویر
 کیونکہ تو میوہ دار پہنچ اور سایہ ویر ہی

گفتار و بیان معنی سیاست پیر ملکدار مئی عدل و
 بگفتیم در باب حساں بے
 بنے خلقت کے ساتھ نیکی کو بہت کچھ کہا ہے

ولیکن شرط پتا ہر کسے
 لیکن آپ کی سادگی کی کرنی پہلی انصاف کی شرط

گفتار و بیان معنی سیاست پیر ملکدار مئی عدل و
 بگفتیم در باب حساں بے
 بنے خلقت کے ساتھ نیکی کو بہت کچھ کہا ہے

زین پیچرو پرو بام و کوئی
 بیتل عورت حدانہ اور چنانہ درگی بر
 پیمانہ زدگان سو خانہ مرو
 مرد دکان سے ٹہر کی طرف آیا
 مکن رو برو مردم از تیش
 اور کہا اے عورت تو لوگوں پر غصہ مت کر
 کہے بے ابدان نیکیوں کی چون کند
 کوئی مردوں سے نیکی کھچ کرے
 چو اندر سر بھینی انا را خلق
 جب کسی شخص کی خلقت کی تکلیف پہنچے
 سگ آخر چہ باشد کہ خوانش مہند
 سن کون بکرا کج اسے دسترخوان بکھا دیں

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

چہ نیکوتر ہست این مثل سچوہ
 ایک چودہری نے کیا اچھی مثل بیان کی
 وگر نہایت مروی نماید عس
 اور اگر کو قال چروں پر رحم کرے
 سنے نیتہ در حلقہ و کارزار
 دھاتی کے میدان میں بیوہ کی نے
 نہ ہر کس سزاوار باشند حال
 ہر آدمی مال شیت کے لایق نہیں ہوتا
 چو گر تہ نوازی کہو تر برو
 جہنمی کی بالیکا کو ترے جائیگی
 بنائے کہ حکم ندارد اساس
 جو عاریت کہ مضبوطیاد نہیں رکھتی

ستور لکھ زن اگر انبار بہ
 لات مہر لا سیل بہت لکڑی بہتر
 نیارہ شہبازی درو کس
 قورات کو کوئی شخص جو مہر کا زور کے
 یہ قیمت تراز بیشکر صد ہزار
 واکہ گروں سے زیادہ قیمت کہتی ہے
 یکے مال خماید یکے گوشمال
 کوئی مال کا خواہں جتا ہو کوئی سزا کا
 چو فرہ کنی گر گئی سفرو
 اور جب تو بہترے کو مٹا کر مٹا تو بہت کھپا
 بلندش مگر کنی زوہر اسر
 تو اسکو بلند مت کے اور اگر کرتا تو اس کو

۱۵

Handwritten marginal notes in Urdu script, including phrases like 'نکاح', 'مهر', 'عس', 'میتہ', 'حلقہ', 'کارزار', 'میدان', 'شیت', 'لایق', 'جہنمی', 'بالیکا', 'جو عاریت', 'مضبوطیاد', 'نہیں رکھتی', 'ستور', 'لکھ', 'زن', 'انبار', 'بہ', 'لات', 'مہر', 'لا', 'سیل', 'بہت', 'لکڑی', 'بہتر', 'نیارہ', 'شہبازی', 'درو', 'کس', 'قورات', 'کو', 'کوئی', 'شخص', 'جو', 'مہر', 'کا', 'زور', 'کے', 'یہ', 'قیمت', 'تراز', 'بیشکر', 'صد', 'ہزار', 'واکہ', 'گروں', 'سے', 'زیادہ', 'قیمت', 'کہتی', 'ہے', 'یکے', 'مال', 'خماید', 'یکے', 'گوشمال', 'کوئی', 'مال', 'کا', 'خواہں', 'جتا', 'ہو', 'کوئی', 'سزا', 'کا', 'چو', 'فرہ', 'کنی', 'گر', 'گئی', 'سفرو', 'اور', 'جب', 'تو', 'بہترے', 'کو', 'مٹا', 'کر', 'مٹا', 'تو', 'بہت', 'کھپا', 'بلندش', 'مگر', 'کنی', 'زوہر', 'اسر', 'تو', 'اسکو', 'بلند', 'مت', 'کے', 'اور', 'اگر', 'کرتا', 'تو', 'اس', 'کو'.

[illegible]

تکویم کہ برب قادہ نمیند
میں نہیں کہتا کہ باہر کی قوت نہیں کہتی

کہ برسا اعلیٰ میں مستقیم آند
بلکہ نیل کے کنارے چلے کہیں کہیں آند

حکایت درشتقال مل محبت

چنین نام از پیر دانسته یاد
 بیرون شد سے میں ای بات یاد کرتا ہوں
 پذیر در فراتش نخور و نہ گفت
 بانی کسی جلانی بن کہا اور نہ سویا
 انا گنہ گارم کس رخ لیش تم اند
 جب عدالتے مجھو بنا آدمی کہا ہے
 بہ خوش کہ تاتحق جھالم نمود
 مسکوئی کسی تم پر گزشتہ مجھو بنا جال نہ بنا

کہ شور و غوغا سر و پیر ہوا
 کہ ایک دکانا عاشق با حق میں گل میں گلستا
 پیر را علامت مگر نہ دگفت
 لوگوں کو کہ کٹا کی اور رو کے نہ کہا
 دیگر پاکسم آشنائی ٹانہ
 تب مجھو کسی کے سناہ محبت نہیں ہی
 دیگر بر حید دیدم خیاں لم نمود
 تب مجھو کہ مجھو کیا مجھو خیال دکھائی دیا

[illegible]

نشد گم که روز از خلاقیت بنیت
 جو شخص زبیر از خفت کی صحبت منبیر
 پیرا گند گانند زیر فلک
 بیت عشق ای دیوانه ای که چو ایس ہیں
 زیاد ملک چوں ملک نامند
 خدا کی یاد خوشی طرح ایکدم ہی م بندیر
 قوی بازواند کوتاہ دست
 اصل میں قوی بازو و ظاہر میں طاقت
 گہ اسودہ و رگوشہ خرخره دوز
 کبھی آرام کو نہیں ہو گدڑی سنی لگے میں
 نہ سو و بخودشان پیر و گسر
 نہ انکو پنا خیال ہے اور نہ کسی کی پروا

نشد گم کہ روز از خلاقیت بنیت
 جو شخص زبیر از خفت کی صحبت منبیر
 پیرا گند گانند زیر فلک
 بیت عشق ای دیوانه ای که چو ایس ہیں
 زیاد ملک چوں ملک نامند
 خدا کی یاد خوشی طرح ایکدم ہی م بندیر
 قوی بازواند کوتاہ دست
 اصل میں قوی بازو و ظاہر میں طاقت
 گہ اسودہ و رگوشہ خرخره دوز
 کبھی آرام کو نہیں ہو گدڑی سنی لگے میں
 نہ سو و بخودشان پیر و گسر
 نہ انکو پنا خیال ہے اور نہ کسی کی پروا

نشد گم کہ روز از خلاقیت بنیت
 جو شخص زبیر از خفت کی صحبت منبیر
 پیرا گند گانند زیر فلک
 بیت عشق ای دیوانه ای که چو ایس ہیں
 زیاد ملک چوں ملک نامند
 خدا کی یاد خوشی طرح ایکدم ہی م بندیر
 قوی بازواند کوتاہ دست
 اصل میں قوی بازو و ظاہر میں طاقت
 گہ اسودہ و رگوشہ خرخره دوز
 کبھی آرام کو نہیں ہو گدڑی سنی لگے میں
 نہ سو و بخودشان پیر و گسر
 نہ انکو پنا خیال ہے اور نہ کسی کی پروا

نشد گم کہ روز از خلاقیت بنیت
 جو شخص زبیر از خفت کی صحبت منبیر
 پیرا گند گانند زیر فلک
 بیت عشق ای دیوانه ای که چو ایس ہیں
 زیاد ملک چوں ملک نامند
 خدا کی یاد خوشی طرح ایکدم ہی م بندیر
 قوی بازواند کوتاہ دست
 اصل میں قوی بازو و ظاہر میں طاقت
 گہ اسودہ و رگوشہ خرخره دوز
 کبھی آرام کو نہیں ہو گدڑی سنی لگے میں
 نہ سو و بخودشان پیر و گسر
 نہ انکو پنا خیال ہے اور نہ کسی کی پروا

نشد گم کہ روز از خلاقیت بنیت
 جو شخص زبیر از خفت کی صحبت منبیر
 پیرا گند گانند زیر فلک
 بیت عشق ای دیوانه ای که چو ایس ہیں
 زیاد ملک چوں ملک نامند
 خدا کی یاد خوشی طرح ایکدم ہی م بندیر
 قوی بازواند کوتاہ دست
 اصل میں قوی بازو و ظاہر میں طاقت
 گہ اسودہ و رگوشہ خرخره دوز
 کبھی آرام کو نہیں ہو گدڑی سنی لگے میں
 نہ سو و بخودشان پیر و گسر
 نہ انکو پنا خیال ہے اور نہ کسی کی پروا

[illegible][illegible]

فصل اول در بیان احوال و اسباب
عاشقان که کلمات و معانی
بیای فصول بر زبان جاری شود
چهارم در بیان احوال و اسباب
فصل نهم در بیان احوال و اسباب
مانند مکرر جمله فیض خیر
نواکات علت حاصل از یکدیگر
بوی خوش و بوی گلستان
جمله در متن فعل حکم صفت
معقول مثل محذوف

حکایت و صبر ثبات

<p>چہنیں نقل دارم ز مردانِ راہ میں خدا رستہ کے مردوں اور اس کے قیروں کہ پیسے کے بدریوزہ شد بامداد کہ ایک بوڑھا دیویں پر توت خیرا کھینکا</p>	<p>فقران منعم گدایانِ شاہ اور اسکے درویشوں کی ایک نقل بیان کرتا ہے در مسجد دید و آواز داد اس نے ایک مسجد کا دروازہ دیکھ کر آواز دی</p>
--	---

حکایت در صبر ثبات

چہیں نقل دارم ز مردانِ اہ
 من خدا رستہ کے مردہ اور اس کے قدر
 کہ پیڑ کے بدریوزہ شد باہم
 کہ ایک بوڑھو دیریں صبر کی رقت کی کوسٹھ لیا
 یکے نقل ان بیخاتہ خلق نیست
 ایک شخص اسکو کہا کہ یہ خلف کا نہیں ہے
 بہر سید کی خانہ کیست پس
 آنسو بوجھائیں یہ کس کا گھر ہے
 بگھٹا خوشحال بیخہ لفظ خط
 اسے کہا چہ رہہ کیا دایا بتا ہے

[illegible][illegible]

[illegible]

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

کافیه یا ننگه
نعل ایس غمرا که برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست
نعل ایس غمرا که برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست
نعل ایس غمرا که برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست

نعل ایس غمرا که برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست
نعل ایس غمرا که برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست
نعل ایس غمرا که برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست

<p>رقت دیدار چون چراغ سحر صبر که برین نعل کجاست و من دق باب الکریم نفتح که جسته نمی کار دانه کیکه شایا کهل گیا که نشنیده ام کیساکر ملول کیون جسته کبھی نہیں ہے کیساکر خنجریدہ ن کہ باشد کہ روئے مسی زر کند اس امید پر کشاید تانے کو کبھی سونا بنالو</p>	<p>سحر بر سحر چرخش لبس صبر صبر کے وقت ایک شخص کے پاس آ گیا ہم گفت غلغل کنان ز فرج و درش است خوشی شور جا تا ہوا کتبہا طلبکار باید صبور و حمل عاشق صابر اور تحمل چاہے چہ زربا بخاک سپہ در کند کیساکر بہت مدیدہ را کہہ میں ملدیتا ہوں</p>
---	--

<p>حکایت درختی آنکہ طالب صداق بچھا بزرگ رود سحر و سحر و عابر فراشت اور صبر کو و عاکا تا تہ خدا کی و گره میں اٹھایا</p>	<p>تفہیم کہ پیر شب زندہ دشت پیر شاہ ایک پیر تمام رات خدا کی یاد میں تھا</p>
--	---

نعل ایس غمرا کہ برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست
نعل ایس غمرا کہ برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست
نعل ایس غمرا کہ برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست

نعل ایس غمرا کہ برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست
نعل ایس غمرا کہ برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست
نعل ایس غمرا کہ برین نعل کجاست
کیون ده نعل است که برین نعل کجاست
خیر نعل است که برین نعل کجاست

کہ یہی اصل ہی رہے سرخوشی میں
کہ تو اس درگاہِ محمود میں جا اپنا کام کر
بخوارسی برو یا بزاری بایست
محمودی سے جا یا بیفائدہ کھرا ہو
فریکڑہا لاش خیر و اشقیقت
ایک ہرید جو اسکے حال قفہ داتہا اس کو کہا
یہی اصل ہی سہی چندیں میں
تو تو بیفائدہ اتنی کو کشش سے کر
بحسرت بہارید و گفت اعلا م
انصوں سے بہا اور کہا کہ احوال کے
کہ من بازو ارم ز قمر اک سبت
تو یہ گمانت کر کہ میں کس شکار بندہ تاتہ

والمصنف الذي يكتبه
فصل في حصول كسب الزكاة من ماله
مطلوب هو المطلوب عليه ومطلوب كماله
مطلوب في نفسه وعلته ومطلوب ملكه
مطلوب كونه حلالاً
مطلوب كونه حلالاً
مطلوب كونه حلالاً
مطلوب كونه حلالاً

٦

نقل فاعل في حصوله
ناقص وهو ما لا يفتقر إلى
أهم هو المطلوب فيه
دستور المصلحة في
فصل ناقص

16

جہ غنڈہ دریں...
 جہ غنڈہ دریں...
 جہ غنڈہ دریں...

جہ غنڈہ دریں...
 جہ غنڈہ دریں...
 جہ غنڈہ دریں...

نوٹیری آنکھ بگرویدے
 میں اسوقت اس دروازہ نامی بگرویدے
 چو خواہندہ محروم گشت اندر
 جب مانگوں لاقیر ایک دروازہ محروم
 شفیقہم کہ راہم دریں کو نیست
 شاگر اس گلی میں میرا رستہ نہیں
 ویش بود سر بر زمین خرا
 آجی خیل میں دت کر میں سر پہ گتیا
 قبولت گرچہ ہر پستیش
 اسکا سحر اور نیا قبول ہر اگرچہ آگندہ

کزیں یہ در دیگرے دیدے
 جب میں اس بہتر کوئی اور دروازہ دیکھتا
 چہ غم گرشنا سد در دیگرے
 اگر اسکو دوسرا دروازہ بجائی تو کچھ نہیں
 دلایچ را دگر روی نیست
 لیکن کئی رستہ دوسری طرف ہی نہیں
 کہ گنڈہ در گوش جان نش ندا
 کہ اسکی جان کان میں یہ آواز آئی
 کہ چیز فاپنا ہے دگر پستیش
 کیونکہ ہمارا سو اسکو کوئی نہا نہیں ہے

حکایت

جہ غنڈہ دریں...
 جہ غنڈہ دریں...
 جہ غنڈہ دریں...

جہ غنڈہ دریں...
 جہ غنڈہ دریں...
 جہ غنڈہ دریں...

مخور غم ہرے من ای پر خرد
 اے عقلمند میرا فکر نہ کر
 بکشتہ سجادہ بر رو آپ
 اُس درویش بانی کے اوپر مصلیٰ بجایا
 زندہ شویم دیدہ آلِ شہبخت
 اُس حیرانی میں اسرارِ میری آنکھ نہ لگی
 عجب باندی اے یارِ فرخندہ را
 کولے مبارکشیل یار و اسبابِ تعجبیں را
 چرا اہلِ دعویٰ بدیں نگروند
 کس واسطے مدعی تصدیق نہیں کرتے
 نہ طفلِ کز آتش ندارد و خبر
 جو لڑکا کہ آگ کی خبر نہیں رکھتا

مرا آنکس را رو که کشتی برد
 بمجد و شخص لاد را کشتی کجاست
 خیالست پیدا شتم یا بخواب
 بین گمان کیا که یہ خیال ہے یا خواب
 نگہ باد اوان من کرو و گفت
 صبح ہی اس دردش میری طرف نگہ کیا
 تر کشتی آورد و مارا خدا
 کہ بجو کشتی لائی اور ہم کو خدا
 کہ ابدال در آج آتش و زند
 کہ ابدال پانی میں اور آگ میں جلی میں
 نگہداشت مادر مہرور
 ہمسک حبت والی ما اسکو چاکر کستی ہر

فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط

فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط

چنینی ان که منظور عین الحقد
تو آنکو ایسا جان که ده خدا کی آنکه که منظور
چو تابوت موسی ز غرقاب نیل
اور ایسا ہی موسی کے صندوق کو نیل کے دریا
نترسد و گرد جہلہ سپا و رست
تو وہ نہیں تا اگر جہلہ چڑھا ہو
چو مردان کہ بر خشک تری مٹی
جیکہ تو خشکی پر ہزاروں گناہ میں تودہ ہر

پس آنانکہ در وجد مستغرقند
بن جوگ کہ عشق آہی اندر دہوے ہیں
نہدار و از تاب آتش خلیل
خدا تعالیٰ نے ایسے ہی گواگ کے جلنے سے بچا
چو کوکبہ بدست شاور بست
جہلہ کا ترے والے کے ہاتھ میں ہے
تو بر رو دریا قدم چوں نخی
نومردان خدا کی طرح دریا پر سطح چلیکے ہر

گفتار در معنی پچی چو دمکنات بر ہستی و تعلی

بر عارفان خبر خدا ہیچ نیست
عارفوں کے نزدیک خدا کے سوا ہیچ چیز نہیں

رہ عقل جنینج بر تیج نیست
عقل کا رہتیہ ہیچ چیز ہے اور اس میں ہیچ عقل نہیں

فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط
فعل شرط و خبر از شرط ملکر فعل شرط

کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت

کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت

کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت

کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت

کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت

کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت
 و کائنات کی عظمت و بزرگوں کی شرافت

مگر دیده باشی که در باغ و ریح

شاید تو نے دیکھا ہو گا کہ باغ اور جنگل میں
کے گفٹش کے اصرار تک شب و روز
ایک شخص نے اس کو کہا کہ رات کے چلنے والے کو تیرے
بہن کی تہیں کر کے خاکِ ناز
تو دیکھ اس جگہ والے خاکی پیدا کرنے کے
کہ من روز و شب جز بصرِ احقر
کہیں رات اور دن جنگل کے سماں میں

بتا بہ بشتک کے چو چرخ

ایک کھڑا رات کو چراغ کی طرح چمکتا ہوا
چہ بودت کہ بیرونِ شانی برو
نہجگو کیا ہوا کہ تودن کو باہر نہیں نکلتا
جواب از سرِ درِ شنائی چہ داو
دانائی سے کیا اچھا جواب دیا
وے پیشِ خورشید پیدا نیم
لیکن سوچ کی روشنی اگر معلوم نہیں تا

حکایت دانشمند با تائب سعد بن زنگی غفر الله لهما

شنا گفت بر سعد زنگی کسے

سعد زنگی کے پاس ایک درویش نے اس کی تعریف بیان کی

کہ برتر بقیش با در حجت بسے

کہ اُسکی قبر پر رحمت بہت نازل ہو

بقدر منزلت پایگاه سادخس

اور مہنر کے اندازہ کے موافق اس کا مرتبہ بلند کیا

لشورید و برکنید خلعت زهر

گہرا اور خلعت میں اتار کر پہنک دیا

کہ چربٹ راہِ پناہ پاگرفت

کہ وہاں سے اُس کا خنجر نکلا گیا

چه دیدی که حالت دگرگون گشت

11/11/11

نہایت آخر واداء الرشیدیہ

[illegible]

۱
درم داد و شریف بنو خلس

بادشاہ سپہادریخت دیکر اسکو نوازا

چو الدین بدیر نقش زر

اُس نے غلخت پیر پری حرفوں کے البدن بتوا کہا دیکھا

رسویش چنان شد چو گرفت

موت سے اس کے بدن پر ایسی آگ بھڑکی

کے گوشے میں رہیں

شخص نے جنگ کرکے شہر سے کہا

اول از این سه و او می که

۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰

تاریخ طبخ و ادب منشی محمد وزیر خاں صاحب کسینجو علاقہ سکر مہاراجہ پٹیل		
مذہب و ترجمہ جو محمد بلال کرد	ابن طالب علم راوشن چراغ شد	پوشید بوستان چو قبائے بلال شیخ
ادراک بوستان کھلے باغ شد	تاریخ طبع گفت کہ ترکیب و ترجمہ	لبستان بوستان جنین داغ داغ شد
تاریخ طبخ و ادب منشی محمد وزیر خاں صاحب کسینجو علاقہ سکر مہاراجہ پٹیل		
چونکہ تالیف ابن ترکیب شیریں	کہ از وصفش جہاں عذرا لیا نیست	۹۸
شیریں جہاں نثار از راہ تاریخ	بگفتا تو بہار بوستان است	۱۲
تاریخ طبخ و ادب منشی محمد وزیر خاں صاحب کسینجو علاقہ سکر مہاراجہ پٹیل		
ساقی پلا وہ جام کہ ہو جس سے تہقا	ہے آج وصل گل سے عنادل میں چہا	
مرست کے بعد باد صبا نے یہ دی خبر	سعدی کی بوستان میں گل تر ہے اک کھلا	
یعنی بلال شیخ نے بی بی کے خون دل	لکھا ہے بوستان کا ترکیب و ترجمہ	
پوچھا جو سال طبع تو ماتف نے یہ کہا	بے باشکفتہ واہ چہ ترکیب و ترجمہ	
تاریخ طبخ و ادب منشی محمد وزیر خاں صاحب کسینجو علاقہ سکر مہاراجہ پٹیل		
ختم ترکیب بوستان چو نمود	مشقی - کو بود علیم و عقل	
گفت تاریخ او چناں گویا	وہ چہ ترکیب کرد لائیل	۸۱
ولہ		
جب فضل خدا سے ختم ترکیب ہوئی	سب نے یہ کہا کہ ہے عجائب ترکیب	
تاریخ کی فکر تھی کہ گویا نے کہا	بے مثل ہے بوستان کی صاحب ترکیب	۸۱
ولہ		
جو ختم ترکیب بوستان کی محمد بلال شیخ نے کی	کہ جس نے دیکھی کہا یہ نور ابھار بخراں ہے	
خیال تاریخ تھا جو کہا یہ دل نے زورے الفت	پسند دلہا بوجہ احسن کتاب ترکیب بوستان سے	
تاریخ طبخ و ادب منشی محمد وزیر خاں صاحب کسینجو علاقہ سکر مہاراجہ پٹیل		
ایسی ترکیب بوستان آسان	لکھی جس سے نہ مشکلات رہی	
خود یہ تاریخ کہہ اٹھا ماتف	کیا ہی ترکیب ہے نظیر کہی	۸۱

اطلاع

اللہ کا ہزار ہا شکر ہے کہ حل ترکیب بوستان باب دوم و سوم مع ترجمہ اردو یا محاورہ باہتمام کامیاب و ازان
 مطبع احمدی دہلی جو تھی دفعہ چھپکرتیا رہ گئی۔ راقم کے پاس جب قدر کتابیں راقم یا راقم کے دوستوں کی
 تالیف کی ہوئی موجود ہیں۔ انہی فہرست شائقان علم کے لئے مع تشریح قیمت بلا محصول
 ڈاک رج ذیل ہے جس صاحب کو مطلوب ہوں راقم یا برادر راقم منشی کرم بخش صاحب مدرس اول
 پرائمری سکول قصیدہ بلا سپور ضلع انبار سے قیمت نقد بھیج کر منگالیں۔ دو روپیہ کے خریدار کو محصول ڈاک
 محاف اور پانچ روپے کے خریدار کو ۲۰ فیصدی کمیشن ملیگا مگر اس صورت میں محصول ڈاک
 خریدار کو دینا ہوگا۔ یہ کتاب رجسٹری شدہ ہے۔ ہر ایک پر مؤلف یا برادر مؤلف منشی کرم بخش صاحب کے
 دستخط قلمی یا مہر ثبت ہیں جس پر ہونگے وہ مال مسروقہ متصور ہوگا۔

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
حل ترکیب تان اہل معرفت مولفہ مولفہ	۵	محمود المصاود مؤلفہ مولوی محمد محمد حسن	۵	ترجمہ دکنس ریڈر	۴
باب دوم مولفہ	۴	صاحب مدرس سنکرت سکول دہلی	۴	ریاض جہانگیری نمبر ۱	۴
باب سوم سے آخر تک	۱۱	محمود الحساب محمد اول مؤلفہ	۱	منبر ۲	۴
بوستان باب اول مؤلفہ	۵	محمد دوم مع حل مؤلفہ	۶	خبرانیہ پنجاب مؤلفہ اگر سبیل	۱
باب دوم بیوم	۵	زبان العرب جیسے ترکیب منشی کرم بخش	۲	اشیا	۲
حل مسائل صاحب اول سہ ماہیہ مولفہ قلمی	۸	آفاق انگلش حصہ دوم	۴	جماعت پنجم	۲
حصہ دوم	۱	نقشہ ہندوستان جیسے ترکیب صاحب	۳	نقشہ ہند و پنجاب و یورپ	۴
خبرانیہ ہند مؤلفہ	۲	نقشہ پنجاب حصہ دیکھیں	۲	اشیا و افریقہ امریکہ شمالی و جنوبی	۲
فہرست ترکیب	۲	حل مساحت عالم صاحب مؤلفہ	۲	خوردین عالم اشیا یورپ و افریقہ امریکہ شمالی و جنوبی	۲
فارسی کی پہلی کتاب ترجمہ مولوی محمد حسن	۱	منشی لنگا گر صاحب	۱	زبان ہندی حساب مولفہ مولوی	۴
صاحب مدرس سنکرت سکول دہلی	۱	فرنگ سرما یہ خرد	۳	رحیم بخش صاحب	۴
فارسی کی دوسری کتاب ترجمہ مولفہ	۱	گنجینہ خرد	۶	خلاصہ تاریخ لشکر ہند	۳
مختص لکناؤ پہلی کتاب کا ترجمہ مولفہ	۲	دکنس ریڈر	۵	ہزار بوستان گنجینہ ہند	۱۰
قواعد مادہ کا خلاصہ بطور سوال و جواب مؤلفہ	۲	پیرسن ریڈر	۱۰	سرمایہ ترکیب مؤلفہ	۳
مصدر مفروضہ سوال و جواب خلاصہ مولفہ	۲	آئینہ مسند ری خلاصہ مساحت	۱	مولوی منظر علی صاحب	۳
اسکی بعد کا حصہ آخر تک پرائمری کی پانچویں	۲	طاہر ہند صاحب	۱	ہند کے ترکیب مؤلفہ	۳
جماعت کی لکھی زیر طبع ہی	۲	فرنگ لصاب حصہ اول	۱	دنیا کا مختصر خبرانیہ مؤلفہ	۲
		رسالہ دیکھ فارسی جی کے پہلے قیمت	۳	منشی اگر سین صاحب	۲
		۳۲ جی اب کم کر دی گئی			

وہ فعل کا اصل ہے جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے

۴ آدھار اشد گان عرصہ رود بار

بسم اللہ الرحمن الرحیم

باب اول

حکایت

<p>یکے ویدم از عرصہ رود بار سینہ ایک شخص کو رود بار کے میدان میں لکھا چنانچہ ان از آن حال بر شست اس حال سے بھیڑیا خوف غالب ہوا نہسم کمان بست بر لب گرفت داسی سکر کر سونوں پر تارے کہ پھٹے تو ہم گردن از حکم و اور پیچ تو ہی خدا کے حکم سے گردن مت پھیر</p>	<p>کہ یست آن دم بر سگ سوار کہ تیز دے پر چڑھا ہوا سیر سامنے آیا کہ تر سپد خم یا کو فتن لبست کہ اس خوف نے میرے پاؤں چلنے سے روکے کہ سحر دی مدار آنچہ ویدی شکت کہ کہا کہ اس سحر دی شال کو کھنڈے پہلے پہلے کہ گردن پیچید حکم تو پیچ کہ اگر تیرے حکم سے ہی کوئی گردن پھیرے</p>
---	--

وہ فعل کا اصل ہے جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے

وہ فعل کا اصل ہے جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے
 اور جس کا وہ مصدر اور اس کا مشتق ہے

Handwritten text at the top of the page, likely a preface or introductory notes, written in a cursive script.

Handwritten text in the upper section, continuing the narrative or providing commentary on the main text.

<p>خدا ایش نگهبان و باور بود تو خدا اسکا نگهبان باور مدگار بر تو که در دوست دشمن گزار دور که بگو دشمن که با تو میسر بود به گام و گامی که خواهی با که گشتار سعادی پس آیدش جگر سعادی کی رات پند آتی به</p>	<p>چو خسرو بفرمان و او را بود جب بادشاه خد که حکم پر ثابت قدم محاسن چون دوست را در جبهه خد که بود دست رنج تو شکست ره انیست ره از طریق متنا چو بار ستمی بود تو اس تسو نصیحت اس شخص که فائده تی به</p>
--	--

<p>پند وادان که هر سه هر مرزا</p>	
<p>بهر هر چنین گفت نوشیروان نوشیروان نه برقیسه بابت کی نه در بند کاس ایش خوش باش پیشه بی آدم که فکر پس مست ره</p>	<p>شنیدم که در وقت نزع روح بین سنا که جاں کنی که وقت که خاطر نگذار و روشن باش که مصروفش کی خاطر داری که تارده</p>

Handwritten text at the bottom of the page, likely a conclusion or additional commentary.

مروت بنیاد بدی با کسے
اس شخص کے ساتھ بدی کرنا جو اندر ہی نہیں

کر زو کوئی دیدہ باشی بے
کرجس سے تو نے بار مائی کی دیکھی ہو

حکایت

سنیدم کہ خسر و پسر و یہ گفت
ہے تاکہ خسر و نے شیر کو کہا
بر آن باش تا ہر چہ نیت کنی
اس بات پر خاں مرہ کہ تو جو ارادہ کرے
پہنچے اے پسر گردن از عقل و را
اے اے عقل در آ سے گردن نہ پھیر
گرنیز و رعیت ز بید او گر
خاتم (بادشاہ) سے رعیت بہا گئی ہو
بے بر نیاید کہ بنیا و خو و
ہیت مدت نگزری کہ آسٹ اپنی بنیا کہہا

و راندم کہ چمن ویدن گفت
جو وقت کی آنکھیں کینے سے بند نہیں
نظر و صلاح رعیت کنی
رعیت کی بیلائی میں نظر کرے
کہ مردم ز دست نہ پیچند پاک
تاکہ اور لوگ سے بے باؤ نہ پھریں
گند نام ز شش جگتی سمر
دان اسکا برا نام چہا نہیں مشہور کرتی ہو
بجند آنکہ بہنا و بنیا و بد
جس نے بدی کی بنیا د رکھی

بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف

بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف

بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف

بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف

بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف

بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف

بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف
بناؤ فعل ناقص پہنچ کر موصول آد جا رہا ہے موقوف

نچند رنگه دو دهل پیرزن
 خنجر بیضا شکرکی که که ده لب لبت را
 بس و دیده باشی که شهر چو کسوت
 قوین اکره که با هر که اسخ یک شهر کو جلا
 سرور ملک لاری بانصابت
 جیس بادشاهی ملو نصرت رنگانی کی
 ترجم فرستند بر ترش
 اسکی قیر تمام آدمی فاخته و روز بهیج
 بهماں به که نامت به سیکمی بر بند
 به تیرهی به که تیر نام کی سویا درین
 که معمار ملکست بر بهیرگار
 کیونکه بر بهیر گادی ملک کا آباد کر آلا
 که نفع تو جوید در آزار خلق
 جو کوئی خلق کی ستا به میت نافع و بهیر

خرابی کند و شمشیر زن
 تو را مار نیو آله اودی آچار چنبر
 چراغیکه میخونه بر فرو
 جواد کا چرخ بیوه عورتی خوشایا
 از آن بهر و زنی و آفتاب
 اس که زاده نصیب آله دینا کی
 چونوبت رسد چنبر
 جیاس بهیج اس که سوغی کی بهیج
 بد و نیک مردم چو یی بگذر
 یار و نیک آدمی آخر کرانے ہیں
 خدا ترس را بر رعیت گما
 خدا سے ڈرنے کو عیسے کا پر تر کر
 بداندیش است آن جو خوار تو
 وہ شخص یار دشمن او خلقت کا خوار کر

(Marginalia in Gurmukhi script, including phrases like 'ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਗੁਰਮਤਿ', 'ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਹੈ', and other religious or philosophical statements.)

کے ساتھ ملکر جو فیض خیر ہوا
 رسول پر کائنات علیہ السلام
 اس میں فیض خیر ہوا
 کس نے اس کی طرف سے فیض
 کے نام کو کرب و مصیبت
 ان میں سے ایک فیض خیر
 کس نے اس کی طرف سے فیض
 کے نام کو کرب و مصیبت
 ان میں سے ایک فیض خیر

چھ مردان لشکر چھیل نہاں
 تو لشکر کے ہر نامور اور عورتوں کے گروہ برابر ہے
 درخیز بر شہر و لشکر یہ سب
 آسٹریکی کا دروازہ شہر اور لشکر پر بند کیا
 چو آوازہ رسم بد بشنوئے
 جب وہ بری رسم کا آوازہ نہیں
 لکھو وار بازار گان رسول
 تو قاصد اور سوداگروں کو خوش رکھ
 کہ نام نکوشاں بے عالم پرند
 بھوکے مسافر انکی نیکیاں جہان میں پھیلے
 کہ وہ خاطر آرزوہ آید غریب
 جس سے مسافر بخندہ دل ہو کر آئے
 کہ سیاح جلا نام نکوست
 کیونکہ سیاح بنگام کا مشہور کر ہوا ہے

چھ مردانگی آید از رہبر ناں
 جی کو دس جوانمردی ہوتی ہے
 شہنشاہ کہ بازار گانر تخت
 جس بادشاہ نے سوداگروں کو ستا یا
 کے آسجا و گر ہوشمندان
 اور عقلمندان پر کب جائیں
 اگر بایدت نام نیک قبول
 اگر نیکو نیک و مقبول نام درکار ہے
 بزرگان مسافر بجاں پرورد
 بزرگ لوگ مسافر کو جان پاتے ہیں
 تیر گردان ملک عتقرب
 وہ بادشاہی بہت جلد بر باد ہو
 شریک شتاباش سیاح دوست
 تو مسافر کا آشنا اور سیاح کا دوست ہے

دو ہزار شہر و لشکر چھیل نہاں
 رسول کا فیض خیر ہوا
 کس نے اس کی طرف سے فیض
 کے نام کو کرب و مصیبت
 ان میں سے ایک فیض خیر
 کس نے اس کی طرف سے فیض
 کے نام کو کرب و مصیبت
 ان میں سے ایک فیض خیر

۶

دو ہزار شہر و لشکر چھیل نہاں
 رسول کا فیض خیر ہوا
 کس نے اس کی طرف سے فیض
 کے نام کو کرب و مصیبت
 ان میں سے ایک فیض خیر
 کس نے اس کی طرف سے فیض
 کے نام کو کرب و مصیبت
 ان میں سے ایک فیض خیر

چھ مردان لشکر چھیل نہاں
 تو لشکر کے ہر نامور اور عورتوں کے گروہ برابر ہے
 درخیز بر شہر و لشکر یہ سب
 آسٹریکی کا دروازہ شہر اور لشکر پر بند کیا
 چو آوازہ رسم بد بشنوئے
 جب وہ بری رسم کا آوازہ نہیں
 لکھو وار بازار گان رسول
 تو قاصد اور سوداگروں کو خوش رکھ
 کہ نام نکوشاں بے عالم پرند
 بھوکے مسافر انکی نیکیاں جہان میں پھیلے
 کہ وہ خاطر آرزوہ آید غریب
 جس سے مسافر بخندہ دل ہو کر آئے
 کہ سیاح جلا نام نکوست
 کیونکہ سیاح بنگام کا مشہور کر ہوا ہے

چھ مردان لشکر چھیل نہاں
 تو لشکر کے ہر نامور اور عورتوں کے گروہ برابر ہے
 درخیز بر شہر و لشکر یہ سب
 آسٹریکی کا دروازہ شہر اور لشکر پر بند کیا
 چو آوازہ رسم بد بشنوئے
 جب وہ بری رسم کا آوازہ نہیں
 لکھو وار بازار گان رسول
 تو قاصد اور سوداگروں کو خوش رکھ
 کہ نام نکوشاں بے عالم پرند
 بھوکے مسافر انکی نیکیاں جہان میں پھیلے
 کہ وہ خاطر آرزوہ آید غریب
 جس سے مسافر بخندہ دل ہو کر آئے
 کہ سیاح جلا نام نکوست
 کیونکہ سیاح بنگام کا مشہور کر ہوا ہے

چو شد حالش ز بلینوالی تباہ
 جیب اسکا حال بھی سے غریب یو گیا
 کہ لے شاہ آفاق گستر بدل
 کہ لے بادشاہ انصاف جہاں آباد یو گیا
 چون بدل تو کردم جوانی خوش
 جب بیوایی جوانی کو تیرے خان خرچ کیا
 غریبے کہ پر قندہ باشد سرش
 جس مسافر کا سرفتنہ سے بہا ہوا ہو
 تو گر خشم برو نگیری رواست
 اگر تو اسکے اور بعضہ بنو تو روا ہے
 و گر باری باشدش زاد بوم
 اگر کسی بیدارش کی جگہ پارس ہے
 ہم آجنا امانش بدہ تابست
 آجی گاہ اسکو دہرنگ (جینو جی) اہن کا
 اثبست انجکایت نبرو یک شاہ
 تو اسے بادشاہ کے پاس عرضی کہی
 اگر میں چاند م تو مانی بفضل
 اگر میں نہ تا تو بزرگی سے ظہرہ
 بہنگام پیری مرا خ ز پیش
 بڑا کر کوتل میں چکو ہوں دعا کہ میت کمال
 میا زار بیروں کن انگر خوش
 اسکو مت ستا اور ولایت سو کمال
 کہ خوئے بدش و تمنی و ز قفاست
 کیونکہ بیری تو اسکا دشمن چھو لگا ہے
 بعضا شش مفرست سقلاک روم
 صفا اور قحلاک روم میں سکویت پیچ
 نشاید بلا برو کر کس گماشت
 اپنی بلا دوسرے پر نہ ٹال

۱۰

دعوت ملکر معلول ہوا۔ اگر کیا ہے تہہ مدہ ہو تو مل معلول اور دوسرا حالت ہوگا +

کہ گوید برگشتہ باد آں زمیں
 کیونکہ لوگ کہیں گے کہ زمیں بر باد ہو
 عمل گرد ہی مروجہ شناس
 اگر کو کسی کو کار دنیا جا، دو تہند آدمی کو
 چو مفلس فریور و گردن بدوش
 جب مفلس اپنی سر کو بچے جیسا لیا
 چو مشرف و دوست ز امانت بدلا
 جب مشرف نے حیات اختیار کی
 وراو نیز در ساخت با خاطر شرس
 اور اگر اسے ہی اسکو دیکھتا موافقت کی
 خدا ترس باید امانت گزار
 خدا سے دُرینو الیکو امین بنا جا ہے
 امیں باید از داور اندیشہ ناک
 امین خدا سے ڈر نیوالا جا ہے

کز مردم آیند بیرون چنین
 جس سے ایسے آدمی نے میں
 کہ مفلس تدار و ز سلطان اس
 کیونکہ مفلس آدمی بادشاہ خوف نہ کرے گا
 ازویر نیاید و گر خیر خروش
 تو سوائے شور کے اس کے کچھ نہ ہو سیکے گا
 بیاید بیرون ناظر سے برگماشت
 تو اسے ادیر ایک ناظر مقرر کرے گا
 ز مشرف عمل بکن ناظر شرس
 مشرف اور اس کے ناظر و لوگو کو موقوف کرے
 امیں کز تو ترسدا پیش اس
 جو امین تیری ہی کس کو امین کہے
 نہ از رفیع دیوان زجر و ہلاک
 نہ کچھ ہی محاسبہ اور جہیز اور مارے سے

11

کائنات حضرت آفرینش
 جہاں خلق ناقص آن زمین آسمان و کائنات
 ایسا کہ موصوفی اس میں بیان کیا ہے
 اگر کو کسی کو کار دنیا جا، دو تہند آدمی کو
 چو مفلس فریور و گردن بدوش
 جب مفلس اپنی سر کو بچے جیسا لیا
 چو مشرف و دوست ز امانت بدلا
 جب مشرف نے حیات اختیار کی
 وراو نیز در ساخت با خاطر شرس
 اور اگر اسے ہی اسکو دیکھتا موافقت کی
 خدا ترس باید امانت گزار
 خدا سے دُرینو الیکو امین بنا جا ہے
 امیں باید از داور اندیشہ ناک
 امین خدا سے ڈر نیوالا جا ہے

کزن مردم آیند بیرون چنین
 جس سے ایسے آدمی نے میں
 کہ مفلس تدار و ز سلطان اس
 کیونکہ مفلس آدمی بادشاہ خوف نہ کرے گا
 ازویر نیاید و گر خیر خروش
 تو سوائے شور کے اس کے کچھ نہ ہو سیکے گا
 بیاید بیرون ناظر سے برگماشت
 تو اسے ادیر ایک ناظر مقرر کرے گا
 ز مشرف عمل بکن ناظر شرس
 مشرف اور اس کے ناظر و لوگو کو موقوف کرے
 امیں کز تو ترسدا پیش اس
 جو امین تیری ہی کس کو امین کہے
 نہ از رفیع دیوان زجر و ہلاک
 نہ کچھ ہی محاسبہ اور جہیز اور مارے سے

کائنات حضرت آفرینش
 جہاں خلق ناقص آن زمین آسمان و کائنات
 ایسا کہ موصوفی اس میں بیان کیا ہے
 اگر کو کسی کو کار دنیا جا، دو تہند آدمی کو
 چو مفلس فریور و گردن بدوش
 جب مفلس اپنی سر کو بچے جیسا لیا
 چو مشرف و دوست ز امانت بدلا
 جب مشرف نے حیات اختیار کی
 وراو نیز در ساخت با خاطر شرس
 اور اگر اسے ہی اسکو دیکھتا موافقت کی
 خدا ترس باید امانت گزار
 خدا سے دُرینو الیکو امین بنا جا ہے
 امیں باید از داور اندیشہ ناک
 امین خدا سے ڈر نیوالا جا ہے

اسم ہوا قائم خیز مصنف پس اندے مصنف و مصنف الیہ مکلف فرماں ہوا بجا سے جاری ہوئے متعلق فعل ناقص ام و جبر و متعلق کے ساتھ ملکر جملہ مکملہ جبر

[illegible]

نظر کن در احوال زندانیان
 قید یوں کے ماں میں نظر کر
 پوچھا باز گانہ دیار تہمرد
 جب سوداگری دلائی میں مر گیا
 کز ان پس کہ ہرے گریز زار
 کیہ نہ آئیے چہرہ زار آنکھوں پر روئینے
 کہ مسکین و راہبیم راحت تہمرو
 کہ مسکین سافری کی ولایت میں مر گیا
 بیندیش از آن طفلک کے پدر
 اُس یتیم بڑا کہ سما اندیشہ کر
 بسا نام نیکو ہے بچا ہا سال
 اکثر ایسا ہوتا ہے کہ بچا سال کے بشمار کم
 پسندید کاران جاو بد نام
 پسندیدہ کام کر نہ وہ بولیں شہنا مونس

کہ ممکن ہے دیگرہ دریاں
 چونکہ عین ہے کوئی گنگا ایشیلیل ہر
 ماں شہانت لیرو دست مرد
 اُسکے ماں کے ماتہ لگا نہانت ہے
 بہم باز گو بند خوش و تیار
 تو اُسکے کہے لوگ اور زانی کہیں گے
 متلاشے کرد ماخذ عالم ہیر و
 اور جو پختی سچی باقی ہی وہاں نہ ملے گی
 وز آہ دل درویشش اثر
 اور اُسکے دروند کھی آہ سے ہی دور
 کہ کیا نام رشتہ کشید پائمال
 ایک ہر نام غراب کو دیتا ہے
 نظام اول نگر و ندبر مال عالم
 رعیت نکال ہر زبردستی جیسے سچی

۱۷

Handwritten marginal notes in Urdu script, including phrases like "نظر کن در احوال زندانیان", "قید یوں کے ماں میں نظر کر", and "کہ ممکن ہے دیگرہ دریاں".

(Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page)

Handwritten marginal notes at the top of the page, including the word 'نعل' (Nal) and other script.

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including the word 'نعل' (Nal) and other script.

<p>بکام دل دوستان بخوری تو دگر گوئی که سگه موافق ناست که نادان کند حیف بر خوشتن کیونکه ایست او بر نادان ظلم کرتا ہے کہ بزر پروستقل نگیرند سخت جو لوگ غریب پر ظلم نہیں کرتے خد کن نالید نقش میں خدایے آئے نہاکے سامنے روئے سے خوف کر یہ پیکار خوں از مسامی مبار نو طراخی کر کے جن مسامی مت نکال نیز زو کہ خونے چکد بزر میں آئے یہ نہیں کی ایک کا کھر دین ہر چکے</p>	<p>عجبت زخست اگر پروری رعیت دخت مند پر اگر نو اسکو بلیگا بہر چیگی از بیخ و بارش مکن ظلم سے کسی بیزار دنیا دست اکھاڑ کساں پر خورد از جوانی زخست دے رنگ جانی او نصیب پہل کہانی میں اگر زیر دست و آید زپایے اگر کوئی زیر دست عاجز ہوتا ہے چو شاید گرفتن بتر می یار جہاں ز غمی سے دلایت کوٹے کے بھروی کہ ملک سر اسر زلس جہاں فردی کی قسم ہے کہ نام زمین کھٹ</p>
---	--

Handwritten marginal notes at the bottom of the page, including the word 'نعل' (Nal) and other script.

حکایت

و گرنه ز آورده بودم بگوشتش
اورش تو خینه چله کان ملک کبیر قیما
بصیحت از منعم نشاید برفت
که بادشاه در بصیحت چه امانا جانم
که دشمن ندانند شهنشاه ز دوست
که بادشاه دشمن کج دوست نه پیمان
که هر کس ترس را باند که گسست
که بادشاه پرا یک غریب بی جان
ز خیل و چراگاه پرسید
دور گه پور و دور شیر کا حال او چنان
نمیدانیم از بد اندیش باز
تو تو بجهل دشمن بسته علی خال نبین
که اسب بر و آرم از صند
که لاکه میس کایک گه پرا غمال لاؤں

[illegible]

مرا گله بانی بچاشت راے
 میری گله بانی قتل اور تیرے ہے
 چو دارا شنید انی حکایت ز مرد
 جب دارا نے اس مرد سے بہانہ سنی
 ہمیرفت و میگفت خود حمل
 دارا اینو آب شمرده تہا اور کہتا جاتا تھا
 وراں سخت ملک از خلل غم بود
 اور سخت اور ملک میں غم و تیرے کی غم ہو

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

<p>گفتار اندر نظر پادشاهان در حق رعیت</p>	<p>تو کے بشنوی نالہ دایہ خواہ</p>
<p>بکیوں برت کلمہ خواہ گماہ</p>	<p>تو مرادی گی فریاد کس سے</p>
<p>جب صل کے اور تیرے محسن کی مہربانی</p>	<p>چہاں خستک یہ فغان گشت</p>
<p>اگر اد خواہ ہے برابر درخروش</p>	<p>ایسا سو کہ دیو کی شور تیرے کا نہیں ہے</p>
<p>اگر کوئی فریاد ہی شور مچائے</p>	

اور خیریت و صحت
 میں موجود صحت کے لئے
 بڑا عامل حصولِ شوق و رغبت ہے
 خیریت و صحت کے لئے
 سب سے بڑا عامل حصولِ شوق و رغبت ہے
 اور خیریت و صحت کے لئے
 سب سے بڑا عامل حصولِ شوق و رغبت ہے

[illegible]

حکایت در تحریص بر کام بر آری مسکینان

کہ بودش نگینے بر انگشتی
 کہ کی انگوٹی پر ایک ایسا نگینہ بڑا ہوتا تھا
 بشت گشتی آن جم گیتی فروز
 رات کو وہ جہاں کی روشنی کرینا لہجہ مگوا
 قصا را در آمد یکے خشکسال
 اچانک ایک ایسا تھوٹا پڑا
 چو در مروم آرام و قوت ندید
 بادشاہ جب گوشتیں رام و قوت ندیکھی
 چوبند کسے زہر کا خم خلق
 جب کوئی شخص کو کوئی حق میں زہر دیکھے
 بغیر قوت و بغیر وقت کشن لیسیم
 بادشاہ ہر ماہ یا گھوڑے پر کہ بڑے پھڑا

فروماندہ ویر صمٹش جمہری
 کہ جہری ہی اکی جھٹ میں خبر ہیکا
 ورے بود در روشنی چوروز
 روشنائی میں کی مانند ایک تی تھا
 کہ شدید ریسامی مروح ہلال
 کہ کوئی پیشانی کا بد رنگ کر ہال دیکھ
 خود آسودہ بود و ت ندید
 ابو آپ ہی آرام ہو رہا جو اندھی بھی
 گیش بگزر دہائی شید کخلق
 تو مٹھاپانی اسے حق میں کی کہلے
 کہ رحم آمد شن غویع یتیم
 کہ کہلے کو مسافر اور یتیم پر رحم آیا

۲۷

جہر جو متعلق فعل میں شامل متعلق کے ساتھ ملکر جہر بنید خبر پر ہر حرکت ہرئی معلول و علت ملکر ملکر حکم ہو +

کے ساتھ ملکر جہر بنید خبر پر ہر حرکت ہرئی معلول و علت ملکر ملکر حکم ہو +

Handwritten notes at the top of the page, including the title 'در بیان صفات و احوال انسان' (On the description and conditions of man).

Handwritten notes in the margin above the main text, discussing the nature of the human body and its faculties.

<p>بدن و روح و مسکین و محتاج و داو روح و مسکین و محتاج و داو که دیگر بدست نیاید چنان که ایسا گنینه در تیری باخته نه آید بجاری فرومید و بدین شرح اسکندر خسار و بر شمع که طرح بر شاخه دل شهری از ناتوانی و کار جست شهر و اولی کا دل ناتوانی می نشايد دل غلق اند و نکین لیکن خلقت کمال عکین ایجا نهین گزیند بر آسایش خویش و به شخص بهت ایجا می جوهر و اور و کار نیکو و نذر عبت بهر بر و را بهر بر و را میون و در و بر و غم می بهر و را میون و در و بر و غم می</p>	<p>بیک هفته نقدش تباراج و ایک هفته بیس کاکل رویه لثا و فتاد و در و کلاست کنا لاست که رویه اسکندر پیچ ششیدم که مسکیت باران میسنه سا که باد شاه کتناها و را نسو کا که رشت است پیرایه بر شهر پار که باد شاه که او بر زیت حرام می هر شاه پادشاهی بی نکین بهری به گنینه ای انکو شعی ایچی می خاک که آسایش و درون و شخص بهت ایجا می جوهر و اور و کار نیکو و نذر عبت بهر بر و را بهر بر و را میون و در و بر و غم می</p>	<p>Handwritten notes in the right margin, continuing the discussion on human faculties and the nature of the soul.</p>
--	---	--

Handwritten notes at the bottom of the page, including the title 'در بیان صفات و احوال انسان' (On the description and conditions of man).

Handwritten notes at the top of the page, including the title 'حکایت ابی طالب' (Story of Abi Talib) and other introductory text.

Handwritten notes in the top margin, providing additional context or commentary on the main text.

اگر خوش بخت ملک بر سر
اگر بادشاه تخت پر آرام سے سوئے
وگر زنده دارد شب پریاز
اور اگر بادشاه رات کو جاگے
بجاء الہدایں سیر و راہ رست
اللہ کا شکر ہے کہ یحیٰی اور سید کا

نہ پیدا رہا آسودہ خیمہ فقیر
تو میں نہیں گمان کرتا کہ فقیر ہی آرام و ساز
بچہ ہندو ہم بارام و ناز
تو آدمی آرام اور چین سکھویش
اتا یکا بوبکر بن سعد را
اتا یکا بوبکر بن سعد کا ہے

حکایت ابی طالب حرم نگاہی رحمۃ اللہ علیہ

در اخبار شایان پیشینہ
پہلے بادشاہوں کے اخبار میں ہے
بادشاہوں کے اخبار میں ہے
اُس کے زمانہ میں کسی شخص کی خبر نہیں
چنین گفت پیرہ بھاسا حید
تک نے ایک دفعہ ایک صاحب دل سے کہا

کہ چون کلمہ بر تخت زنگی
کہ جب کلمہ زنگی کے تخت پر بیٹھا
سبق بردگر خود ہمیں پس
سبق لیکھا اگر ہی ایک حصلت
کہ عمر بسر رفت بجا صلے
کہ میری تمام عمر بیاڑہ گزر گئی

Handwritten notes in the left margin, continuing the story or providing commentary.

Handwritten notes at the bottom left, including a small section titled 'حکایت ابی طالب'.

Handwritten notes at the bottom right, providing further details or conclusions.

Handwritten notes at the very bottom of the page, likely a concluding remark or a reference.

[illegible]

CCO, Gurukul Kangri Collection, Haridwar, Digitized by eGangotri

بزرگ گاہ کہ نقد صفاداشتند
 چہن خرقہ زیر قباداشتند
 جو امیر لوگ باطن کی صفائی کرکے تھے
 وہ ایسا ہی جبہ بنا کے پہنے رکھتے تھے

حکایت

شنیدم کہ بکرست سلطان مہم
 بیٹے سنا کہ روم کا بادشاہ
 کہ پایا ہم اندست دشمن بخاند
 کہ دشمن غلبہ کو میری طاقت دقاہم مہتری
 بسے جہد کروم کہ فرزندین
 بیٹے بہت کوشش کی کہ میرا بیٹا
 کنوں دشمن بد گہر دست یا
 اب جو بد ذات دشمن نے غلبہ پایا
 چہ تدبیر سازم چہ دریاں نہم
 میں کیا تدبیر اور کیا علاج کروں

ہر شکم کو ز اہل علوم
 ایک نیک و صاحب علم کے پاس روم
 جزا میں قلعہ و شہر با من بخاند
 اس قلعہ اور شہر کے سوا میرے پاس کچھ نہیں تھا
 پس از من شود سرور دشمن
 میرے پیچھے بادشاہ بے گنج
 سر دست مروی و جہد ہمت
 اور میری جوانمردی پر کوشش کی تھی مگر وہ
 کہ از غم بغیر سو و جان و تنم
 کیونکہ اس غم کو میرا تن اور خون خشک ہو گیا

بزرگاں کہ نقد صفاد آستند
چہیں خرقہ زیر قبا داشتند
جو امیر لوگ باطن کی صفائی رکھتے تھے
وہ ایسا ہی جب قبا کے نیچے رکھتے تھے

حکایت

شنیدم کہ یگر سید سلطان روم
 بیٹے سنا کہ روم کا بادشاہ
 کہ یا یا ہم از دست دشمن بچاؤ
 کہ دشمن غلبہ کو میری طاقت ڈالیں (نہری)
 بسے جہد کروم کہ فرزندین
 بیٹے بہت کوشش کی کہ میرا بیٹا
 کنواں دشمن بد گہر دستا یا
 اب جو بد ذات دشمن نے غلبہ پایا
 چہ تدبیر سازم چہ دریاں نہ
 میں کیا تدبیر اور کیا علاج کروں

بر شکر و ز اہل علوم
 ایک نیک و صاحب علم کے پاس روایا
 جزائیں قلعہ و شہر ہا میں بجاؤند
 اس قلعہ اور شہر کے سوا میرا پاسی نہیں بچاؤ
 پس از من شود سرور اجمن
 میرے پیچھے بادشاہ بنے -
 سر دست مروی و جہد ہست
 اور میری خواہم دانی کو شکست پیچہ طرہ دار
 کہ از غم بفرسود جان و جسم
 کیونکہ اس غم میں میرا نالہ و زاری ہو گیا

شتیدم کہ ہاشم خا دوست
 میں سنا کہ اسکا نام خدادوست تھا
 بزرگاں نہادند سر بردش
 امیروں کے درواز پر سر توایا
 تمنا کند عارف پاکباز
 پاکباز درویش گداگری سے
 چو ہر ساقش نفس گوید دوست
 جب ہر گھڑی نفس کو کہو کجگوید
 و آں فرز کیں پیر شیار بود
 جس جگہ یہ بوڑھا عقلمند تھا
 کہ ہر ناتواں را کہ دریافتے
 کہ جس ناتواں کو وہ پاتا تھا
 جہاں سوز و بیحمت و خیرہ کش
 ظالم اور بی رحم اور عقیدہ کا مار ڈالے والا تھا

ملک سیرت و آدمی پوست بود
 حضرت میں شہ و صورت میں انسان تھا
 کہ درے نیابد بدر ہاشم
 کیونکہ اسکا سر (لوگوں) درازوں پر تھا
 بدر یوزہ از خوشن تر گدا
 اپنے ہی حص کے چھوٹے کی آرزو کرتا ہے
 بخواری بگرداندش دہ بدہ
 تو گانہ دگانہ اسکو خواری پیرا دے
 یکے ہز زبان ستم گار بود
 اس ملک میں ایک ظالم بادشاہ تھا
 بسر نیجگی خجہ بر تافتے
 غلم سے اسکا بیچہ مڑوتا تھا
 ز تخمیش روئے بجا ترش
 اس کے غلم سے ایک جہاں روی ترش تھا

۳۵

اسکا نام خدادوست تھا
 امیروں کے درواز پر سر توایا
 پاکباز درویش گداگری سے
 چو ہر ساقش نفس گوید دوست
 جب ہر گھڑی نفس کو کہو کجگوید
 و آں فرز کیں پیر شیار بود
 جس جگہ یہ بوڑھا عقلمند تھا
 کہ ہر ناتواں را کہ دریافتے
 کہ جس ناتواں کو وہ پاتا تھا
 جہاں سوز و بیحمت و خیرہ کش
 ظالم اور بی رحم اور عقیدہ کا مار ڈالے والا تھا

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول

معلوم فضیلت ہم برکے
میں نہیں کہتا کہ میری بزرگی کسی پر
شمنیدائیں سخن عابد ہوشیار
ہوشیار عابد نے یہ بات سنی
وجود پریشانی خلق ازو
تیرے وجود خلقت کی پریشانی ہو
تو باد و ستاران من دشمنی
تو میرے دوست داروں کا دشمن ہے
گراقتی بھی دوستی بامنت
اگر میرے ساتھ تجھ دوستی کا اتفاق ہو جائے
خدا دوست را اگر بار بار پوچھو
اگر خدا دوست کی کہاں ہی تار و لیس ہے
عجب وارم از خواب سنگدل
میں اس سنگدل کے سوتے سے عجیب تاروں

چنان باتن با من کہ با سر
میرے ساتھ تیرا جیسا ہر کسی کے ساتھ تھا
براشت و گفت و ملک و شرف
غصہ ہوا اور کہا ای بادشاہ کان رکھ
نارم پریشانی خلق و دوست
میں خلقت کی پریشانی کو دوست نہیں
نہ پیدا رمت دوست با منی
میں تجھ کو گمان نہیں تھا کہ تیرے دوست
مکن آنکہ وار و خا و شمت
تو ایسا مت کر جسے خدا تجھ کو دشمن کرے
نخو اہل شدن دشمن دوست دو
تب بھی دوست دشمن کا دوست نہوگا
کہ خلقے بچیند از و سنگدل
کہ جس سے ایک خلقت سنگدل ہو کر سوو

۳۷

معلوم فضیلت ہم برکے
میں نہیں کہتا کہ میری بزرگی کسی پر
شمنیدائیں سخن عابد ہوشیار
ہوشیار عابد نے یہ بات سنی
وجود پریشانی خلق ازو
تیرے وجود خلقت کی پریشانی ہو
تو باد و ستاران من دشمنی
تو میرے دوست داروں کا دشمن ہے
گراقتی بھی دوستی بامنت
اگر میرے ساتھ تجھ دوستی کا اتفاق ہو جائے
خدا دوست را اگر بار بار پوچھو
اگر خدا دوست کی کہاں ہی تار و لیس ہے
عجب وارم از خواب سنگدل
میں اس سنگدل کے سوتے سے عجیب تاروں

نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول
نصف نازل معلول معلول کے ساتھ ہر جملہ فعل و مفعول

کے ساتھ لکھو
 فیصلہ فرم کر کے فراموش قدم
 ہوتی اگر کوئی نیکوئی کسی نیکو
 در زانہ زانہ

نقل فعل ناقص
 اس کے ساتھ لکھو
 اس کے ساتھ لکھو
 اس کے ساتھ لکھو

الاکر نہرواری عقل پر ہوش
 خرد اگر عقل اور ہوش رکھتا ہے
 افضل در ترجم میاں بندو شتر
 تو بخشش در رحم پر کرمانہ و رکوشش

گفتار در نگاہداشتن خاطر و در نشان

جہاز و رنندی ممکن پر جہاں
 اے سردار غریبوں پر ظلم رت کر
 کہ بر یک منظرے نماز جہاں
 کیونکہ جہاں ہمیشہ ایک ہی دوش پزیر
 سر نیچہ نا تو اں بر پیچ
 ناتوان کے سر نیچہ کو ست مڑوڑ
 کہ گردست یابد بر آید پیہج
 کیونکہ اگر وہ غلبہ پاؤ تو وہ دنی جہیز غلبہ
 کہ عاجز شوی گرد آئی زیا
 کیونکہ تو بھی عاجز ہو اگر در قہر جانی
 دل دوستان جمع بہتر کہ گنج
 کو توں کا دل خزانہ کی جھیت بہتر
 کہ افتد کہ در پائش افقی بسے
 کیونکہ کبھی ایسا اتفاق ہوگا کہ تو اس کے پائش

نقل فعل ناقص
 اس کے ساتھ لکھو
 اس کے ساتھ لکھو
 اس کے ساتھ لکھو

نقل فعل ناقص
 اس کے ساتھ لکھو
 اس کے ساتھ لکھو
 اس کے ساتھ لکھو

کہ رنج تو انا تر از وے شری
 کیونکہ تو بھی یہیں سے زیادہ فقور ہو
 کہ باز وے ہمت پہ ز دست
 کیونکہ دعا کا بار و طاعت کا ہاتھ سے ہوتا ہے
 کہ فدا ان ظالم سچو امید کن
 کہ ظالم کے دانت اٹھا کرے جائیگے
 چہ و اندیشہ پاسبان گل گز
 وہ کیا جانے کہ پاسبان کی رات کیونکر گزری
 سنوز و دلش بر غیر نیست شری
 آس کا دل زخی پیچیدہ ہے پر ترس نہیں
 چو افتادہ بینی چراستی
 لیکن یہ کیسی عاجز و کمزور تو نہ ہوں بھڑا
 کہ مستی ہو دوزخ میں گن گز
 کہ اس سے درگزر کرنا مستی ہو

دردی که در دل است
 و در دل است که درد
 و در دل است که درد
 و در دل است که درد

نفس نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق

نفس نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق

حکایت

که یاراں فراموش کرد و معشوق
 که یاروں نے معشوق یا سلام علیک تو کیا
 کہ لب تر نکردند زرع و نخیل
 کہ کھیتی اور پودوں نے بھی انچری کو ترک کیا
 نماذ آب جز آب چشم یتیم
 یتیم کے آنسوؤں کے سوا کہیں پانی نہ رہا
 اگر برندی وودگ از روز نے
 اگر کسی روزن دہواں نکلتا تھیا
 قوی بازواں مست و دیوانہ
 قوی بازوں کو مست و بہت عاجز
 ملح بوستان خور و حرم ملح
 کینو کوڑیوں نے ملح اور آدمیوں نے ناٹیاں کھلی

چنان قحط سالی شد اندر تو
 ایک سال مشق میں ایسا قحط ہوا
 چنان آسمان بزمین شکست بخیل
 زمین کے اوپر آسمان ایسا بخیل ہوا
 بجوشید سر چشمہ های قدیم
 پرانے سرچشمے سب خشک ہو گئے
 بنودی بجز آہ میوه ز نے
 میوه عورت کی آہ کے سوا نہ ہوتا تھا
 چودرویش بے برگ و دیدم در
 بے سامان ویش کی مانند میوہ خشک ہو گیا
 نہ بر کوہ سبزی نہ دریاغ شتر
 پہاڑ پر سبزی اور باغیں شاخیں نہ تھیں

نفس نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق

نفس نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق

نفس نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق

نفس نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق
 معشوق نامعشوق

مضارف و مضارف الیه ظرف مکان و زمان
 و در بار انتقال اسم اشاره و ضمائر و کلمات
 سبب و متعلق فعل و در جای بی جهت
 و در بار مجوز و استخوان مجوز و در متعلق
 فعل و فعل ناقص و اسمی و خبر و در متعلق
 سبب و متعلق فعل و در جای بی جهت
 و در بار مجوز و استخوان مجوز و در متعلق
 فعل و فعل ناقص و اسمی و خبر و در متعلق

از زمانہ براتحوال پوتے
کہ کسی ٹاپوٹ (کلیئر) چڑھی باقی رہتا
خداوند جاہ و زور مال بود
مرتبہ اور دوسرے اور مال والا تھا
چند زمانگی پیش آید گوے
تجہ کیا نصبت آئی بیان تو کر
چو دانی ویرسی سوال خطاست
جانی جا کہ پہتا ہوتا رہتا خطاست
مشقت بچد نہایت رسید
اور محنت انتہا کی حد کو جا ملی ہے
ز سر میرود و دوفریادحوال
نہ فریاد کرنا انوی آہ کا دھواں پہتا جا
کشد نہ سر جا شیکہ تیرا ک نصبت
نہر دھواں باز آ جاں نہر نہر نہر تا

[illegible]

بیت علی ناقص یک اسم تراستی بیا تو جا بودی متعلق بآبست بخور و آفتخیزاید فعل ناقص هم فرو که ساء ملکه خبر خبریه که مکر مکر مله اول احوالات بخور و آفتخیزاید فعل ناقص از طاعن از مفعول محدودی درجا بجای موصول کاف مله خبریه فعل ناقص تراکی

قرآنہ میں مضاف الیہ مضاف الیہ ملکہ فاعل ہو، فعل فاعل و متعلق کے ساتھ ملکہ علیہ فیضیہ مضاف ہو، مضاف
CCO, Gurukul Kangri Collection, Haridwar, Digitized by eGangotri

Handwritten marginal notes in Urdu script, likely commentary or additional verses related to the main text. The notes are written in a cursive style and cover the margins of the page.

Handwritten text in Urdu script, possibly a prelude or introductory verse, located above the main text block.

گر از نیستی دیگرے شد بیاک
اگرے سامانی سے اور کوئی بیاک تو ہوا
نگہ کرد و بخیدہ و من فقیہ
اس غنڈہ آدمی بخیدہ ہو کر میری طرف دیکھا
کہ مر و اچہ بریا حلسک فرقت
کہا اے یار مرد اگرچہ گناہ پر ہو
من از بطنوائی نیم روئے ندد
میں نبی بے سامانی سے زرد و نہیں
نخواہم کہ بند خرومندیش
میں بند کرنا ہوں کہ غنڈہ آدمی کو گنہگار
بجھد الدارچہ ز ریش اینم
اس کا شکر ہے میں خوف کے دھم تو یہ ہم ہوں
منعخص جو عیش آں شکر
اُس تندرت کا عیش خراب ہوتا ہے
تراست بطراز طوفان چم باک
تو تے کیونکہ تیرے تسان پہلے کو طوفان کیا ڈر
نگہ کرد و عالم اندر سفیہ
جیسے عالم احمق کی طرف دیکھتا ہے
نیسا ساید و دوستانش غریقی
لیکن چین بنائے جوئے کو یا ڈھب ہو کر
نغم غنیوایاں و لم خستہ کرد
بلکہ بے سامانی نے میرا دل دکھایا جو
نہ بر عضو مردم نہ بر عضو خویش
بلکہ اپنے بدن پر خیال کرے
چو ریشے بیہ نیم بلبر و تخم
لیکن کبھی خط کو دیکھتا ہوں میرا لڑکھاتا
کہ باشد یہ پہلوئے بیمارست
جو سست بیمار کے پاس ہو

Handwritten text in Urdu script, continuing the main text or providing commentary, located to the right of the main text block.

۳۶

Handwritten text in Urdu script, likely a conclusion or additional verses, located below the main text block.

چو بینم کہ درفش مسکین خور
 برین یکستا برن مسکین فخر ز کبابان بنیاد
 یکے را بر ندانمش دوستان
 جس شخص دوست تو خانه میں قید ہوں

بحاکم اندام لقمہ زہر سرت و دو
 تو میرے حلق میں کیا نازہ تو میرے حلق کے برابر ہے
 کجا فائدش عیش و دوستاں
 اسکا بارے میں عیش کرنا کہاں چاہے

حکایت

شہیدم کہ بخدا دینے بسوخت
 بے سنا کہ اس شہر بخدا آدھا جلیا
 کہ وہ کان راگزندے خود
 شکر ہے کہ جاری دکان کچھ لڈانہ پہنچی
 تراخو غم خوشیتیں دو بس
 تجھ کو قضا اپنا ہی غم تھا اور کس کی تھنا
 و گرچہ سہرایت بود پر کنار
 اگر تیرا گھر کنارہ پر ہو

خبر داری از خسروان بچم
 بچم کے بادشاہوں کی خبر یاد رکھتا ہے
 نہ آن شوکت و پادشاہی بماند
 نہ وہ دبدبہ اور پادشاہی رہی
 خطا میں کس بردست ظالم بر
 نزدیکہ کہ ظالم کے ماتہ سے خطا ہوئی
 خنک روز محشر تن دادگر
 قیامت کے دن منصف بادشاہ کا بدن ٹھنڈا ہے
 بقوے کہ نیکی پسند و خدا سے
 جس قوم پر خدا نیکی پسند کرتا ہے
 چو خواہد کہ ویراں کند عالمے
 چوبہ وہ جہاں کو اجاڑ کرے

کہ کروند بر زبردستان ستم
 جنہوں نے زبردستوں پر ظلم کیا تھا
 نہ آن ظلم برودستانی جانند
 نہ وہ کہ اون پر ظلم رہا
 جہاں ماند او با مظالم بر
 جہاں قائم رہا دورہ ظلم ساتھ لگیا
 کہ در سایہ عرش دار و مقر
 کہ وہ عرش کے سایہ میں آرام رکھینگا
 و بد خسرو عادل منیک سے
 اسی عادل اور نیکی بادشاہ پہنچتا ہے
 ہند ملک بر پنجہ ظالمے
 تو ملک ظالم بادشاہ کو نصیب میں نہ لے

Handwritten marginal notes in Urdu script, likely explaining the grammar or meaning of the main text. The notes are written in a cursive style and cover the margins of the page.

چو پیر خاش بیند و بید او زو جگس در خلعت لڑائی و ظلم دیکھ پدا انجام رفت بد اندیشه کرد وہ بد انجام مرا او اسے ہی سچ چوچی تخو اہی کہ نہیں گفتار نسبت جی نہیں جہا خلعت تیکہ بھیجے بر اکھیں	شبان نیست گریست فریاد او توہ چو اہنیں پیر باجوس فریاد ہے کہ باز میر و ستاں جفا پیشہ کرد جئے غم جو کجا او ظلم کا اختیار کیا لکھو باش تا بدنگوید گریست دیکھ ساتہ جہاہ تا کھنٹی تیکہ ورنہ کھے
---	---

حکایت دو برادر ظالم و عادل

شہید مہ کہ در خرکے از باختر یہے تا کھنر پ کے ایک ملک میں سہارا و گردکش و پھلین لشکر والے اور لشکر اور ناہی کے بنا پدر بہر و را سہلکس مرویت باب سے دونو کو خوشنکام مر و معلوم کیا	برادر دو بود نڈاز یک پدر دو جیتی بہائی تھے - لکھو کے دو وانا و شمشیر زن خوشنور اور غلند اور تلوار جلا خوا کے طلبگار جولان و ناوردیا میدان اور لڑائی کا خواستگار جانچا
---	--

۲۷

[illegible]

برقت آن زمین و قسمت نہا
 (کہہ رہے ہیں) اور اس ملک کے جو کوڑ
 مبادا کہ ہریک و گرسر کشند
 تاکہ اسانہو کہ آپس میں کشمیری کریں
 پدہ بعد ازاں روزگار می شمر د
 آسے چچی بائے ایک زمانہ گن ایفے چہ چارون
 اجل بگسلند شطاب مل
 موت نے اسی امید کی رسی توڑ دالی
 مقرر شد آن محکمت بروشاہ
 وہ بادشاہت دو بادشاہوں پر منکب گئی
 بحکم نظر در بہ افتاد خوش
 اپنی سمجھ کے موافق اپنی بہتری کی واسطے
 یکے عدل تا نام نیکو برد
 ایک تو انصاف اختیار کیا تاکہ بیکارگی چال کر نہ

بہر یک لیسر زان نصیب بداد
 ہر ایک لڑکے کو اس میں سے ایک ایک حصہ دیا
 بہ پیکار شمشیر کیس بر کشند
 اور لڑائی کے اندر دشمنی کی تلوار چلا میں
 بجائ فری جان شیریں سپرو
 بہر اپنی شیریں جاں خدا بخاک کی حوالہ کی
 وفاتش فرو بست مت عمل
 موت نے اس کے عمل کو نہ کوئند کیا
 کہ نیچد و مر بود گنج و سپاہ
 کہ بچد و بے شمار سپاہ اور خزانہ نہا
 گرفتہ ہریک یک راہ پیش
 ہر ایک نے علیحدہ علیحدہ رستہ اختیار کیا
 یکے ظلم تا مال گرد آورد
 ایک نے ظلم تاکہ مال جمع کرے

[illegible]

Handwritten marginal notes on the right edge of the page.

Main body of handwritten text in Urdu script, including a central table and surrounding annotations.

یکے عاقلیت سیرت گزینش کرد اک بیانی نے اپنی خصلت ہر مانی کی کی بنا کرد و ناں دو لشکر توخت لاہل اور سچا بنا اور (مسافر بھی) دلی دی لشکر خزان ہی کرد و پر کرد جیش خزان خالی کے اور لشکر ایسا جمع کی بگردوں شد باگت وی چور خوشی کی درج کی طالع آسان پر جانی خدیو خرد مند فرخ نہاد مالک غلند اور مبارک ذات بادشاہ حکایت شنو کو دکن نام جو سے بات سن وہ تاجو لڑکا ملازم بدلداری خلص عام خاص و عام کی دلداری کا نام نہا	درم و او و تیمار در ویش کرد لادیاہ کی کریدہ اور پیوں کی ہم نوری کی شب از بہر در ویش شبنم جاست اور در ویش شبنم کے کو اور شبنم کے سائے چناں کر خلیاتی ہنگام عیش کہ خلعت سے عیش کے وقت چو شیراز و رہیدو بیکر سدا جسے شیراز آباد کر سدا رہا میں مانی ہے کہ شاخ امید میں منداو (میں میرکناں) کہ انکی امید کی شاخ جادو پسندیدہ بود و فرزند خوے پسندیدہ قدم اور مبارک خصلت تھا تھاگوے حق ادا ویشام اور جو شام خلاف کی کی تعریف کرتا تھا تھا
---	---

در آن ملک روں بر تو دلیر

که شه وادگر بود و درویش
 که یکه پادشاه منصف او قهر چو پسته تھے
 نہ گویم کہ خار سے کہ برگ گلے
 بلکہ ایک پہول کے پتہ کاچی صد پہنچا ہو
 ہنواوند سر جھٹش سرور اں
 اور خام سردار ام کے مطیع بن گئے
 بیفروہ بر مرد و بقال خراج
 اس نے کساؤں پر محصول پڑا دیا
 بلار سخت بر جان سیاحاں
 آن سیاحوں کی جان پر بلا ڈالی
 حقیقت کہ او دشمن خویش بود
 بلکہ حقیقت میں وہ اپنا ہی دشمن تھا
 خرومند داند کہ ناخوب کرد
 خشمند سمجھتا ہے کہ اسے ہلا کیا

اس ملک میں قاموں دلیر جاتا
 مینا در ایام او ہر دے
 میں نہیں کہتا اسکو نہ دینسی در یکا
 سر آمد بتا سید ملک انسر اں
 رعیت کی مدد کرنی سے تمام سرور و خراج
 و اگر خواست کا فروں کند تخت قیام
 وہ سر پہانی نہ جا تا تخت اور تاج کوڑا سے
 طمع کرو در مال بازار گان
 سودا گروں کے مال میں طمع کی
 گویم کہ بدخواہ و درویش بود
 میں ہمیں کہتا کہ وہ غریب و نکاح دشمن تھا
 باسید پیشی نداد و نخورو
 (دوست) پڑا کسی امید پڑا کوئی دوا دے کیا پایا

فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش

فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش
 فعل ناقص ہوا جو درویش

[illegible]

کہ تاج جمع کرواں نزار از گرو نری
 کیونکہ اتنی حید گری سے مال جمع نہ کرنا
 تنہید نہ بازار گاناں خبر
 سودا گروں نے بھی یہ خبر سنی
 برید نہ از آنجا خرید و فروخت
 اوس جگہ سے سودا گری کا سلسلہ بوقت
 چو اقبال نشاں روستی سر قبت
 حقیقہ ہے اوسکی روستی سے سر بھیرا
 ستیر فلک نیچ و بارش بکند
 آسمان کی لرزائی اوسکی جڑ اوشیا داکہ
 وفا و کر جوید چو پیاں گسیخت
 دنا ٹھیں ٹڈی جوتے سے خود ہی چان توڑا
 چہ نیکی طمع وارد آں بے صفا
 وہ بے صفائی کی کیا امید رکھے

پہ لگندہ شد لشکر از عاخری
لشکر ننگستی کے سبب پریشان ہو گیا
کہ ظلمت ہو آں بزمہ
کہ اوس بے ہنر کے ملک میں ظلم ہے
زراعت نیا مدد عینیت خست
محصول کاروبہ نہ آیا رعیت بیکاری
بنا کام دشمن دوست یافت
تو ایسا دشمن اوس پر غالب ہو گیا
سم اس پر دشمن دیار میں بچند
دشمن کے ہونے کو سم نے اوس کی ولایت خراب کی
خراج ار کہ خواہد جو حقان گنجیت
اور محصول کس مانگو جب ان باگ کے
کہ باشد دعا بدش وقفا
جبکہ چھے خلقت کی بُری دعا ہو

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

[illegible]

[illegible]

چون بخشنگو این دور کافین
جب اسکا نصیب اول ہی ہے اں تھا
چہ گفتند نیکیاں بر آن نیکو
نیکیوں اس پہے مانس کیا کہا
گماشت خطا بود و تیر سیرست
اسکا گمان بجا تھا اور تیر سیرست ہی

نکرد آنچه بشکالتش گفته گن
تو چو که آنکه بگوید که میکر استی کیا
تو بخورد که پیدا دگر بر بخورد
که تو ای کمالی که بگوید که میکر استی کیا
که در عدل بود آنچه در ظلم است
کیونکه چو که آنکه بگوید که میکر استی کیا

حکایت

کے بر سر شاخ وین مجھ پرید
ابن شاخ پر پیا بتا اور کسی چڑھا کا تھا
بگستاگر اس شخص بد می کند
کہا اگر یہ شخص برا کرتا ہے
ضیحت خجاست اگر لستوی
ضیحت چٹکارا ہے اگر تو سے

خداوند بستان تکیه کرد و دید
باغ کے ایک کسی طرف نگہی اور دیکھا
تہ باصں کہ با نفس خود میکند
تیسرے ساتہ بہنیکہ ایسے نفس ساتہ کرتا ہے
ضعیفان منہیں کہتے قوی
علتوں کو اپنی زور و بازوی مت گرا

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

[illegible]

کہ فرود اور پرو خضروے
 کیونکہ قیامت میں خدا کا پاؤں بادشاہ کو بجائے
 چونکہ وہی کہ فروداشوی مہتر
 جب تیر چاہتا ہے کہ قیامت میں سردار بنو
 کہ چون بگنزد و بر تو اس سلطنت
 کیونکہ جب تیر سے یہ بادشاہی جانی ملگی
 ممکن پہنچے از ناتواناں بدار
 غریبوں سے بچا اٹھا اور ایسا مت کر
 کہ زشتست در چشم آزادگان
 کیونکہ آزادوں کی آنکھ میں
 سرگان رش و شند و بخت
 رش و شند اور نیک بخت بادشاہوں
 بد بئالہ راستاں گنج مرو
 بزرگوں کے پیچھے ڈھرانہ چل

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

و عامله اگر حرف شرط خواستی فعل با فاعل راسته ای راست بخنید تا پس فعل فاعل و معلول کے ساتھ ملکر جملہ فعلیہ جبرہ ہو مگر قبل شرط ہوا

صفت جمعیت اقات درویش راضی

مگو جا ہے ارسلطنت پیشینیت
 کہ یمن تراز ملک ویش نیست
 سبکبار مردم سبکتر روند
 بلکہ کوئی مرتبہ بادشاہی سزا نہیں
 تہدیدت تشویش نانی خورد
 علی با تہدائی ایک دنی کا فکر کرنا ہے
 گداز چو حاصل شود نان شام
 فقیر کو چشم کی روٹی حاصل ہو جاتی ہے
 غم و شادمانی بسر میرود
 علم و روشی حاصل تو ہو جاتی ہے
 چہ اس کہ بر سر نہاد و تدباج
 ہر شخص جسک سر پر تاج رکھا
 کہ یمن تراز ملک ویش نیست
 بلکہ کوئی مرتبہ فقیر کے ملک سے زیادہ نہیں
 حق نیست و صاحبان لالہ شہنشاہ
 حق بات ہی ہے اور صاحب دل اسکو نہیں
 ملک غم بقدر چھانے خورد
 بادشاہ چنان کی مقدار کو موافق غم کھاتا ہے
 چنان خوش خسید کہ سلطان شام
 تو وہ ایسا خوش موتا ہے جیسا کہ شام کا
 بھر گریں دو از سر بدر میرود
 لیکن یہ دونوں بھر کر سے باہر ہو جاتیں
 چہ آنرا کہ بگروں آمد خراج
 اور وہ شخص جسکی گردن پر حصول آ یا

مگو جا ہے ارسلطنت پیشینیت
 کہ یمن تراز ملک ویش نیست
 سبکبار مردم سبکتر روند
 بلکہ کوئی مرتبہ بادشاہی سزا نہیں
 تہدیدت تشویش نانی خورد
 علی با تہدائی ایک دنی کا فکر کرنا ہے
 گداز چو حاصل شود نان شام
 فقیر کو چشم کی روٹی حاصل ہو جاتی ہے
 غم و شادمانی بسر میرود
 علم و روشی حاصل تو ہو جاتی ہے
 چہ اس کہ بر سر نہاد و تدباج
 ہر شخص جسک سر پر تاج رکھا

۵۲

مگو جا ہے ارسلطنت پیشینیت
 کہ یمن تراز ملک ویش نیست
 سبکبار مردم سبکتر روند
 بلکہ کوئی مرتبہ بادشاہی سزا نہیں
 تہدیدت تشویش نانی خورد
 علی با تہدائی ایک دنی کا فکر کرنا ہے
 گداز چو حاصل شود نان شام
 فقیر کو چشم کی روٹی حاصل ہو جاتی ہے
 غم و شادمانی بسر میرود
 علم و روشی حاصل تو ہو جاتی ہے
 چہ اس کہ بر سر نہاد و تدباج
 ہر شخص جسک سر پر تاج رکھا

مگو جا ہے ارسلطنت پیشینیت
 کہ یمن تراز ملک ویش نیست
 سبکبار مردم سبکتر روند
 بلکہ کوئی مرتبہ بادشاہی سزا نہیں
 تہدیدت تشویش نانی خورد
 علی با تہدائی ایک دنی کا فکر کرنا ہے
 گداز چو حاصل شود نان شام
 فقیر کو چشم کی روٹی حاصل ہو جاتی ہے
 غم و شادمانی بسر میرود
 علم و روشی حاصل تو ہو جاتی ہے
 چہ اس کہ بر سر نہاد و تدباج
 ہر شخص جسک سر پر تاج رکھا

مگو جا ہے ارسلطنت پیشینیت
 کہ یمن تراز ملک ویش نیست
 سبکبار مردم سبکتر روند
 بلکہ کوئی مرتبہ بادشاہی سزا نہیں
 تہدیدت تشویش نانی خورد
 علی با تہدائی ایک دنی کا فکر کرنا ہے
 گداز چو حاصل شود نان شام
 فقیر کو چشم کی روٹی حاصل ہو جاتی ہے
 غم و شادمانی بسر میرود
 علم و روشی حاصل تو ہو جاتی ہے
 چہ اس کہ بر سر نہاد و تدباج
 ہر شخص جسک سر پر تاج رکھا

مگو جا ہے ارسلطنت پیشینیت
 کہ یمن تراز ملک ویش نیست
 سبکبار مردم سبکتر روند
 بلکہ کوئی مرتبہ بادشاہی سزا نہیں
 تہدیدت تشویش نانی خورد
 علی با تہدائی ایک دنی کا فکر کرنا ہے
 گداز چو حاصل شود نان شام
 فقیر کو چشم کی روٹی حاصل ہو جاتی ہے
 غم و شادمانی بسر میرود
 علم و روشی حاصل تو ہو جاتی ہے
 چہ اس کہ بر سر نہاد و تدباج
 ہر شخص جسک سر پر تاج رکھا

اگر سر فرازی بچواں برست
اگر کوئی بادشاہ ستارہ زحل پر ہو
در آندم کا جیل بر سر ہر دو تانت
جہدم آن دونوں کے سر پر موت پہنچی

وگر تنگدستی بزدان درست
یا کوئی تنگدست جیلخانہ میں ہو
نخوشا یاد ز نگار شال شجرت
کوئی بچو ایک دوسرے پہچان نہیں سکتا

حکایت عابد و کلہ بوسیدہ

تندیدم کہ یکبار ور و جلد
میں نے سنا کہ ایک بار ایک بایں
کہ من فر فرماند ہی داشت
کہ میں ہی بادشاہی دیدہ کہنی تھی
سپہر ہم مدد کرو نصرت وفاق
جب آسمان میری مدد کی اور پڑو شقت
طمع کروہ ہو دم کہ کماں خودم
فیض خواہش کی تھی کہ شہر کمان فتح کروں

سخن گفت با عابد سے کلہ
ایک اکو پڑی عابدی یہ بات کہی
بسر بر کلاہ مہی داشت
اور بادشاہی تاج سر پر کہنی تھی
گر فتم بیازد دولت عراق
تو منو نصیب کی مدد عراق فتح کر لیا
کہ ناگہ بخوردند کماں سر ہم
اچانک زمین کا پڑو کے میل سر کماں لیا

اگر سر فرازی بچواں برست
اگر کوئی بادشاہ ستارہ زحل پر ہو
در آندم کا جیل بر سر ہر دو تانت
جہدم آن دونوں کے سر پر موت پہنچی

وگر تنگدستی بزدان درست
یا کوئی تنگدست جیلخانہ میں ہو
نخوشا یاد ز نگار شال شجرت
کوئی بچو ایک دوسرے پہچان نہیں سکتا

اگر سر فرازی بچواں برست
اگر کوئی بادشاہ ستارہ زحل پر ہو
در آندم کا جیل بر سر ہر دو تانت
جہدم آن دونوں کے سر پر موت پہنچی

وگر تنگدستی بزدان درست
یا کوئی تنگدست جیلخانہ میں ہو
نخوشا یاد ز نگار شال شجرت
کوئی بچو ایک دوسرے پہچان نہیں سکتا

اگر سر فرازی بچواں برست
اگر کوئی بادشاہ ستارہ زحل پر ہو
در آندم کا جیل بر سر ہر دو تانت
جہدم آن دونوں کے سر پر موت پہنچی

Handwritten notes at the top of the page, including the title 'کتاب الفوائد' (Kitab al-Fawa'id) and various introductory remarks in Urdu script.

Handwritten notes in the upper left margin, starting with 'کتاب الفوائد' and discussing the nature of the work.

<p>کچن پنیہ غصت کو شوش غصت کی روی پر کس کا نہیں ہے کمال</p>	<p>کہ از مردگان پت پید گوش تا کہ مردوں نصیحت نیری کان برکے</p>
---	--

گفتار در نکو کاری و بدکاری انجام آں

<p>نکو کار مردم نباشد بدش نیک آدمی کا برائیں ہوتا</p> <p>شرانگیر مردم سوئی شر بدو شررا آدمی شرارت کی طرف جاتا ہے</p> <p>اگر نفع کس در ہنات و نوبت اگر کسی کا نفع نیری فات میں نہیں</p> <p>غلط گفتہ ایے مار شاہیہ تھوڑی غلط گفتہ ایے مار شاہیہ تھوڑی</p> <p>چنین آدمی مردہ ہرنگ ایسا آدمی ختم سے مر ۱۱ جہا ہے</p>	<p>نور زد کسے بد کہ نیک یدش اور جو کوی بدی کرکام اسے نیک ہی ہوتی</p> <p>چو کر دم کہ در خانہ کتر رود چو کر کچل جگہ گہر میں کتر (دہنیں) جانا ہے</p> <p>چنین چہ ہر ونگ را بکڑ است ایسا جو ہر اور خفت بہ تھوڑی ہوں</p> <p>کہ نفعست در آس و ہنگ و دوی کہ نفعست در آس و ہنگ و دوی</p> <p>کہ بر وے فضیلت و دمنگ کہ بر وے فضیلت و دمنگ</p> <p>ہیں کے ۱۱ بہر کو بھی بزرگی ہو</p>
--	---

Handwritten notes in the right margin, starting with 'کتاب الفوائد' and discussing the nature of the work.

Handwritten notes in the lower right margin, starting with 'کتاب الفوائد' and discussing the nature of the work.

Handwritten notes at the bottom of the page, including the title 'کتاب الفوائد' and various concluding remarks in Urdu script.

و در این کتاب که در دسترس است و در این کتاب که در دسترس است

مفقود است
 طرف زمان فضا و فضا مفقود
 مشتاق کس که در این فضا
 مفقود است

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

گر ایشے پچاس ہے در افتادہ بود
 ایک بہادر کوئیں میں گر پڑا تھا
 پندرہ اندیشیں مہروم بجز بد ندید
 ظالم نے بدی کے سوا کچھ نہ دیکھا
 ہمیشہ برفریاد و زاری گفت
 فریاد اور زاری سے تمام رات نہویا
 تو ہرگز رسیدی بفریاد کس
 کہ کوئیں کسی کی فریاد نہ پہنچا ہے
 ہمہ تنحرم نافروری کا شستی
 تو نے تمام نامردی کے بیچ لوگوں میں
 کہہ کر جان لے لیست نہ ہدمر ہے
 تیری زخمی جان پر اب کون مرہم لگا کر
 تو مارا بھی چاہا گندی براہ
 تو ہمارا کھڑے دیکھتے ہیں کوئیں دانتھا

[illegible]

چندین سال کس
مگر جو خلیفہ ہر جو طرف سے ہوا
عاطفہ تیردین سال میں ہر طرف سے ہوا
برائے کس طرف وہ داخل ہے
اور اس مفعول پر چھوڑت

[illegible]

Handwritten text in Persian script, likely a continuation of the manuscript's content, written in a cursive style.

میں نے فیصلہ کر لیا کہ میں اس کے لئے ایک نیا نام رکھوں گا۔ میں نے اس کے لئے ایک نیا نام رکھا ہے۔

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

حکایت کنند از یک نیکمرو
 ایک نیکمرو کا ذکر کرتے ہیں
 بسودا چنان کہ وہ افسانہ مست
 دیوانہ بنے اُسکے اوپر ایسے مانے چلائے
 بسبب شک یوں کہ کرو تیر
 بادشاہ نے پھر ہی مجدد اکبرؒ تیر نگاہ کی
 چو محبت نہ اندھا جوئے را
 جب ظالم کو دلیل نہیں رہتی
 بخندید و بگریست صر و صدا
 وہ خدا کا مرد ہنسا اور پھر رویا
 چو دیدش کہ خندید و بگریست
 جب بادشاہ اُس کو دیکھا کہ دہنسا اور پھر رویا
 بگفتا ہے گیرم از روزگار
 اُس نے کہا میں ناز سے روتا ہوں

کہ اگر ام حجاج یوسف نکر د
 کہ اُسے یوسف کے بیٹے حجاج کی بیگم کی
 کہ حجاج را دست چیت بہت
 کہ حجاج کے بیل کے ماتہ کو بند کیا
 کہ طعش بنید از خوش پیش
 کہ اس کو بچھو زیرا ناز بیجا اور اس کا خون گرا
 بہ پرخاش ہم کشد روی را
 تو طرازی کویا طغی خوری چرمانا ہے
 عجب ناز سنگین دل تیرہ رانے
 دیکھنی دل پر عقل تار شاہجہاں میں رہا
 پیر سید کین خند و گریہ چلیست
 یو جہا کہ یہ بہشتنا اور رونا گیا ہے
 کہ طفلان ہمارہ وارم ہمار
 ہوا کہ میں بیچارہ چار لڑکے کو تپا ہوں

فعل ناقص از آنجا که فعل ناقص است
از آنجا که فعل ناقص است و از آنجا که
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص

فعل ناقص از آنجا که فعل ناقص است
از آنجا که فعل ناقص است و از آنجا که
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص

فعل ناقص از آنجا که فعل ناقص است
از آنجا که فعل ناقص است و از آنجا که
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص

همه خندم از لطف پروان پاک
او در پس خدا پاک کسی بهرانی بر تنه پیر
یکه نقشش ای نامور شهریار
ایک شخص اسکو کماله نامور بادشاه
که خلق بد و تکیه دارند و پشت
که این خلق اسکو او پشت و پناه کویتی به
بزرگی و غرور و کرم پیشه کن
بزرگی او غرور و کرم کا حق اختیار کر
مگر دشمن خاندان خودی
شاید تو چنی خاندان کا دشمن به
پندار دلایا بداع تورش
بیت دل تیرے دایع سے زخمی ہوں
نہ خفت بہت مظلوم آتش سر
مظلوم نہیں سوا اسکی آہ سے دور

کہ مظلوم رقم نہ ظالم چاک
اسکے کہ مظلوم خاک میں گیا ہوں نظام
چہ خواہی زیں میرا زور و دست و پا
تو اس مجھ سے کیا لیتا ہے اس کا تہا
روانیت خلقے بیکیا گشت
ایک خلقت کو ایک دفعہ ہی باز راوا نہیں
زخروان طفا لسن اندیشہ کن
ادرا اسکے چہوے لڑکوں ہی کو چ
کہ بخاندانہا پسندی بدی
جب تو اور خاندانوں پر بدی پسند کرتا ہے
کہ روز پسین یدت تیر شتر
تو بگیمان کر کہ قدامت خیر گئے نبی ایگی
زور و دل صبح کا شتر تبر
اور اسکی صبح و وقت دلی آہ دہر میں سے دور

فعل ناقص از آنجا که فعل ناقص است
از آنجا که فعل ناقص است و از آنجا که
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص

41

فعل ناقص از آنجا که فعل ناقص است
از آنجا که فعل ناقص است و از آنجا که
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص

فعل ناقص از آنجا که فعل ناقص است
از آنجا که فعل ناقص است و از آنجا که
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص

فعل ناقص از آنجا که فعل ناقص است
از آنجا که فعل ناقص است و از آنجا که
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص
فعل ناقص است و از آنجا که فعل ناقص

فصل ہفتم در بیان فضائل و مناقب حضرت علی بن ابی طالب

[illegible][illegible]

ترسی کہ یک اندرو تہی ہے -
 تو اس کے نہیں ناگہانی تیر کی روز رات کو
 نہ ابلیس بد کرو شکی بادیہ
 ابلیس نے برا کیا تھی نہ دیکھی
 مدر پردہ کس ہنگام جنگ
 لڑائی کو تھی کسی کا پردہ مت بہاڑ
 مرنے مانگ شیر مرداں و شت
 شیر مردوں اور پخت آزمائت مار
 شیرم کہ نشید و خوشی بہشت
 بیٹے ناگہان شاہ اس کا کہنا غبار اور اس کے فکر کو دلا
 بزرگ دران شہادت شہخت
 ایک بزرگ نے نگہ میں سرت نہ سوبا
 دھویش برین سیاست انہر
 ظالم بادشاہ محو ایک دم زیادہ کلیف نہ دی

برآرد ز سوز جگر یا ربے
 سوز جگر سے یارب نکال دینی بدکاری
 بر پاک ناید ز تخم پلید
 ناپاک بیج کے پاک ہل نہیں گنتا
 کہ باشد ترا نیز و پردہ تنگ
 کیونکہ تیرے پردہ میں بھی شرم ہوگی
 چو باکو و کاس بر نیالی محبت
 بیٹے کو کسی سادہ بی توشت نی غن ہننا
 زرقمان واور کہ واند گریخت
 خدا کے حکم سے کون بہاں سکتا ہی
 جنواب مردوں و پید و یوس
 اسے خواب میں بخش کو بچا ہوا دیوں کو کہا
 عقوبت پرو تا قیامت بماند
 اس کے اوپر قیامت تک کلیف رہی

ہوا اس وقت کہ دریا میں نہریں بہاں لیاں
 ان وقت میں کہ دریا میں نہریں بہاں لیاں
 ان وقت میں کہ دریا میں نہریں بہاں لیاں
 ان وقت میں کہ دریا میں نہریں بہاں لیاں
 ان وقت میں کہ دریا میں نہریں بہاں لیاں
 ان وقت میں کہ دریا میں نہریں بہاں لیاں
 ان وقت میں کہ دریا میں نہریں بہاں لیاں
 ان وقت میں کہ دریا میں نہریں بہاں لیاں

فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون

فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون

<p> حرامست میرچشم سالار قوم بادشاہ کی آنکھ پر غفلت کی بندہ حرام ہے بہرین زبروتی روزگار اور زمانہ کی زبردستی سے ڈر چوداروئے تخت فہم مرض وہ نصیحت کر دی کہ کویہ مرض کی دور کر دی ہے </p>	<p> الانما بغفلت خشی کہ نوم خبردار تو کہی غفلت میں نہ سونا کیونکہ غم زیر دستاں بخور زیہار غریبوں کا غم ضرور کھا نصیحت خالی بود از غرض جو نصیحت غرض سے خالی ہوتی ہے </p>
--	---

فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون

حکایت ہمدانی مثنوی

<p> یکے را حکایت کند از ملوک ایک بادشاہ کا ذکر کرتے ہیں چنانچہ انشور باندخت صفحہ بدین کی تالوار نے اسکو ایسا عاجز کیا کہ شاہ ارجہ بر عرصہ نام اورا چونکہ اگرچہ بادشاہ طبع کے کھان بہرام اورا </p>	<p> کہ بیماری رشتہ کر و شتی دوک کہ بادشاہ کی بیماری اسکو ملکہ کی مانند دلالت کہ مہر پرہیز زیروستان حسد کہ غریبوں پر (مندی کی) حسد کو تاتہا چہ ضعف پیدا تو بنید قے کثرت ایک ایک کو کویہ بھی آئی تو پیادہ کہ کثرت ہے </p>
---	---

فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون

فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون

فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون

فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون
 فعل ناقص ہوا کا کاف و لام و نون

CCO, Gurukul Kangri Collection, Haridwar, Digitized by eGangotri

کہ عمر خداوند جاوید باد
 اور دعا کی کہ حضور کی عمر تیرہ سو چوبیس
 کہ در پیار سایا چینی و کم است
 کہ در ویشون میں اس جیسا نہیں
 کہ مقصود حاصل نشد و نفس
 اسی وقت انکا مطلب حاصل ہو گیا
 دل روشن و خوش مستجاب
 وہ روشن دل اور انکا دعا مقبول ہے
 کہ رحمت سدا آسمان پر نہیں
 کہ آسمان سے زمین پر رحمت نازل ہو
 بخواند ند پیر مبارک قدم
 اس مبارک قدم پیر کر بلایا
 کہ در تر شہم چون زخم پای بند
 کہ میں ناروغ کی بیماری میں کی اسی طرح نہیں

[illegible][illegible][illegible]

[illegible]

میرنجید و پس بادل خوش گفت
 رنجیدہ ہوا اور بہر اپنے دل میں کہا
 بفرمود تا ہر کہ ورنہ بود
 باد بخاک یا ز قید نگرانی تو جگر توئی تھیں
 جہان دیدہ بعد از دو رکعت نماز
 چنان دیدہ در پیش دو رکعت نماز کے بعد
 کہ اسے پر فرز قیدہ آسمان
 (اور کہا کہ لے آسمان جگر تیرا ہے خطا)
 ولی بچیاں برو عادت است
 وہ دلی اسی طرح دعا ہی پر نات کر رہا تھا
 تو گفتی ز شادی بخوابد میرید
 باد شادگو یا خوشی سے مود کی طرح میرید
 بفرمود گنجینہ گو ہر شش
 بادشاہ نے فرمایا تو غلامی سے متوبہ کا خزانہ

چہرہ رخ قسمت آنکہ در پیش
میں ن رخ ہوں بات چہ دیوں ہی چہ
بفرمانش آراؤ کروند زود
آکے کم سے جلد ہر ایک کی چہوڑیا
بداور بر آورد دست تیار
خدا کی طرف حاجی کا تھما
بجنگش کہ قوتی بصلح شمس
نہ نہ سکولابی پیکر اب سکول چہوڑے
کہ بخور افتادہ بریا محبت
کہ عاجز بیمار ندرست ہو گیا
چو طاووس کو شستہ دریا ندید
جب آنے اپنی بانویں لار پانہ کیا
فتنا نذر دریا کی وزیر شمس
آکے پاؤں اور آکے سر کے چہوڑا

برنجید و پس با دل خویش گفت
 رنجیده ہوا اور پہر اپنے دل میں کہا
 بفرمود تا سر کہ ورنہ بود
 بارشہ نگار دیدہ بود اگر تو نہ تویی تھی
 جہاں دیدہ بعد از دو رکعت نماز
 جہاں دیدہ در پیش در رکعت نماز کے بعد
 کہ اسے بر فراز آسمان
 دار کہا کہ آسمان بلند کہینا سنا
 دل بچھاں برد عداوت است
 وہ دلی امی طرح دعا ہی پر ماتہ کہتا تھا
 تو گفتی ز شاوی بخوابد برید
 بادشاہ گو یا خوشی سے مودی طرح اچھا
 بفرمود گنجینہ گو ہر شش
 بادشاہ نے فرمایا تو غلاموں میں مقبول کا خزانہ

چہرہ رخ قسمت نہ کہ در پیش
 مین ن رخ ہوں بات جہدیں کی کہی ہو
 بفرمائش آزاد کروند زو
 اسکے حکم سے جلد ہر ایک کی جہڑیا
 بد اور بر آورد دست نیاز
 خدا کی طرف حاجی کا ہاتھ اٹھایا
 بگنجش کہ قریب بصلح شکار
 ترخہ سکڑا بھی پھر اب اسکو چھوڑ
 کہ بخور افتادہ برما حمت
 کہ عاجز بیمار ندرت ہو گیا
 چو طاووس کو شستہ وریا ندید
 جب آئے اپنی بانویں ہار دانہ کیا
 فشا ندو ریای وزیر شش
 اسکے پاؤں اور اسکے سر پہ چھوڑا

۶۶

فصل پنجم میں ہے کہ پہلی جگہ
نہا جی کی طرف وہ فاضل ہے تو فرما دینا
پہلے آئندہ منقول ثانی آ رہا آ رہا ہم
اشارہ و نشان دیکھ کر جو درجہ ہر ایک
فصل کے متعلق ہوئے منقول اول پر منقول
دشمن کے ساتھ آکر حد فیلہ خبیہ ہو کر
معلوم ہو آف علت بہت فصل
دشمن کے داخل آنا دشمن و نشان
منقول پہلے آنا دشمن و نشان
تہ سے فصل فاضل و دشمن
علت ہو کہ فصل

در آندم تر اے تمھاری بدست
 اُس وقت تجھ کو ماتہ سے بتلاتا ہے
 کہ وہ تھے جو دو کرم کن دراز
 کہ ایک ماتہ سخاوت اور بخشش کی راہ سے پیدا
 کنوٹ کہ خوش خوار سے مین
 اب جو تجھ کو ماتہ ہے (کچھ) کا نشانہ مل
 بتا دے ایسے ماہ و پورین و پور
 چاند ستارہ اور سورج بہت حق تک چمکیں گے

کہ دوستی بالمشافقتن بسبب
 کہ دوستی اسکی زبان سے ہند کر دی ہے
 وگروست کو تو کہ ان ظلم و آزار
 دوسرا تہ ظلم اور جس سے شکوہ
 وگر کہ بر آری تو دوستی کف
 پہ تو کف کیونکر تہ محال کے گا
 کہ سہر ہر نذر نی بالین گور
 اور تو قبر کے سرانے سے سر نہ بن اٹھا چکا

حکایت قزل ارسلان بادی فاشمند

قرنل ارسلان قلعہ سخت داشت
قرنل ارسلان ایک قلعہ سخت رکھتا تھا
نہ اندیشہ از کسی نہ حاجت پہنچ
کسی کا اندیشہ اور نہ کسی سے ضرورت

که گردان بالوند بر سر داشت
که الوند بهار که بر سر اسکی گردن بلند تهری
چون زلف عمر و سال شش پنج و پنج
مستوفی که زلف کیخسرو اسکا را پنج و پنج

[illegible][illegible]

[illegible]

فہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۱۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۲۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۳۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۴۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۵۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۶۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۷۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۸۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۹۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔
 ۱۰۔ الفہرست مندرجہ ذیل کتابیں جو تالیف ہوئی ہیں ان کی تفصیل درج ہے۔

[illegible][illegible][illegible]

Handwritten notes in Urdu script, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is partially obscured by the binding and the main text.

نہ بعد از تو نشان و دیگر بر بند
 تیرے پیچھے اور بادشاہ کے لینے
 زور و ان ملک پدیر یا و کن
 اپنے ایک بادشاہی کے زمانہ کو یاد کر
 چنان روزگار شش بچھو نشان
 زمانہ نے اسکو ایک کوئی ایسا بٹھا لایا
 چو نو میدان انداز سہمہ چخیر و کس
 جب وہ تمام چیزوں اور آدمیوں کا ایک
 پر حرو ہستیار دنیا خصل
 رت آ آدمی کے نزدیک دنا کوڑا سے

و زخت امید ترا پر خورد
 تیری امید و زخت کا پہل کہا و نیگہ
 وال زبند اند نشیہ ازاد کن
 (اور ٹول لک) اندیشہ کی قید سے دل کو آزاد کر
 کہ بر یک پیشہ شش تصرف ناما
 کہ ایک دھڑی پر اسکا قبضہ نہیں رہا
 امید شش بھصل خدا مانا و
 تو اسکی امید فقط خدا کے فضل سے نہیں
 کہ ہر ملکہ کے جہاں سے دیگر کس
 کیونکہ یہ دنیا ہمیشہ نئے آدمی کی جگہ پر

حکایت

چند گفت شوریدہ و بچم
عجم کے ملک میں یک دیوانہ یہ بات

کہ جس کے اے وارث ملک محم
کس کے سر پہی کر اے جہت ملک کو اوش

[illegible]

Handwritten notes at the top of the page, including the title 'ہفت نعل نامی' (Haft Nal Nami) and other introductory text.

Handwritten notes in the first section, providing context for the first couplet.

<p>اگر ملک بر حجم جانبد سے وخت اگر یہ بادشاہی اور نصیب بخیر ہی برتا اگر گنج قاروں بدست آوری اگر تو قاروں کا خیر اسے اپنی قبضہ میں لگا</p>	<p>ترا کے میسر شد تاج و تخت تو تاج اور تخت جو کب میسر ہوتا نماند مگر آنچه بخشی بری (دو ہی کا قیام نہ میرا لیکن جو کچھ تو دے)</p>
---	--

حکایت

<p>چو افسر سلاں جان بجان نخواست جب افسر سلاں نے خدا کو جان دی بہر تیر سپردندش از تاج گاہ اسکو تخت گاہ سے قبریں دفن کیا چنین گفت دیوانہ ہوشیا ایک ہوشیار دیوانہ نے ایسا کیا - ز پے ملک دوران سرور چنانچہ میں سر کھنواں زمانہ کی بادشاہی</p>	<p>ایسر تاج شاہی بسر بر نہاد دو اسکا بیٹے نے بادشاہی کا تاج ان پر سر نہاد نہ جہاے نشستن آماجگاہ دو قبر پر بیٹھنے اور آرام کی جگہ نہیں ہے چو دیدش پسر خرد و بزرگ سوا جب دوسرے اس کے بیٹے کو تخت پر بیٹھا پدر رفت و پا پسر در کعب باب در اور بیٹا اس کی جگہ قائم ہوا</p>
--	--

Handwritten notes in the second section, continuing the story or providing commentary.

Handwritten notes at the bottom of the page, including a signature and date.

[illegible]

جگر کہیں خبر نہ ہو کہ علت ہونی معلوم نہ ہو
علت مگر جگر معلوم ہو نہ ہو کہ علت ہونی معلوم نہ ہو
نکولی مفعول اس ال طرف زبان
فعل ماضی مفعول متعلق کے ساتھ
مگر جگر فیکہ اس خبر نہ ہو کہ خبر
جو حرف مقدم ہوئی

۱۰

Handwritten text in the top margin, likely a preface or introductory notes.

Handwritten text in the second margin, continuing the narrative or commentary.

<p>چو منعم کند سرفراز روزگار چه ناز گزیند که امار بنا دینا بر چه بام بلندش بود خورشید چو آسکی جیت بلند بوی شنیدم که بار بجزم شکا این سنا که ایک دفعه شکا که زاده سکا و به بنال صیقا براندا او مایه شکا که پیچیده بود و دایا به تھانا انست و کرے تن تھانے رستہ نہ پہچان سکا خرے دیار پونیدہ کارگر اسکا دور تھانے الاور کار کر و دایا یکے مرہ کر و استخوانے پد ایک کردستانی آدی استخوانی مائیں پد</p>	<p>نہد برون سنگ و روشن توہ طلس سنگدل بر بودہ رکتا ہے کند بول و خاشاک برام نوکینہ پیچہ چٹ اور پشیا باہر اگر آنا برون رفت بیدا و اگر شہر یار خانم بادشاہ باہر گیا شش در گرفت از خشم و در جنگ میں کرات ہو گئی فکر سے دور بیند اخت نا کام شب و ہی ناچار رات کو ایک گانہ میں آتر پڑا توانا و زور آور و بار بر اور زور آور و بوجہ اٹھا ہوا کر و دایا چٹناں میں روش کا استخوان اسکو ایسا زانہا کر اسکی پڈیں ٹوٹی پڑی</p>	<p>Handwritten text in the right margin of the main block, continuing the story.</p>
--	--	--

Handwritten text in the bottom margin, concluding the text or providing additional commentary.

شہنشاہ بر آشت گفت بچہ
 بادشاہ غصہ ہوا اور کہا اسے جوان
 چو زور آوری خود نمائی کن
 جب تو زور سے تو خود نمائی مت کر
 پس شہنشاہ فرمایہ قول
 بادشاہ کا کہنا اس کو پسند نہ آیا
 کہ یہ وہ نہ کر فہم اس کا پیش
 کہ فیض یہ کام پیورہ نہیں اختیار کیا
 پس اس پیش تو مستعد و مستقیم
 بہت آدمی جو تیرے نزدیک مستعد و مستقیم
 ملک رارشت آواز و ہوشیار
 بادشاہ کو اس کا کہنا برا معلوم ہوا
 کہ پسند ارم از عقل بر گمانہ
 کیونکہ میں جانتا ہوں کہ تو عقل و سخاوت

ز حد رفت چورت بر چ رہا
 اس بے زبان پر تیرا نظم حد سے گزر گیا
 بر افتادہ زور آزمائی کن
 عاجز کے اور زور آزمائی مت کر
 کیے بانگ پر بادشاہ زور ہو
 بادشاہ کے اور چنگ سے ایک واداری
 بروچوں تارانی میں کار خویش
 جب نہیں جانتا تو انچا کام کے پیچے جا
 چھو واپسی از مصلحت و درستی
 بہت تو چھیڑ دیکھ تو وہ منہ کاٹھم
 گفتا بچہ تیرا چہ زانی صواب
 کہا کہ تو اس میں کیا پہلانی سمجھتا ہو
 نہ مستی ہانا کہ دیوانہ
 تو مت نہیں تحقیق دیوانہ ہے

۱۶

شہنشاہ کو اس کا کہنا برا معلوم ہوا
 کہ پسند ارم از عقل بر گمانہ
 کیونکہ میں جانتا ہوں کہ تو عقل و سخاوت

بادشاہ کو اس کا کہنا برا معلوم ہوا
 کہ پسند ارم از عقل بر گمانہ
 کیونکہ میں جانتا ہوں کہ تو عقل و سخاوت

بادشاہ کو اس کا کہنا برا معلوم ہوا
 کہ پسند ارم از عقل بر گمانہ
 کیونکہ میں جانتا ہوں کہ تو عقل و سخاوت

بخندیدار و سقان روشن ضمیر
 که پس حق بایست منت است
 روشن دل گنوار نه منکر کہا
 کہ از جو سلطان بید او گر
 بلای عالم بادشاہ ظلم کے سب سے
 از آن کہ پیش ملک بکش
 کہ چون ابد نام زشتی گرفت
 کہ شعت بر قیامت با
 کیو نکہ اسپر قیامت تک با گوی قیامت
 نہ بر زیر دستان درویش کرد
 بچار محتاج زیر دستوں پر نہیں کیا
 بلکہ و گریبان و شیش سنجک
 (وہ بچار غریب ظلم) اسکی ڈاڑھی

۶۹

(Extensive marginalia in Urdu script surrounding the central text block, including commentary and additional verses.)

نیند بار اوزار برگر و نش
 اسوقت وہ عالم شرم سر نہیں ٹھاسیک
 دران روز بار خراں چوں
 قیامت میں عالم بادشاہ گدھوں کو کہیں
 کہ در آفتش رنج و یگر کس
 جسک آرام میں اوروں کو تکلیف ہے
 کہ شواویش در رنج حرم بود
 جسک آرام لوگوں کی تکلیف میں ہے
 کہ خستہ از ورم از رده
 جس سے لوگ از رده دل سوئے چوں
 بہ نسبت اسپیٹ سر بر بندیں
 گہرا با اندھا اندین گدھ پر سر کھکے لوگ
 ز سو و او اندیشہ خویش نہر
 خیال اور سوچ سے اسکو فائدہ آئی
 نیند بار اوزار برگر و نش
 اسوقت وہ عالم شرم سر نہیں ٹھاسیک
 دران روز بار خراں چوں
 قیامت میں عالم بادشاہ گدھوں کو کہیں
 کہ در آفتش رنج و یگر کس
 جسک آرام میں اوروں کو تکلیف ہے
 کہ شواویش در رنج حرم بود
 جسک آرام لوگوں کی تکلیف میں ہے
 کہ خستہ از ورم از رده
 جس سے لوگ از رده دل سوئے چوں
 بہ نسبت اسپیٹ سر بر بندیں
 گہرا با اندھا اندین گدھ پر سر کھکے لوگ
 ز سو و او اندیشہ خویش نہر
 خیال اور سوچ سے اسکو فائدہ آئی

نیند بار اوزار برگر و نش
 اسوقت وہ عالم شرم سر نہیں ٹھاسیک
 دران روز بار خراں چوں
 قیامت میں عالم بادشاہ گدھوں کو کہیں
 کہ در آفتش رنج و یگر کس
 جسک آرام میں اوروں کو تکلیف ہے
 کہ شواویش در رنج حرم بود
 جسک آرام لوگوں کی تکلیف میں ہے
 کہ خستہ از ورم از رده
 جس سے لوگ از رده دل سوئے چوں
 بہ نسبت اسپیٹ سر بر بندیں
 گہرا با اندھا اندین گدھ پر سر کھکے لوگ
 ز سو و او اندیشہ خویش نہر
 خیال اور سوچ سے اسکو فائدہ آئی

مهمین شایسته چه کسی باشد پادشاه کبیر و مصلحت
آوردن هیچ چیز به او نیست که در مصلحت خود
و مصلحت دیگران مصلحتی را نگیرد که در مصلحت
خود و مصلحت دیگران ضرر داشته باشد

پیر پشانی شب فراغوش کرو
تورات کی برتنی کو بہلا دیا
سمحر کہ پہلے اسپنہا خفند
صبح کی وقت اگر شکر کے قدم پہچانے
پیادو دو یزدنیکسر پیاد
تو تمام فوج پیاد ہو کر دروی
چو وریاشد از سر ج لشکر میں
آؤں میں لشکر کی سرج دیدک نہال ہونگی
بخور زد و مجلس پیار اسند
رہبان کہا یا اور محض کوا رستہ کیا
ز وہقان روئینہ یاد آمدش
تو کل والا سان آس یاد آیا
بخواری فگندہ مدور با مبحث
لوخت بانہ کوارسی تخت بچو لڑا

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

[illegible]

ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا

ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا

<p> گرفتارین سخن شاہ عالم گشت عالم بادشاہ نے جو یہ بات سنی وراں وہ کہ طالع نمودن ہی جنگ و فیصلہ کے نصیبے یاوری کی بیاموزی از عالم اعلیٰ عقل تو بعد وہی کہ آئی عقل اور ہی ہند کی ترشمن شو میرت خود کہ دوست اپنی خصلت دشمن سے سن کیوں ستایش سراپاں یا تو اند تیرے کر نیوالے تیرے بار نہیں ترشرو سے بہتر کند سر ترشرو ترشرو آدمی ابھی ملامت کرتا ہے اتریں یہ نصیحت مگر بد گشت اس سے بہتر نصیحت مگر کوئی نہ لگا </p>	<p> ز سرستی غفلت مدبہوش تو غفلت کی بنی سے ہوشیار ہوا وہی را بہ بخشید فرما نہ ہی اس کی حکومت اسی نیکو کار کو دیدی نہ چند اکھ از جاہل عیب جو جتنی عیب جوے جاہل سے میرا بچہ از تو آید بخشش حکومت جو کہ بچہ سے میرا ہو تو وہی حکومت کی کہ میں چاہا ملامت کناں تو تدارک تو اند بلکہ ملامت کرنے والے تیرے دوست ہیں کہ یا راں جس طبع شیریں ملش خوش طبع شیریں طبیعت یا روں سے در کا قلی کیا شارت بست اور مار کو عقل نہ ہو تو بگو ایک ہی انار کا فی </p>
--	---

ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا

ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا

ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا

ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 ہوا و ہول و ہر مگر تہائی ہوا
 دیندہ و ہول و ہر مگر تہائی ہوا

شنیدم کہ از نیکمروے فقیر
 میں سنا ایک نیک مرد فقیر سے
 مگر بزرگ باش حقے رفتہ بود
 شاید کسی زبان ایک کجی بان ملی ہوگی
 بنزدان فرستادش از بارگاہ
 بکبری سے اسکو تیرخانہ میں بھیج دیا
 زیاراں یکے گفتش اندر
 ایک دیکھو اس سے پوشیدہ کہا
 رسانیدن از حرق طاعت است
 خدا کا حکم پہنچا دینا بندگی ہے
 ہما ندھم کہ در خیمہ ایساں از رفعت
 جہد یہ بہید پوشیدہ کہا گیا

[illegible][illegible]

فیض حاصل شد و در میان کسان
 فیض جز به خواست خداوند
 مخلوق علیه ثانی است و فیض
 نظر که حرف است و اینها
 این را در هیچ دیگر مخلوق

(Faint handwritten Persian script)

[illegible]

راسخان نام حق پرست
 صفات و صفات با صفات تو
 مبدع عالم هستی خیر است حرف و ربط
 نیز که سگ سگ سگ سگ سگ سگ سگ
 فعل با فعل از زندان جادو
 فعل فعل فعل فعل فعل فعل فعل
 خدیجه خدیجه خدیجه خدیجه خدیجه
 آبی بند آبی بند آبی بند آبی بند آبی بند

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

مکتبہ اودھ
بنظرف زمان
کراچی

اسم اشعار و مشاعر
سید کاظم علی
کاظمی

مکتبہ اودھ
بنظرف زمان
کراچی

[illegible]

بخشدید کوطن بهیوده برود
 و باغیان سنا آوینا که آویزده گمان کیا ہی
 شکلا ص بدرویش بر و این سیام
 ایک غلام فقیر کے پاس یہ پیام لے گیا
 کہ دنیا میں اس غنی فقیر کی نسبت
 کہ یہ دنیا ہی ایک گھڑی سے زیادہ نہیں
 نہ گرد سنگیری کنی خرم
 اگر تو میری مدد کرے تو میں خوش ہوں جو تیرا
 تر اگر سپاہست خزانہ گنج
 اگر تیری سپاہ اور حکومت اور خزانہ
 بدو وارہ صرک چوں در شویم
 جب ہم تم موت سکدر وارہ پہنچیں گے
 منہ دل پرین دولت پیمبر و ز
 اس چند روز کی دولت پرچی نہ لگا
 تدا نہ کہ خواہد یک مجلس ہو
 وہ جانتا نہیں کہ ایک فقیر میں مروت کیا
 بلقتا تجسرو گیو اسے غلام
 فقیر نے کہا اے غلام تو بادشاہ سے کہہ
 خرم و خرمی پیش دوس و پیش نیست
 غم اور غمی دے و غم دے سائے کیا نہیں
 نہ گر سر سوری درو آں خرم
 اور اگر تو میرا کھلے لایم یوں غم دے
 مرا اگر عیالست حرامی رنج
 اور میری پاس کیا اور بے نصیبی آں تکلیف ہے
 بیک ہفتہ با ہم پر پرتو ہم
 تو ایک ہفتہ میں بداد ہو جائیں گے
 تن خوشنیت با تش مسوز
 اور اپنے کجی کو دینے کی آگ میں مت جلا

[illegible]

[illegible]

تہی عشق ان کو پیش آنے لگا وہ خود
 کیا تیرے پہ پہونے اہوں کی پہونے پہونے
 چنان زنی کہہ کر تہی پیش
 ایسا جی کہ تیرا ذکر نہایت کے ساتھ کریں
 بنیاد پر رسم بد میں تھا و
 بری رسم کا آئین نہ رکھنا چاہئے
 و کر پر سر آید خداوند زور
 اور اگر کوئی بادشاہ غالب ہو جائے
 بغیر مہود و لشکر روار چھا
 اس نے رحم سے ظلم سے فرمایا
 خدین گفت مرد حق باقی شناس
 اس حقیقت پہ جانے والے کہ مرد نے یہ کہا
 میں نے بے زبانی ہمارے مٹنے
 میں بے زبانی کا بھی کچھ نہیں رکھتا

بر سر ملا دگر و چون سوز خنده
 اوز غم گشته جان نهی بر باد کیا
 چو صوری نه بر گو فرس کنند
 در این جبهه زری نه بر دست گیر
 که گویند بعزت میرا کیست باغ
 کیو که گویند که شمع سوز خنده
 نه ز سرش کند عاقبت چاک
 سحر زهر می آس کوه با خبر چه گئی
 که بیرون کنندش ز این آشفها
 که سکی زبانی می جو با هر کالبد
 ازین بزم گشتی ندامت بر اس
 که سبب می جو جزو کبر و پیشانی
 که دانه که ناگفته دانه چه
 که بر کبر می نشاند که دانه که می جو

[illegible]

نہ پیش از تو پیش از تو انداختند
کیا بود که پیران و پادشاهان و پادشاهان
چنان زنی که در کت کت کت کت
ایسا جی که تیرا در کت کت کت
نیاید بر رسم بدایین نهاد
بری رسم ما آیین نہ کہنا جائے
و کہ بر سر آید خاوند زور
اور اگر کوئی بادشاہ غالب ہو جائے
بفرمود و تشنگ روز از چھا
آس بے رحم نے غم سے فرمایا
خند گفت مرد حقایق شناس
آس حقیقت پہچانے لے کر دے یہ کہا
من بے زبانی ندارم غے
میں بے زبانی کا ہی کچھ نہیں کہتا

پیر سیداد کو رو چھاں سوختند
اور غم کھجے جان نہیں بر باد کو
چو خوری اندر کو فریں کنند
ز ایجا تیری زنی غیر برعت کرں
کہ گوئید لعنت بر آن کہین ہا
کیونکہ وہ کہنے لگے کہ میں نے جو کچھ
نہ زیریں کند عاقبت چھاں
آخر تیر کی مٹی اس کو عاجز کر دے گی
کہ بیرون کشند زبانی از چھا
سو اس کی زبانی کی ہو باہر نکالیں
ازیں ہم گفتی ندارم ہر اس
کس مان سے ہی جو تو کی ہی پیش رفتا
کہ دانم کہ ناگفتہ و اندر ہے
کیونکہ میں نے اندر ہے کہ وہ بلا کہ ہی جانتا کہ

Handwritten notes at the top of the page, including the word "عقل" (Intellect) and "نور" (Light).

Handwritten notes in the upper middle section, containing various philosophical or scientific terms.

اگر بینوای بر م درستم	اگر میری عاقبت خیر باشد چه تخم
اگر بیس نقد فاقه یا ظلم اٹھاؤں	اگر تیرے نیکو روزی ہو وہاں
سرو سی بود و نوبت ماتمت	اگر نیک فاقہ تیرے نصیب ہو

حکایت زور آزمائی تلکدست

یکے مشت زن سخت روزی	نہ اسباب شاشن ہیا نہ چاشت
ایک پہلوان کے نصیب میں روزی تھی	نہ اس کے ہاں شام کا دنہ صبح کا ہوا سوچو تھی
ز جو شکم کل کشیدے ہر شیت	کہ روزی محالست رول بہ
پیرن کے ظلم سے پیشہ برمی ڈھو ہا کرتا	کہ کوشش سے روزی کہانی نامکن ہے
مدام از پریشانی روزگار	دلش محنت آلود و تن سوگوار
زمانہ کی پریشانی سے ہمیشہ	اس کا دل بربیدہ اور تن غمگین رہتا تھا
گشس تنگ عالم خیر و کشت	کہ از سخت سو ریدہ رویشش مقرر
کبھی گناہ مار خانہ آجہان کو لکھی لڑائی	کبھی برین نصیب سے اس کا نہ تری

Extensive handwritten notes on the right side of the page, continuing the themes of the main text, including terms like "عقل", "نور", "ظلم", and "نصیب".

کہ از دیدن عیش شیرین چو
 کہی غمگین شیرین عیش کے دیکھتے تھے
 کہ از کار آشفتمہ بگریستے
 کہی خواب کار سے روتا
 کسان شہد نوشند مرغ و پرہ
 ادوں کو نوشہرہ چھادر مرغ اور کوان تے پیر
 گر انصاف پرسی نیکو استیں
 اگر تو انصاف چاہے تو یہ بات اچھی نہیں
 در رخ از فلک شیوہ ساختے
 خوش اگر آسان کوئی ایسا دیکھتا تھا
 مگر روزگار سے ہر حال تلخ ہے
 شاید میں چند روزانی ہوس پوری کر لیتا
 شہیدم کہ دور سے رہتی کج بخت
 شہنشاہ ایک روز اسے نہیں کہہ دی

فرو میشد کو آب بخش خلق
 کھڑا پانی آسکے خلق میں گھرتا
 کہ کس دیر از صبح تریز تے
 کہ اس نے نہاد بخت زندگیاں کئے دیکی
 صرار سے تال جو نہ بیند ترہ
 میری روئی کا منہ ساگ ہی نہیں دیکھتا
 برہنہ من گریہ را پو استیں
 کہ میں نگاہوں کی کسے پاس نہیں
 کہ گنجے بدست من تلخ تے
 کہ خزانہ میرے ہاتھ میں ڈال دیتا
 رخو و گرجت بیفشامدے
 اور اپنے بدن میں جنت کی گرجہاں دیتا
 عطا سے زنجیر لعل سپردہ یا
 آج میں ایک پوتا تہمتی کی ہڈیاں کھیر

۱۹

Handwritten marginal notes at the top of the page, written in Urdu script, likely providing commentary or additional verses related to the main text.

Handwritten marginal notes on the left side of the page, continuing the commentary or providing context for the main text.

یہاں اندر ش عقد بگسیختہ
 مٹی میں سجی گرہ ٹوٹ گئی تھی
 وہاں بچے زبان پند میگت وراز
 وہ بیزبان بی نصیب پند بکھرا رہا تھا
 نہ انیسے حال دسین پیر گل
 کیا مٹ کا حال ہی میں نہیں بنتا
 غم از گردش زکراں مل ار
 زمانہ کی گردش کا غم نہ رکھہ
 یہاں خط کین خاطر شری و داو
 جھوٹے دیکھیں یہ خندہ پیدا ہوا
 کہے نفس سیرای و تدبیر و شش
 دیکھیں کہ ایسے فیصل بد تدبیر پیش کش
 اگر بندہ بار بر سر برو
 اگر کوئی غلام سر پر بوجھ اٹھائے
 کہہ رہا تھے ونداں فرو ریختہ
 اور دانتوں کے موتی بکھر گئے تھے
 کہ اسے خواجہ باطنی خوائی ساز
 کہ لے جاوے تو فقر و فاقہ کے شواہق
 شکر خور وہ انکار یا خون دل
 تو اسکو شک کیا یا دل کا خون پیچھا کر
 کہہ سچا بگرو و بسے روزگار
 کیونکہ زمانہ تو اکثر بجا بہتا ہی ہے
 غم از خاطر شریخت گیسو نہاد
 اسوقت غم تو اسکو کوسو ہا باک طیف رکھدا
 بکشن بار ریت چار و خود را محس
 غم کا بوجھ کچھ نہیں اور اپنے آپ کو ہلاک نہ کر
 وگر سر باون ج فلک بر برو
 یا آسمان کی بلندی تک سر نہائے

Handwritten marginal notes at the bottom of the page, continuing the commentary or providing additional verses.

Handwritten marginal notes at the top of the page, written in a cursive script, likely in Urdu or Persian, providing commentary or additional information related to the main text.

Handwritten marginal notes on the left side of the page, continuing the commentary or providing related examples and explanations.

<p>در آندم که حالش در گروں شود جیوقت اسکا حال دوسری طرح ہو غم و شادمانی نماند و لیک غم او خوشی نہیں رہتی کرم پاپے وار و نہی ہم تخت بخشش باقی ہی ہونہ تاج و تخت مکن تکیہ بر ملک جاہ و حشم ملک اور مرتبہ اور شکر بہرہ رسد نہ کر نخواہی کہ ملک بر آید ہم جب تو نہیں چاہتا کہ تیرا ملک خراب ہو زرافشاں چو دنیا نخواہی گرا رویہ خیرات کر جب تو دنیا کو چھوڑ جا و گیا</p>	<p>بہر گز ز سرش ہر دو بیرون شود موت سبب غم او خوشی دوزخ و سوز جانی ہیں جزائے عمل ماند و نام نیک او لیکن عیون کا بد او ریکنا جی رہتا ہے بدہ کر تو اس ماندے نیک بخت لے نکو بخشش کر تاکہ بزرے یہ باقی رہے کہ پیش از تو بود او بعد از تو ہم کیونکہ یہ سب سے پہلے ہی ہوا تیرے دیکھو چو ہی کر غم ملک و حق روہ باید ہم تو ملک اور دین دو کو کا غم کہاں چاہئے کہ سحری اور افشاں گزر ز رفتا کیونکہ سحری موتی لٹاؤ اگر کسی بایں پڑتا</p>
--	---

حکایت غماض ان پند ناہل اعراض از صاحب جہل

Handwritten marginal notes on the right side of the page, continuing the commentary or providing related examples and explanations.

Handwritten marginal notes at the bottom of the page, providing further commentary or concluding remarks.

Handwritten marginal notes in Urdu script, written diagonally across the top of the page.

<p>کہ فرماؤں دشت بر کشورے کہ وہ ایک لایک کے چوکوت رکھتا تھا شہنشاہیم اور خواب پر دم حرام رات کو ایک خوف سے سکی نیند حرام شہنشاہیم پاکان از دیر جا رات کو پاک دلوں کا تہہ اس صلا پر تھا زودست شہنشاہ گرسند زار ظالم ہوش کے ہاتھ سے تار زار روئے گویا بچوں پر ترس ان خدا کے اس جوان سے کہ کھارے سے ڈر کہ ہر گز درخورد پر نیام او چونکہ ہر ایک آدمی کو نیام کے دین نہیں منہ ہائے انچو اچھو حق میں لئے خواہ اس سے حق نہ بیان کر</p>	<p>حکایت کند از جہا گسترے ایک ظالم بادشاہ کا ذکر کرتے ہیں در ایام اور روز مردم چو شام جس کے زمانہ میں لوگوں کا شام کی مانند سیاہ ہوتا ہمہ روز شنگاں از دور لیا تمام دن تنگ آدمی اس سے ہلا میں گروے پر شہنشاہ آن پر نگار ایک جماعت میں ماننے کے بزرگ پاس کہ ایسے پیر و نامے فرزندہ رک (ادھر کہا) لئے مبارک تھل وانا میر بقضا فریغ آید م نام دوست جس نے کہا کہ خدا کا نام ہے پاک کر دینا کہ لاکھینی ترقی بر کران جس کسی کو تو حق سے الگ دیکھے</p>
--	--

92

Handwritten marginal notes in Urdu script, written diagonally across the bottom of the page.

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

[illegible]

حقیقت گفتہ ام اینست که شکر اے
 بادشاہ! بادشاہ! و تو چنانچه بابت کبریا
 بر من در نادانان بریزم علوم
 میں نادانان کی طرح علم کو خراب نہیں کرتا
 چو دروے نگہبیر و عہد و اہد
 جب کہ میں شکر کرے تو وہ مجھ کو دشمن جانے
 ترا احاطہ کی باوجود شکر و شکر
 اے بادشاہ! تیری عادت شکر ریزی کی ہے
 نگہبیر خصلت و اہد و اہد
 اے شکر! نگہبیر اسی خصلت رکھتا ہے
 عجب نسبت اگر ظالم از من بجا
 کہ ظالم میرے سے بخیرہ ہو تو کب نہیں
 تو ہم پاسیانی با انصاف و
 تو ہی انصاف اور عدل ساتھ پاسیانی ہے

تو ان گشت حق پیشین خداے
 خدا کرد که آفتابان بیان کر سکتی
 که ضلح کنم خم در شویم
 کی بود اگر آید (که) تو که زمین بین جغرافیای
 بر خیزد بجان و بر بخاندم
 اینجا که خنجر اور جگر بخون دے
 دل مر و حق و اریخا قوی
 ای بیست حق گفته و که در دل غنچه طبع
 که در موم گیر و در سنگ است
 که موم میں اثر کرے نہ سخت پتھر میں
 بر خیزد کہ فخر و اوسن با سبان
 کیونکہ و جو اویں با سبان ہوں
 کہ خط خدا با سبان تو باد
 خدائی گویانی تیری با سبان ہو

[illegible]

Handwritten text in Persian script, likely a manuscript or a page from a book. The text is written in a cursive style and is arranged in several lines across the page. The ink is dark, and the paper appears aged and slightly discolored. The text is written in a cursive style, and the lines are somewhat irregular, suggesting it was written by hand. The overall appearance is that of a historical document or a page from an old book.

۵۰ تمہاری نعل ناقص مع اسم توصیفی فاعل پر کیا تاکید اسم با تباں غریبہ جاریہ، و انھوں نے
یہ وصف کفر مجبور ہو کر لکھا کہ تمہاری نعل کے

نصف خدمت آنست نصف زمانه
 ایستگارم بود در این فتنه
 هم در دو عالم یک نام است
 ایستگارم بود در این فتنه
 هم در دو عالم یک نام است

نصف خدمت آنست نصف زمانه
 ایستگارم بود در این فتنه
 هم در دو عالم یک نام است
 ایستگارم بود در این فتنه
 هم در دو عالم یک نام است

<p>خداوند را فصل منت شناس بلکه خدا را فصل او را صاحب نه چون بگرانت مصل گذشت او را درویشی طبع نیک کام می بیکار نه مکھا و لے گئے بخشش بر کس بر بند لیکن بخشش کی گذشت نہیں بجاتے خدا و تو خوئے بهشتی سترت بلکه خدا تو کی تیر اندیشی خود پیدا کردی قدم ثابت و پایہ مرفوع باو قدم ثابت اور مرتبہ بلند ہو عبادت قبول دعا مستجاب عبادت قبول اور دعا مستجاب ہو</p>	<p>ترا نیست منت ز رو قیاس عقل کی رو تیرا کچھ احسان نہیں کہ در کار خیرت بخد مت بدست کہ تجھ کو اسو نیک کام کی خدمت پر شریک بہر کس میدان کوشش و رفت سب لوگ کوشش کے میدان میں ہیں تو حاصل کمزوری کوشش بہشت تو نے ہی کوشش میں بہشت نہیں کہا یا ولت روشن وقت مجموع باو تیرا دل روشن اور وقت جمع ہو حیات خوش و فرقت بر صواب تیری زندگی خوش اور موت ہی اچھی ہو</p>
---	---

گفتار دینی نیک تاکا بتیر کید جنگ کردن نشاید

نصف خدمت آنست نصف زمانه
 ایستگارم بود در این فتنه
 هم در دو عالم یک نام است
 ایستگارم بود در این فتنه
 هم در دو عالم یک نام است

نصف خدمت آنست نصف زمانه
 ایستگارم بود در این فتنه
 هم در دو عالم یک نام است
 ایستگارم بود در این فتنه
 هم در دو عالم یک نام است

ہے تاجر آید بہ تدبیر کار
 جہا تک تدبیر سے کار نہ ملے
 چوتھواں عدد ورا بقوت شکست
 جب دشمن کو طاقت شکست نہیں دے سکتا
 گرانہ لیشہ داری دشمن گزند
 اگر تو دشمن اپنی تکلیف کا اندیشہ رکھتا ہے
 عدد ورا بجائے شکست زربریز
 دشمن کی ٹوکروں کی جگہ روپیہ ڈال
 بتدبیر شاید جہاں رو و لوٹ
 تدبیر اور کرے جہاں کہنا چاہے
 بتدبیر رستم و آید بہ بند
 تدبیر سے رستم قید ہو سکتا ہے
 عدد ورا فرصت تو ان کو نہ پوسٹ
 فرصت کے وقت دشمن کا چہرہ اُتار سکتی ہیں

مدارے دشمن از کارزار
 دشمن کی صلہ لڑائی سے اچھی ہے
 بہ نعت بہا وید و رفتہ بہت
 تو دولت لڑائی کا دروازہ بند کرنا چاہو
 بہ لہو نیا احسان بانہش بند
 تو احسان کی توفیق سوسا کی بنانی کربا
 کہ احسان کند گند وندان
 کیچہ احسان تیر و اتو کو کند بنار تیا ہے
 چو و سو نشاید گزند یں یوں
 جب کسی کا ٹوکاٹہ سے توجہ ملے
 کہ اسفند یا شمشیر نہایت کمند
 کہ اسفند یا شمشیر کی تکی کھنڈ سوار ہی پائی
 پس ارا رعایت یں کن و دو
 پس ایسی حاکم ایسی کر چویتی مت کی تکی ہیں

(Extensive marginalia in Urdu script surrounding the central text blocks, including commentary and additional verses.)

[illegible]

اگر صلح خواهد بود و سر میخ
اگر دشمن صلح کرنی چاہے تو اسکا نہ کر
کہ گرد سے بہ بند و در کار زار
کیونکہ گرد و طاشی کا در دانه (دانه) چسبندگی
و را و پاسے جنگ و در و در کار
اور اگر بیلے دی طاشی کی پانویں میں سے
تو ہم جنگ با باش چوں تیشیت
تو ہی طاشی کو تیار ہو جب غنہ اٹھا
چو با سفلہ گونی با طیف خوشی
جب تو کینہ سے مہربانی اور خوشی کے ساتھ
چو دشمن و را مایہ چرخ از ورتا
چو دشمن عاجز ہو کر چرخ دروازہ پر آیا
چو زہار خواہا کر ہم پیشہ کن
جب پناہ مانگے تو تو بخش کا پیشہ کر

و گر جنگ جوید عنان کریم
اور چو از با جاسے تو تو باگ نہ ہو
ترا قدر و سیت شود کینہ
تو تیرا دیوہ اوخو ہزار گنا ہو جائیگا
نخواہا بخش از تو دا ورجا
تو قیامت میں خدا سے حساب لگایگا
کہ سیر کینہ و مہربانی کی خط
سیر تک دشمن پر مہربانی کرنی خطا ہے
فروں گردوش کبر و گروشی
تو سکا غرور اور تکبر زیادہ ہو
بدر کن ز دل کین و خشم از سر
تو تو اپنے دل سے کینہ اور سر غصہ کر
بخشای و ز مکرش از دیشہ کن
اسپر رحم کر اور اس کے مکر سے در

96

اگر صلح خواهد بود و سر میخ
اگر دشمن صلح کرنی چاہے تو اسکا نہ کر
کہ گرد سے بہ بند و در کار زار
کیونکہ گرد و طاشی کا در دانه (دانه) چسبندگی
و را و پاسے جنگ و در و در کار
اور اگر بیلے دی طاشی کی پانویں میں سے
تو ہم جنگ با باش چوں تیشیت
تو ہی طاشی کو تیار ہو جب غنہ اٹھا
چو با سفلہ گونی با طیف خوشی
جب تو کینہ سے مہربانی اور خوشی کے ساتھ
چو دشمن و را مایہ چرخ از ورتا
چو دشمن عاجز ہو کر چرخ دروازہ پر آیا
چو زہار خواہا کر ہم پیشہ کن
جب پناہ مانگے تو تو بخش کا پیشہ کر

و گر جنگ جوید عنان کریم
اور چو از با جاسے تو تو باگ نہ ہو
ترا قدر و سیت شود کینہ
تو تیرا دیوہ اوخو ہزار گنا ہو جائیگا
نخواہا بخش از تو دا ورجا
تو قیامت میں خدا سے حساب لگایگا
کہ سیر کینہ و مہربانی کی خط
سیر تک دشمن پر مہربانی کرنی خطا ہے
فروں گردوش کبر و گروشی
تو سکا غرور اور تکبر زیادہ ہو
بدر کن ز دل کین و خشم از سر
تو تو اپنے دل سے کینہ اور سر غصہ کر
بخشای و ز مکرش از دیشہ کن
اسپر رحم کر اور اس کے مکر سے در

زند بیر بیر کسین بر مگرد
 بوڑھے ضعیف کی تدبیر سے تندرست
 برآر نہ بنیاد و رویش ز پاک
 کائنات کی بنیاد کو جان تو ادا کے ساتھ
 بنیش در قلب سہی مضر
 لڑائی کے چر میں پہانے کی جگہ کو نہ چھوڑ
 چو بنی کہ لشکر ہمہ پشت
 جب تو دیکھو کہ نام لکرنے پیچھے دی
 اگر بر کناری بختن کجوتر
 اگر تو کنارہ پر تو بائیں گوشن کہ
 وگر خود ہزاری دشمن
 اگر تو ہزار ہے اور دشمن دوسو ہیں
 شب تیرہ پنجہ سوار از کمین
 کیونکہ انہی ہیری رات میں چاس راگن

کہ کار آزمودہ بود و سالخورد
 کیونکہ بوڑھا پرانا کار آزمودہ ہوتا ہے
 جوانان بتمشیر و پیران سرکار
 نکالیں اور بوڑھے تھکنے کے ساتھ نکالیں
 چہ دانی کراں کہ باشد ظفر
 کیونکہ تو کیا جانے کہ کسی طرف تیرے ہوجا
 نہ تنھا مدد جان شیریں بیا
 تو کیا اپنی شیریں جان برباد مشور
 وگر در میاں لبس دشمن
 اور اگر تو ہمیں سے تو دشمن کے کپڑے میں
 چو شب زند در قلم دشمن
 جیساں ہو گئی تو تو دشمن کی دلاستیں
 چو ایلما بشو گشت باد روزیں
 پانوں کی مانند باد ہے زمین کو بہار میں

[illegible][illegible]

(Faint handwritten Persian script)

صفحه اول از کتاب...

[illegible]

جو خواہی بریدن شب را
 جب تواتر کورستے کرنے چاہے
 میان دو لشکر چو یک زہ را
 دو لشکر کو جو چین ایک دن کا راستہ
 گراویشتی کنی غم مدار
 اگر وہ پہل کرے تو غم مت کر
 میان دو لشکر چو یک رفوہ
 دو لشکر کو جو چین ایک دن کا راستہ
 تو اسودہ بر لشکر ماندہ زن
 تو آہم یار ہوا تھکے ہوئے لشکر چاکر
 چو دشمن شکستی میفکن علم
 جبکہ نہ دشمن کو توڑا اپنا جہنم است گرا
 بسے در قضاے نہ رحمت ہر
 بہاگے ہووے کی تیجے اپنی سپاہ کو بہت چلا

ہلکڑ کن نخست از کمین گاہا
 پہلے گہات کی جگہ کا اندیشہ کر
 بماند بزین حیمہ بر جای گاہ
 تو اپنا حیمہ جگہ پر قائم کر
 ورا فراسیاب است مخزن
 اور اگر وہ افرا سیاب ہے تو اسکا مخزن کمال
 سرخیمہ زورمندش نہا تہ
 تو اسکا طاقتور سرخیمہ نہا
 کہ ناواں ستم کرو بر خوشتر
 کیونکہ نہا دان نے وہ اپنی اوپر ظلم کیا
 کہ باز مش نیاید جبراحت
 تاکہ اسکا زخم بھی پھر نہ مل جاوے
 نیاید کہ دور افتی از یاد ازل
 تاکہ ایسا نہ ہو کہ تو اپنی مددگاروں کو دور ہو جاوے

99

صفات و صفات الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف

صفات و صفات الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف

<p>گیتہ نگردت تروپین و متیخ وہ برچی اور تلوار سے نیرا گرد گہیں کہ خالی بماند پس پشت شلہ کیونکہ بادشاہ کی پٹھیا پٹھیا خالی تھا بہ از جنگ در حلقہ کارزار لڑائی کے میدان میں نے سہ بہتر ہے</p>	<p>ہوا مینی از گرد و مہیا جو مینخ وہاں تو ہوا کو لڑائی کی گرد سے بادل کی طرح بدربال غارت نراند سپاہ فوج لوٹ کے پیچھے نہ جاسے سپہ را نگہبانی شہر یار فوج کو بادشاہ کی نگہبانی کرنی</p>
--	--

گفتار در نواختن سپاہ با فرونی منصب جا

<p>بسیا بد بقدارش نذر فرود اُس کی تنخواہ بڑی تھی چاہے نذر و زہیر یکبار یا جوج باک اور یا جوج کی لڑائی میں نہیں ڈرگا کہ در حالت سختی آید بکار تاکہ وہ لڑائی کے وقت کام آئے</p>	<p>دل اور کہ باری تہور نمود جس نے ایک دفعہ بہادری دکھائی کہ بار و گردل نہ بد بر ملاک کیونکہ وہ بہرہ دہی میں پر دل نہ گرا سپاہی در آسودگی خوش بلان سپاہی کو اس میں خوش رکھے</p>
--	---

صفات و صفات الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف

صفات و صفات الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف
 بزرگوار و شرف الی علما و شرف

ماه کار معظم بنو خاسته
 تو بشار کاران تجربه کار کو مت دے
 کہ در جنگ با بوده باشند رعب
 بجوئی بار بار از این پس شامل رہا ہو
 از رو بہ راد شیر نادیدہ جنگ
 از انی نزدیک امواشیر مومری سہیگ جانا ہر
 ترسید چو پیش آیش کار از
 جب کہ کتک کے لڑائی آویج تو وہ نہایت
 دلاور شود و مرد پر خاش چو
 لڑائی و انامرد بہادر ہو جاتا ہے
 بہتر سے چو بیند در جنگ باز
 جب لڑائی کے دروازہ کو کھلا دیتا ہو
 بود کش زنا کو د کے بزم میں
 ہو سکتا ہر ایک لڑکا اسی زمین پر کار

۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

مجلس فیصله

فعل فاعل
جزء مفعول
جزء مفعول
فعل فاعل
فعل فاعل
فعل فاعل
فعل فاعل

دو ہجینس ہمسفرہ و ہجران
دو ہجینس ہمسفرہ اور ہجران
کہ سنگ یدش رفتن از پیش
کیونکہ اسکو تیر کے سامنے جاتے شرم آکر
چو بینی کہ یاراں نباشند یار
جب دیکھے کہ اور ساتھی ماہگار نہیں

دو ہجینس ہمسفرہ و ہجران
دو ہجینس ہمسفرہ اور ہجران
کہ سنگ یدش رفتن از پیش
کیونکہ اسکو تیر کے سامنے جاتے شرم آکر
چو بینی کہ یاراں نباشند یار
جب دیکھے کہ اور ساتھی ماہگار نہیں

دو ہجینس ہمسفرہ و ہجران
دو ہجینس ہمسفرہ اور ہجران
کہ سنگ یدش رفتن از پیش
کیونکہ اسکو تیر کے سامنے جاتے شرم آکر
چو بینی کہ یاراں نباشند یار
جب دیکھے کہ اور ساتھی ماہگار نہیں

گفتار در دلاری ہنرمندان

دو تن یورو اے شاہ کشور کیلے اہل رزم و گر اہل را
لے ولایت فتح کرنے والی بادشاہ دہم کوئی ایک توڑیوں والوں و دوسرے عقلمندوں کی
زناہم آواں گوئی دولت پرو کہ دانا و شمشیر زن پرورد
نام آروں وہ سبقت کی گین بجائے جو فشیوں و سپاہیوں کی بروقتی کر
ہر اں کو قلم را نور زیاد و تیغ بروگر بمیر و گولے در تیغ
جس شخص نے قلم اور تلوار کو اختیار کیا اگر وہ مر جائے تو اس پر فوس نہ کرنا

دو ہجینس ہمسفرہ و ہجران
دو ہجینس ہمسفرہ اور ہجران
کہ سنگ یدش رفتن از پیش
کیونکہ اسکو تیر کے سامنے جاتے شرم آکر
چو بینی کہ یاراں نباشند یار
جب دیکھے کہ اور ساتھی ماہگار نہیں

گفتار اندر ملاطفت دشمن از رو عاقبت اندیشی
 چو شمشیر بر کار برداشتی
 نگه یار پنهان ره آشتی
 جبهه نه لڑنے کی تلوار اٹھانی
 تو تو صلح کے رستہ کا ہی پوشیدہ خیال رکھ

CCO, Gurukul Kangri Collection, Haridwar, Digitized by eGangotri

[illegible]

محل در جوی که در آن آب جاریست و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند

محل در جوی که در آن آب جاریست و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند

که بنیادی چونان محفل در
 اس که کج قیدی لڑائی کو تیار
 چو بر کندهی از دست دشمن
 جب تو نے دشمن کے ہاتھ سے ولایت چھین لی
 کہ گریز کو باد در کارزار
 کیونکہ اگر وہ عالم بادشاہ پرورد تاجا
 وگر شہریان را رسانی گزند
 اور اگر تو شہر والوں کو تکلیف پہنچا تو
 گو و دشمن تغیر بر در دست
 یہ مت کہہ کہ گویا زمین و آسمان در وازہ پر
 بتا ہر جنب با نازش و خروش
 دشمن کی روانی کی تیر میں گشتگر
 منہ در میان راز باہر سے
 (اور اپنا) بہید کسی شخص سے مت کہہ
 و حلقہ ہم بیاد گر خون خورد
 تو عالم کے گلے کا خون پی جائے
 رعیت بسا ماں ترزو ہزار
 تو رعیت کو اس سے زیادہ خوش رکھ
 بر آرد غلام از دماغش دمار
 تو رعیت ہی اس کے سر پہ نجات لگی
 در شہر بر رو و دشمن بند
 تو شہر کا دروازہ دشمن گمنہ پر نہ بن کرنا
 کہ ہماز و دشمن شہر نام است
 کیونکہ در بالکے دشمن کا شہر کہہ کرنا
 مصباح بنی نش و نیت پیوست
 روانی کی خوبیاں پیوست اور ارادہ ہما
 کہ جاسوس ہمکاسہ دیدہ
 کیونکہ اگر دفعہ جاسوس کو مینو ہما لکھا

محل در جوی که در آن آب جاریست و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند و در آن آب کبوترها و مرغها و حیوانات دیگر میروند و میخورند و میاشامند

سکندر کہ با شتر قیاں چرشت
 سکندر کہ چینیوں کے ساتھ لڑنا بھگتا تھا
 چو بہمن ہزارستان خوش شید
 جب بہمن ہزارستان میں جا چلا
 اگر جز تو دانا کہ عزم تو چھپیت
 اگر کوئی تیر سواہ لکھ تیر ارادہ کیا ہے
 کرم کن پر خاشاک و کیں آوری
 بخشش کر دے شمشیر اور لڑائی
 چو کار بر آید بلطف و خوشی
 جبکہ ہی کام مہربانی اور خوشی ہے

در خمیہ گویند روز غریب شت
 کہتے ہیں کہ خمیہ کا روز غریب کی طرف
 چپا وازہ افگندہ وازہ شید
 بایں طرف آوازہ افگندہ وازہ میں گئی
 بریں لئی و دانش بیا بیکر
 تو ایسی عقل اور دانش پر افسوس کیا
 کہ عالم نہ رنگیں آوری
 کیونکہ اسی تو تمام جہاں کو رنگ دیتی

پوستک کا نام ..

লেখক ...

